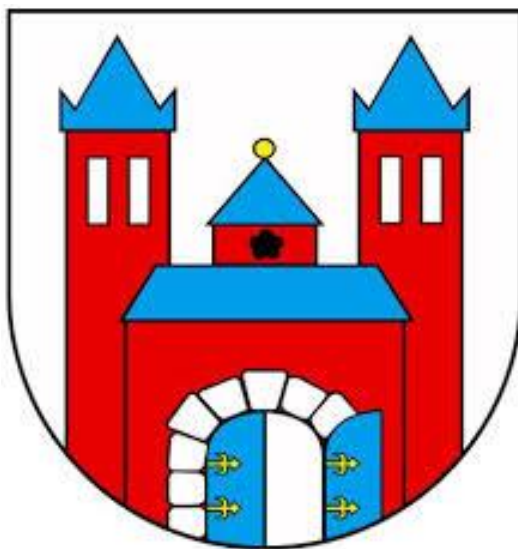

Załącznik Nr 1
do uchwały Nr XXXV/257/18.
Rady Miejskiej Chełmży
z dnia 2 sierpnia 2018 r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023

2017 rok

Spis treści

WSTĘP	3
1. POWIĄZANIA PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	5
2. UPROSZCZONA DIAGNOZA GMINY Z WNIOSKAMI	8
3. WYZNACZANIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO NA TERENIE GMINY MIASTA CHEŁMŻY..	14
4. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY	29
5. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	32
6. WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI GMINY MIASTA CHEŁMŻA DO ROKU 2023	48
7. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK.	59
8. LISTA PLANOWANYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.	64
9. MECHANIZM ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PROGRAMEM REWITALIZACJI.	79
10. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMIN W PROCES REWITALIZACJI	88
11. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.	93
12. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI.	97
13. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PROGRAMU REWITALIZACJI.	102
14. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	105
SPIS ILUSTRACJI:	111
SPIS FOTOGRAFII:.....	112
SPIS TABEL:.....	113
SPIS WYKRESÓW:.....	114
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:.....	115

Wstęp

Zmiany zachodzące we współczesnym świecie spowodowane urbanizacją, globalizacją, industrializacją czy modernizacją w znacznym stopniu wpłynęły na środowisko społeczno-kulturowe człowieka. Przemiany te wygenerowały wiele niekorzystnych zjawisk i procesów, zwłaszcza w jednostkach osadniczych, które dotknięte zostały problemami związanymi z demografią, ekologią, gospodarką oraz architekturą. Coraz wyraźniej odczuwalne są kwestie nierówności i wykluczenia społecznego. W odpowiedzi na pojawiające się bariery rozwojowe, szczególnego znaczenia nabiera planowanie i realizacja kompleksowych przedsięwzięć, które przyczynią się do złagodzenia lub zlikwidowania niepożądanych zjawisk. Przykładem opracowania, którego celem jest poprawienie jakości życia oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju jest **program rewitalizacji** czyli wieloletni plan działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej, który zmierza do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Program stanowi narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji¹.

Na potrzeby projektowania interwencji wspierających **rewitalizację** współfinansowaną ze środków programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 została ona zdefiniowana jako kompleksowy wieloletni proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji².

Niniejszy *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lat 2016-2023* został opracowany na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020*. Logikę programowania działań rewitalizacyjnych oraz poszczególne elementy programu rewitalizacji opracowano w oparciu o *Zasady programowania*

¹ Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Woj. Kuj.-Pom. na lata 2014-2020

²[https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/rewitalizacja/krajowe-centrum-wiedzy-o-rewitalizacji/czym-jest-rewitalizacja/#Nowa odsłona rewitalizacji](https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/rewitalizacja/krajowe-centrum-wiedzy-o-rewitalizacji/czym-jest-rewitalizacja/#Nowa%20odsłona%20rewitalizacji)

przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Proces powstawania niniejszego programu rewitalizacji rozpoczęto w III kwartale 2016 roku. W jego tworzenie zaangażowane były władze i pracownicy Urzędu Miasta oraz gminnych jednostek organizacyjnych, przedstawiciele instytucji społecznych i środowiska gospodarczego, zewnętrzni eksperci oraz mieszkańcy.

1. Powiązania programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Program rewitalizacji jest wieloaspektową odpowiedzią na zidentyfikowane problemy na obszarze gminy. Stanowi także podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz zapewnia ich synchronizację w poszczególnych sferach (społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej oraz przestrzenno-funkcjonalnej). Ze względu na swoją wieloaspektowość program rewitalizacji powiązany jest z dokumentami strategicznymi, jak i planistycznymi. W związku z powyższym założenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023* są komplementarne w stosunku do następujących dokumentów:

1. **Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020** - RPO definiuje rewitalizację społeczno-gospodarczą, a także fizyczną obszarów o dużej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jako jedno z podstawowych działań mających przyczynić się do minimalizacji występujących na danych obszarach problemów. Gminny Program Rewitalizacji jest tożsamy z Priorytetem Inwestycyjnym 9b, który skupia się na podejmowaniu działań zmierzających do ożywienia społeczno-gospodarczego obszarów miejskich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym.
2. **Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020** – projekty i działania rewitalizacyjne na terenie Chełmży zaplanowano w ramach:
 - Poddziałania 6.4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT,
 - Działanie 7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
 - Poddziałanie 9.1.1 Aktywne włączenie w ramach ZIT,
 - Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR.
3. **Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego** – Strategia zakłada, w ramach rewitalizacji, dokonywanie działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Inicjatywy te powinny polegać, przede wszystkim na zaplanowaniu działań ukierunkowanych na zmniejszenie lub likwidację negatywnych zjawisk społecznych, występujących na danym obszarze. Program

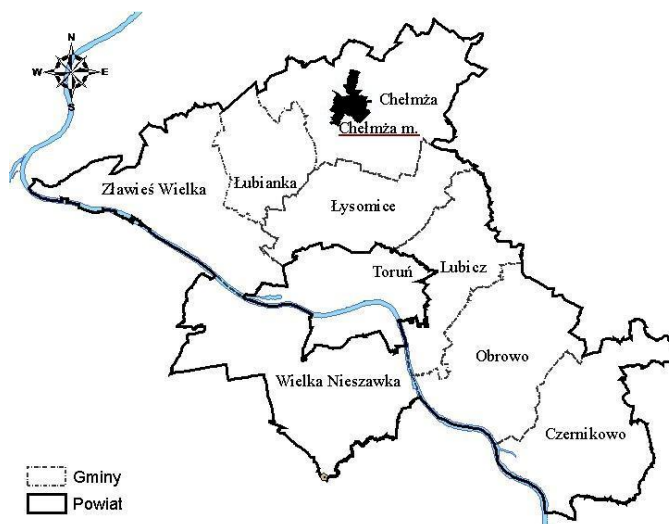
rewitalizacji jest spójny z celem strategicznym 3 – Rozwój społeczno-gospodarczy, Działanie 3.3. Rewitalizacja.

4. **Strategia Rozwoju Miasta Chelmży na lata 2016-2022** – diagnoza niniejszej strategii wykazała, że problemy społeczne i infrastrukturalne w mieście w niektórych aspektach wymagają podjęcia skoordynowanych działań w celu poprawy i podniesienia ich jakości. Dotyczy to głównie działań na rzecz niwelowania braków w ofercie społecznej i infrastrukturze funkcjonującej na terenie miasta. Powinny być one skupione na eliminacji wykluczenia społecznego oraz wyrównania szans i niwelowaniu dysproporcji w zakresie społecznym, infrastrukturalnym i ekonomicznym. Program rewitalizacji jest spójny z celami szczegółowymi Strategii:
 - 1. Infrastruktura, przestrzeń i środowisko,
 - 2. Społeczeństwo,
 - 3. Konkurencyjna gospodarka lokalna.
5. **Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność (LSR) dla obszaru Lokalnej Grupy Działania Ziemia Gotyku na lata 2016-2023** – wizja określona niniejszej strategii brzmi: *Obszar dobrze zorganizowany pod względem infrastrukturalnym i społecznym, dobre miejsce do życia, pracy i odpoczynku*. Program rewitalizacji wpisuje się w cel szczegółowy:
 - 1.2. Wzrost konkurencyjności mikro i małych firm do 2023 roku,
 - 3.2. Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2023 roku.
6. **Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Chelmża na lata 2014-2020** – opracowanie określa działania mające wpłynąć na zmniejszenie emisji CO², do których zaliczono m.in. działania termomodernizacyjne oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. W związku z powyższym projekty/działania uwzględnione w tabeli projektów uzupełniających programu rewitalizacji wpisują się w bieżącą politykę energetyczną i ekologiczną miasta.
7. **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Miasto Chelmża na lata 2015-2020** – jest to podstawowy element kształtowania polityki społecznej w mieście. Ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi. Działania ujęte w programie rewitalizacji wpisują się w:

- Cel strategiczny 1. Pobudzenie do działania i integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu Gminy Miasto Chełmża,
- Cel strategiczny 3. Tworzenie systemu wsparcia rodzin z terenu Chełmży, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży,
- Cel strategiczny 5. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Miasto Chełmża,
- Cel strategiczny 6. Zapewnienie wsparcia osobom starszym oraz ich aktywizacja.

2. Uproszczona diagnoza gminy z wnioskami.

Gmina miasto Chełmża położona jest w województwie kujawsko-pomorskim, w północnej części powiatu toruńskiego, nad Jeziorem Chełmżyńskim i jest to jedyne miasto w powiecie. Chełmża zlokalizowana jest w niedalekiej odległości od głównych ośrodków wojewódzkich tj. Torunia (ok. 20 km) oraz Bydgoszczy (ok. 45 km). Miasto wchodzi w skład Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jest także członkiem Stowarzyszenia "Lokalna Grupa Działania Ziemia Gotyku". Miasto otoczone jest terenami wiejskiej Gminy Chełmża, co powoduje ograniczone możliwości rozwoju przestrzennego. Dla mieszkańców pobliskich terenów wiejskich pełni funkcję usługową, administracyjną i handlową.

źródło: opracowanie własne na podstawie http://www.wios.bydgoszcz.pl/image_view/popup_2812.htm

Rysunek 1 Położenie miasta w powiecie toruńskim.

Powierzchnia miasta wynosi 7,84 km². W strukturze użytkowania gruntów największy udział mają użytki rolne (350ha) oraz grunty zabudowane i zurbanizowane (314ha). Pozostałą powierzchnię stanowią grunty leśne i zadrzewione/zakrzewione (5ha), grunty pod wodami (97ha) oraz nieużytki (18ha). Istotnym elementem, który wpływa na funkcjonowanie miasta jest występowanie w jego granicach dwóch jezior – zachodniej części Jeziora Chełmżyńskiego oraz Jeziora Archidiakonka. Akweny obfitują w liczne gatunki ryb, dzięki czemu miasto stanowi atrakcję dla miłośników wędkarstwa. Jeziora są także wykorzystywane do organizowania licznych imprez o charakterze sportowym, również o zasięgu regionalnym

i ponadregionalnym.

W przypadku sieci transportowej miasto jest dobrze skomunikowane. Na zachód od miasta przebiega droga krajowa DK 91 łącząca Gdynię i Częstochowę. Natomiast na wschód od miasta zlokalizowana jest Autostrada A1 (Autostrada Bursztynowa). W okolicy miasta wjazd i zjazd na autostradę umożliwia węzeł w Lisewie. Przez miasto przebiegają dwie drogi wojewódzkie - 589 i 551. Na terenie miasta funkcjonuje niezelektryfikowana linia kolejowa nr 207 na trasie Toruń – Malbork. Miasto obsługiwane jest także przez Arriva Bus Transport Polska.

Na terenie miasta obszary chronione nie występują. Jediną formę ochrony stanowi pomnik przyrody – dąb szypułkowy. Najbliżej położonymi w stosunku do miasta wielkopowierzchniowymi formami ochrony przyrody są: Obszar Chronionego Krajobrazu „Strefa Krawędziowa Doliny Toruńskiej” oraz Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego. Na terenie miasta nie występują obszary Natura 2000. Do walorów turystycznych pochodzenia antropogenicznego zalicza się Konkatedrę pod wezwaniem Świętej Trójcy, Kościół filialny pod wezwaniem Św. Mikołaja, Wieżę Ciśnień i Ratusz. Zabytki są w złym stanie technicznym i wymagają nakładów finansowych na konserwację. Obecnie prowadzone są działania mające na celu poprawę ich stanu. Od roku 2014 działa Punkt Informacji Turystycznej, utworzony przy wsparciu środków finansowych pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Miasto posiada potencjał do rozwoju turystyki jednodniowej, bądź weekendowej. Jednak ograniczony dostęp do bazy noclegowej i gastronomicznej utrudniają jej rozwój.

Według Głównego Urzędu Statystycznego³ w 2015 w Chełmży 87,2% budynków mieszkalnych było podłączonych do sieci wodociągowej, do sieci kanalizacyjnej – 81,6%, a czynnych przyłączy do budynków mieszkalnych do sieci gazowej było 941. W związku z powyższym 96,2% mieszkańców korzystało z sieci wodociągowej, 86,6% z sieci kanalizacyjnej i 78,3% z sieci gazowej. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna jest w złym stanie technicznym i wymaga modernizacji oraz dalszego rozwoju. W kwestii ogrzewania w mieście przeważają indywidualne energochłonne i mało wydajne źródła ciepła. Wyjątkiem są bloki należące do Spółdzielni Mieszkaniowej Lokatorsko - Własnościowej, które podłączone są do kotłowni osiedlowych. Ponadto znaczna część budynków wielorodzinnych i użyteczności publicznej cechuje się złym stanem technicznym i niską efektywnością energetyczną. Wymagają one remontów i podniesienia standardów użytkowania. Również drogi w mieście

³ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#>

charakteryzują się zróżnicowanym stanem technicznym, z dominacją złego i niezadawalającego stanu. Sieć drogowa wymaga znacznych zakładów inwestycyjnych w celu poprawienia komfortu przemieszczania się. Problemem jest również brak miejsc parkingowych oraz zły stan techniczny ciągów pieszych. Na terenie miasta mało jest również terenów przeznaczonych pod wypoczynek i rekreację oraz terenów zielonych. Przestrzeń publiczna jest zaniedbana i źle zagospodarowana.

Dane dotyczące wybranych zagadnień z zakresu sytuacji społecznej miasta przedstawiono w Tabeli 1.

Tabela 1 Wskaźniki sytuacji społecznej w mieście Chełmża w latach 2006-2015.

	rok									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	[osoby]									
liczba ludności¹	15 444	15 408	15 301	15 224	15 137	15 012	14 875	14 755	14 627	14 445
urodzenia¹	149	147	164	162	165	138	132	122	135	110
zgony¹	176	164	192	167	167	156	173	170	161	179
przyrost naturalny²	-27	-17	-28	-5	-2	-18	-41	-48	-26	-69
wymeldowania¹	165	223	145	150	175	195	189	174	174	134
zameldowania¹	145	177	122	122	96	118	109	115	127	113
saldo migracji²	-20	-46	-23	-28	-79	-77	-80	-59	-47	-21
przyrost rzeczywisty²	-47	-63	-51	-33	-81	-95	-121	-107	-73	-90
bezrobotni:³	1 619	1 114	914	1 208	1 228	1 268	1 540	1 673	1 346	1 114
kobiety	732	467	389	573	532	615	722	774	634	448
mężczyźni	887	647	525	635	696	653	818	899	712	666
osoby korzystające z pomocy społecznej⁴	3 153	2 502	2 033	2 061	1 988	1 963	2 306	2 835	2 831	2 433
ludność w wieku poprodukcyjnym¹	2 128	2 127	2 088	2 107	2 125	2 175	2 200	2 243	2 319	2 580
	[%]									
ludność w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności²	13,78	13,80	13,65	13,84	14,04	14,49	14,79	15,20	15,85	17,86

¹ źródło – ewidencja ludności Urzędu Miasta Chełmży

² obliczenia własne

³ Główny Urząd Statystyczny

⁴ Miejski Ośrodek pomocy Społecznej w Chełmży

Z powyższych danych wynika, że w ostatnich latach liczba mieszkańców miasta systematycznie, z roku na rok, zmniejsza się. W roku 2006 populacja liczyła 15 444 osoby, natomiast w 2015 - 14 445. Oznacza to, że na przestrzeni 10 lat ubyło 999 osób. Niewątpliwie wpływ na taką

sytuację ma naturalny ubytek ludności spowodowany większą liczbą zgonów niż urodzeń. Największe różnicę w liczbie urodzeń w stosunku do liczby zgonów zanotowano w roku 2015, która wyniosła 69 osób. Ujemne wartości przyjmowało także saldo migracji, co oznacza, że więcej osób wyprowadzało się z miasta niż się w nim osiedlało. Zaobserwowane wartości salda migracji pozwalają stwierdzić, że mieszkańcy miasta znajdują korzystniejsze warunki do życia w innej gminie w sferze zatrudnienia, bądź bytowej. Powyższe procesy wpływają na zmniejszenie liczby ludności miasta, a więc na proces depopulacji. W mieście zaobserwowano również zjawisko starzenia się społeczeństwa. Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrósł z 13,78% (2006 r.) do 17,86% (2015 r.)

Istotnym elementem charakteryzującym kondycję społeczno-gospodarczą gminy jest bezrobocie oraz poziom korzystania z pomocy społecznej. W okresie od 2006 do 2015 roku liczba bezrobotnych podlegała znacznym wahaniom. Najmniej osób bezrobotnych było w roku 2009 – 914. W następnych latach zaobserwowano systematyczny wzrost analizowanej wartości, aż do roku 2013, kiedy to liczba bezrobotnych wzrosła aż do 1 673 osób. Od roku 2014 obserwuje się stopniowy spadek liczby bezrobotnych. W roku 2015 było to 1 114 osób. Problem bezrobocia w większym stopniu dotykał kobiet, niż mężczyzn. We wszystkich analizowanych latach kobiety stanowiły liczniejszą grupę osób bezrobotnych. Również liczba osób objętych pomocą społeczną przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży była zmienna. W latach 2006-2011 zaobserwowano zmniejszanie się liczby beneficjentów (z 3 153 do 1 963), natomiast od 2012 roku liczba ta ponownie zwiększyła się. W roku 2015 2 405 osób korzystało z pomocy społecznej. Głównymi powodami udzielania pomocy i wsparcia przez tut. ośrodek pomocy społecznej było ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność.

W mieście sfera gospodarcza opiera się głównie na podmiotach prowadzących działalność związaną z handlem hurtowym i detalicznym, budownictwem, przetwórstwem przemysłowym oraz obsługą rynku nieruchomości. Istotnym problemem w kwestii rozwoju gospodarczego jest brak terenów inwestycyjnych, które pozwoliłyby na lokalizację nowych przedsiębiorstw na terenie miasta. Problemem jest także brak profesjonalnych i wyspecjalizowanych instytucji otoczenia biznesu, jak i również niekorzystana struktura wykształcenia mieszkańców w odniesieniu do rynku pracy. Natomiast do atutów gminy pod względem rozwoju gospodarczego można zaliczyć atrakcyjne położenie administracyjne, dobrą dostępność komunikacyjną (biskość autostrady i drogi krajowej oraz kolej), pełną ofertę kształcenia (w tym kształcenie zawodowe) oraz bliskość dużych rynków zbytu.

Z powyższych informacji można sformułować następujące wnioski :

- miasto jest atrakcyjne położone komunikacyjnie i administracyjnie,
- współpracuje z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz udziela się w różnych formach współpracy samorządów (ZIT, LGD „Ziemia Gotyku”),
- posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę sieciową, która wymaga modernizacji i przebudowy,
- występuje zły stan infrastruktury drogowej,
- występuje zły stan budynków użyteczności publicznej, w tym obiektów oświatowych oraz budynków wielorodzinnych wraz z terenami przyległymi wymagającymi zagospodarowania,
- mało jest terenów przeznaczonych pod rekreację i wypoczynek, są one niedoinwestowane,
- miasto ma niską atrakcyjność inwestycyjną,
- występuje problem z zagospodarowaniem w zakresie terenów o charakterze turystycznym oraz rekreacyjnym,
- zaobserwowano zjawisko depopulacji,
- populacja miasta starzeje się,
- występuje wysoka liczba osób bezrobotnych, z przewagą liczebności kobiet,
- duża liczba osób korzysta ze świadczeń z pomocy społecznej (prawie 17 otrzymujących pomoc na 100 mieszkańców w 2015 r.).

Z powyższych wniosków wynika, że miasto Chełmża jest ważnym ośrodkiem administracyjno-usługowym dla swoich mieszkańców, a także dla sąsiednich gmin. Jest również istotnym partnerem, zwłaszcza gospodarczym, dla innych jednostek samorządu lokalnego w regionie.

W kwestii infrastruktury technicznej występują liczne braki i zaniedbania wynikające z ograniczeń finansowych gminy. Dotyczą one budynków mieszkaniowych wraz z otoczeniem, budynków użyteczności publicznej, dróg, chodników oraz sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Działania w poprawę jakości infrastruktury spełniającej oczekiwania mieszkańców oraz osób i podmiotów zainteresowanych pracą w obszarze miasta, wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych.

Negatywnie w mieście kształtuje się sfera charakteryzująca sytuację ekonomiczną mieszkańców przedstawiająca się wysoką liczbą osób bezrobotnych, zwłaszcza kobiet, oraz osób korzystających z pomocy społecznej. Wymagane są działania związane z podniesieniem

jakości życia, głównie w zakresie bezpiecznego funkcjonowania rodziny, a także sprzyjające rozwojowi zawodowemu oraz osobistemu mieszkańców.

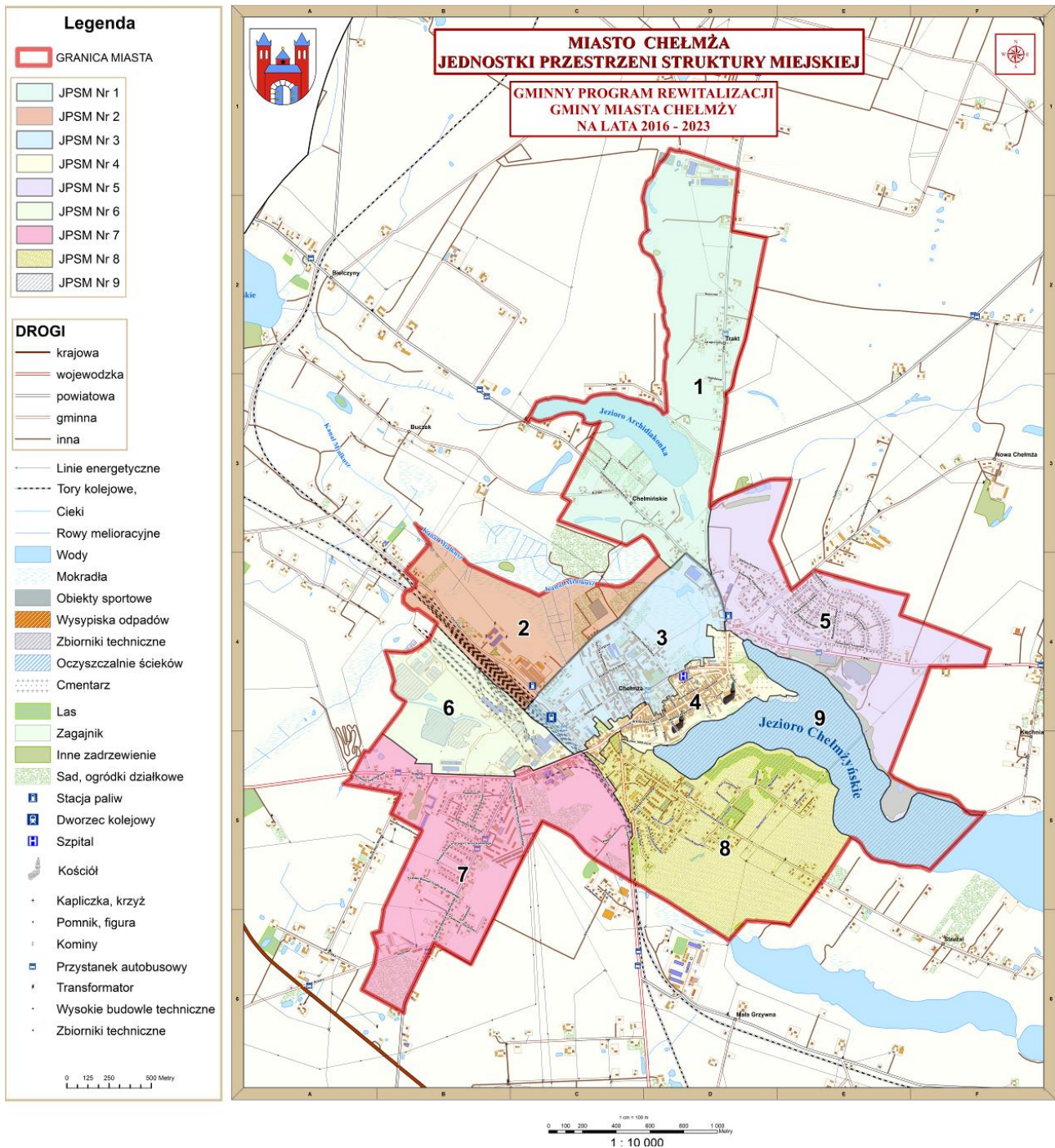
Poprzez działania inwestycyjne w zakresie rozwoju i podniesienia jakości infrastruktury społecznej i technicznej oraz kreowanie postaw aktywności społecznej i budowanie przewagi konkurencyjności możliwy będzie wzrost atrakcyjności miasta w regionie.

3. Wyznaczanie obszaru zdegradowanego na terenie Gminy Miasta Chełmży.

Obszar zdegradowany czyli obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy⁴ na terenie Gminy Miasta Chełmży został wyznaczony w oparciu o metodę 1 opisaną w *Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*.

Zgodnie z zasadami wyznaczania obszaru zdegradowanego w małych miastach, opisanymi w powyższym dokumencie, miasto podzielono na tzw. jednostki przestrzeni struktury miejskiej, których nie zamieszkuje więcej niż 30% ludności miasta, a powierzchnia nie przekracza 20% powierzchnia miasta. Dla wyznaczonych jednostek możliwe było pozyskanie rzetelnych i aktualnych danych koniecznych dla ujawnienia stanu kryzysowego. Podział miasta na jednostki przestrzeni struktury miejskiej, zwane dalej jednostkami strukturalnymi, przedstawiono na poniższym rysunku (Rysunek 2).

⁴Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Woj. Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020

Rysunek 2 Podział miasta Chełmży na jednostki przestrzeni struktury miejskiej.

Opierając się na wyżej opisanych zasadach dotyczących kryterium powierzchniowego i ludnościowego miasto Chełmża podzielono na 9 jednostek przestrzeni struktury miejskiej, których szczegółowe dane przedstawiono w Tabeli 2.

Tabela 2 Jednostki Przestrzeni Struktury Miejskiej w mieście Chelmża

Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej (Nr)	Powierzchnia [ha]	Udział w powierzchni całkowitej miasta [%]	Ludność [os.] [wg stanu na 31.12.2015r.]	Udział w ogólnej ludności miasta [%]
1	149,10	19,02	467	3,23
2	65,98	8,42	65	0,45
3	61,17	7,80	4225	29,25
4	31,61	4,03	3221	22,30
5	108,01	13,78	1 641	11,36
6	57,65	7,35	0	0,00
7	118,22	15,08	2 994	20,73
8	116,51	14,86	1 832	12,68
9	75,75	9,66	0	0,00
RAZEM	784,00	100,00	14 445	100,00

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, iż żadna jednostka nie przekracza kryterium powierzchniowego i ludnościowego. Suma powierzchni wydzielonych jednostek jest równa powierzchni miasta. Wydzielając poszczególne jednostki na terenie miasta brano pod uwagę znane i powszechnie dostrzegalne zróżnicowanie społeczno-gospodarcze obszarów:

- **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 1** – zajmuje obszar położony w północnej części miasta, charakteryzuje się dominacją zabudowy jednorodzinnej oraz występowaniem terenów rekreacyjnych (Jezioro Archidiakonka, ogródki działkowe),
- **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 2** – jest to jednostka o najmniejszej liczbie mieszkańców (65 osób), charakteryzuje się występowaniem przeważnie obiektów przemysłowych, budynki mieszkalne stanowią niewielki udział w strukturze użytkowania gruntów jednostki, ze względu na odmienny charakter jednostek sąsiednich niezasadne było włączenie jej w zasięg przestrzenny jednostek sąsiadujących,
- **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3** – jest to jednostka charakteryzująca się największą liczbą mieszkańców, przy jednoczesnym małym zasięgu przestrzennym, na jej obszarze występuje bogactwo funkcji (m.in. mieszkaniowa, edukacyjna, publiczna, handlowo-usługowa),
- **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 4** – swym zasięgiem obejmuje ściśle centrum miasta, podobnie tak jak JPSM nr 3 skupia na swym niewielkim obszarze znaczony odsetek mieszkańców miasta, prawie na całym obszarze jednostki występuje gęsta, zwarta zabudowa mieszkaniowa, osią jednostki jest ulica gen. Sikorskiego, która stanowi główny

- ciąg handlowy miasta, południową granicę jednostki stanowią tereny rekreacyjne zlokalizowane nad brzegiem Jeziora Chełmżyńskiego,
- **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 5** – obejmuje tereny położone na północ od Jeziora Chełmżyńskiego, zasób mieszkaniowy stanowią głównie domy jednorodzinne, w obszarze jednostki znajdują się obiekty sportowe (Stadion Miejski, Orliki, przystań wioślarska), które wraz z terenami zielonymi pełnią funkcję rekreacyjną,
 - **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 6** – obejmuje zasięgiem obszar działalności gospodarczej, gdzie funkcjonuje "Nordzucker Polska" S.A. Zakład Produkcyjny (dawnej Cukrownia),
 - **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 7** – jest to jednostka położona w południowo-zachodniej części miasta, dominuje w niej funkcja mieszkaniowa, której zasób tworzą bloki z wielkiej płyty oraz nowopowstałe i powstające osiedla domów jednorodzinnych, na jej obszarze zlokalizowane są także dwie szkoły,
 - **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 8** – tak jak w przypadku poprzedniej jednostki, przeważa w niej funkcja mieszkaniowa, na którą składają się kamienice, bloki oraz domy jednorodzinne, północną granicę jednostki stanowią tereny rekreacyjne położone nad Jeziorem Chełmżyńskim,
 - **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 9** – jest to obszar Jeziora Chełmżyńskiego położony w granicach administracyjnych miasta Chełmży.

Uwzględniając charakterystykę i potencjał wydzielonych obszarów jako odrębne jednostki strukturalne wyznaczono obszar zakładu przemysłowego (jednostka nr 6) oraz część Jeziora Chełmżyńskiego znajdującą się w granicach miasta (jednostka nr 9). Jak wspomniano powyżej, zasięg przestrzenny jednostki przestrzeni struktury miejskiej nr 6 obejmuje zakład przemysłowy - "Nordzucker Polska" S.A. Zakład Produkcyjny. Jest to teren prywatny i ze względu na swój przemysłowy charakter, obszar Cukrowni nie mógł zostać włączony w zasięg przestrzenny sąsiednich jednostek. Najbliższe otoczenie jednostki stanowi obszar zurbanizowany z dominującą funkcją mieszkaniową. Od południa Cukrownia graniczy z jednostką przestrzeni struktury miejskiej nr 7, w która charakteryzuje się przewagą funkcji mieszkaniowej. Natomiast od północy i północnego-wschodu granicę stanowią tereny kolei, które oddzielają Cukrownię od obszaru, gdzie również dominuje funkcja mieszkaniowa. Zachodnią i północną granicę jednostki przestrzeni struktury miejskiej nr 6 stanowi granica administracyjna miasta. Natomiast jezioro jako oddzielna jednostka przestrzeni struktury

miejskiej zostało wyodrębnione ze względu na swój nieantropogeniczny charakter. Jezioro położone jest w ścisłym centrum miasta i ze wszystkich stron otoczone jest terenami przekształconymi działalnością człowieka. Pasy graniczne jednostek ościennych jeziora stanowią przeważnie obszary rekreacyjne. Nie zostały one, wspólnie z jeziorem, wydzielone jako jedna jednostka, gdyż są to obszary w nikłym stopniu zamieszkałe, jednak przekształcone przez działalność człowieka, a znajdująca się tam infrastruktura rekreacyjna służy zaspokajaniu potrzeb mieszkańców. Z powyższych informacji wynika, że opisane dwie jednostki przestrzeni struktury miejskiej są obszarami niezamieszkanymi, w związku z czym nie ma możliwości pozyskania danych do obliczenia wskaźników służących do zdiagnozowania stanu kryzysowego. Są także odmienne przestrzennie i funkcjonalnie od otaczających je jednostek. W związku z tym, że jednostki te nie są zamieszkałe, nie zdiagnozowano żadnych problemów społecznych. Powyższe obszary nie będą uwzględniane w dalszych analizach, a tym samym nie będą realizowane na ich obszarze projekty rewitalizacyjne.

Po podzieleniu miasta na jednostki przestrzeni struktury miejskiej, zgodnie z warunkami dotyczącymi powierzchni i ludności, wybrano 4 wskaźniki z listy wskaźników stanu kryzysowego dla małych miast służących do identyfikacji stanu kryzysowego na obszarze miasta. Dla wszystkich jednostek zastosowano ten sam zestaw 4 następujących wskaźników:

- udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze,
- udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze,
- udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze,
- liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fiz. na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze.

Dane konieczne do obliczenia wartości wskaźników zostały pozyskane od podmiotów, które z racji profilu swojej działalności zajmują się monitorowaniem analizowanych zjawisk społecznych i gospodarczych (Wydział Spraw Społecznych i Obywatelskich Urzędu Miasta Chełmży, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży, Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego - ośrodek zamiejscowy w Chełmży oraz portal CEIDG). Dane pozyskano według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r.

Wartości wskaźników do poszczególnych jednostek oraz wartość średnią dla miasta przedstawiono w tabeli poniżej.

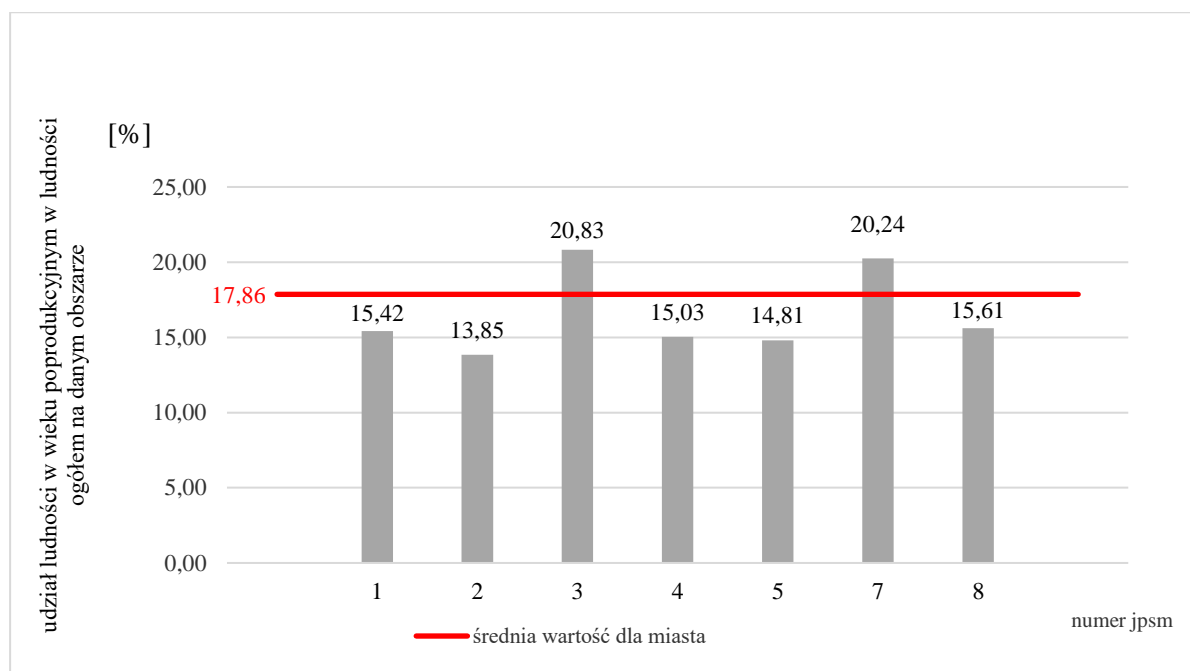
Tabela 3 Wartości wskaźników zastosowanych do ujawnienia stanu kryzysowego na terenie Chelmży.

Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej (Nr)	sfera społeczna									sfera gospodarcza		Liczba wskaźników negatywnie odbiegających od średniej dla miasta
	Ludność	Ludność w wieku produkcyjnym	Ludność w wieku produkcyjnym	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze	Bezrobotni ogółem	Bezrobotni pozostający bez pracy ponad 24 miesiące	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze	Osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze	Zarejestrowane podmioty gosp. osób fizycznych	Liczba zarejestrowanych podmiotów gosp. osób fiz. na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze	
	[os.]	[os.]	[os.]	[%]	[os.]	[os.]	[%]	[os.]	[%]			
1	467	72	295	15,42	44	12	27,27	178	38,12	32	10,85	2
2	65	9	44	13,85	7	4	57,14	6	9,23	15	34,09	1
3	4 225	880	2 622	*20,83	331	82	24,77	766	18,13	138	5,26	4
4	3 221	484	2 046	15,03	350	81	23,14	869	26,98	271	13,25	2
5	1 641	243	1 097	14,81	88	12	13,64	99	6,03	109	9,94	0
6	0	0	0	---	0	0	---	0	---	0	---	---
7	2 994	606	1 855	20,24	168	29	17,26	272	9,08	140	7,55	2
8	1 832	286	1 184	15,61	126	20	15,87	243	13,26	112	9,46	0
9	0	0	0	---	0	0	---	0	---	0	---	---
Suma /Średnia dla miasta	14 445	2 580	9 143	17,86	1 114	240	21,54	2 433	16,84	817	8,94	-----

* kolorem czerwonym zaznaczono wartości negatywnie odbiegające od średniej dla miasta

Pierwszy analizowany wskaźnik dotyczy udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze. Dane, potrzebne do obliczenia wskaźnika, pozyskano z Wydziału Spraw Społecznych i Obywatelskich Urzędu Miasta Chełmży, z ewidencji ludności. Wartości wskaźnika dla poszczególnych jednostek i dla miasta przedstawiono w poniższym wykresie.

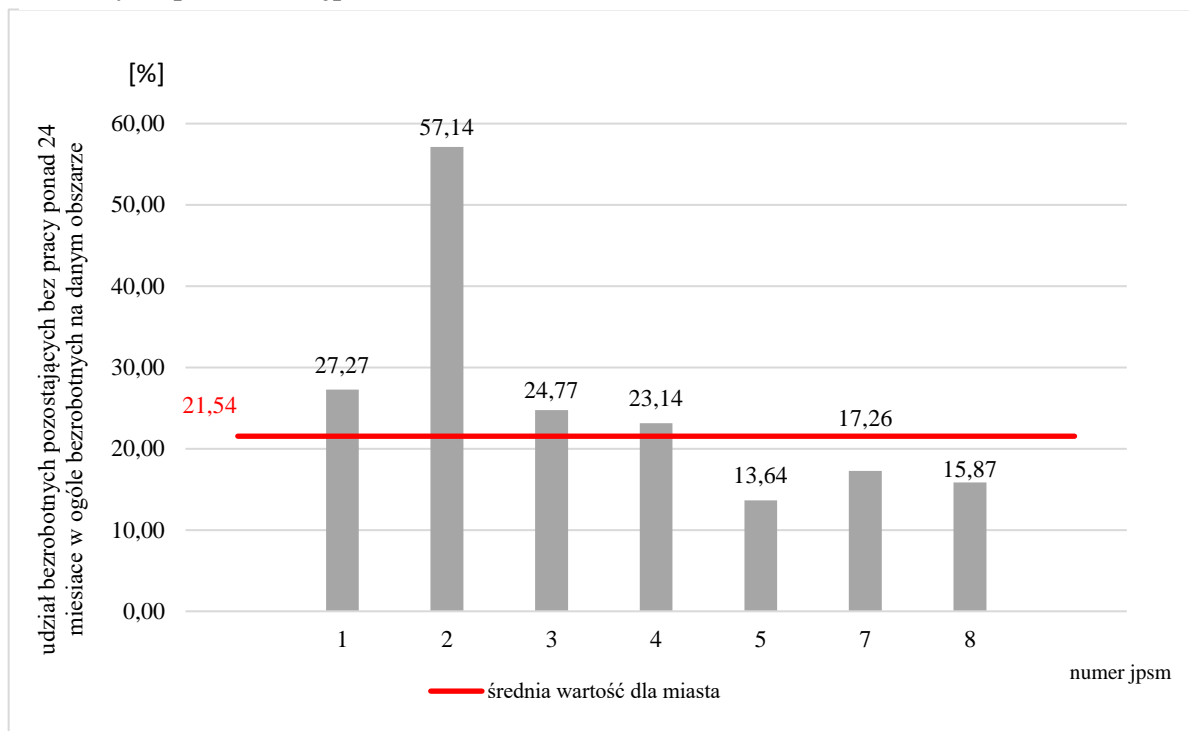
Wykres 1 Ludność w wieku poprodukcyjnym w Chełmży w podziale na jpsm w 2015r [%].

Średnia wartość dla miasta wyniosła 17,86%. Analizując wartości wskaźnika w poszczególnych jednostkach należy mieć na uwadze, że im wyższa wartość wskaźnika tym sytuacja jest bardziej niekorzystna. Wartości wyższe od średniej miejskiej zanotowano w jednostce przestrzeni struktury miejskiej numer 3 (20,83% – najwyższa wartość wśród analizowanych jednostek) i 7 (20,24%). Najniższa wartość, a więc najkorzystniejsza sytuacja, występuje w jednostce nr 2 – 13,85%.

Drugi analizowany wskaźnik dotyczył udziału bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze. Graficzne przedstawianie uzyskanych wartości pokazuje Wykres 2.

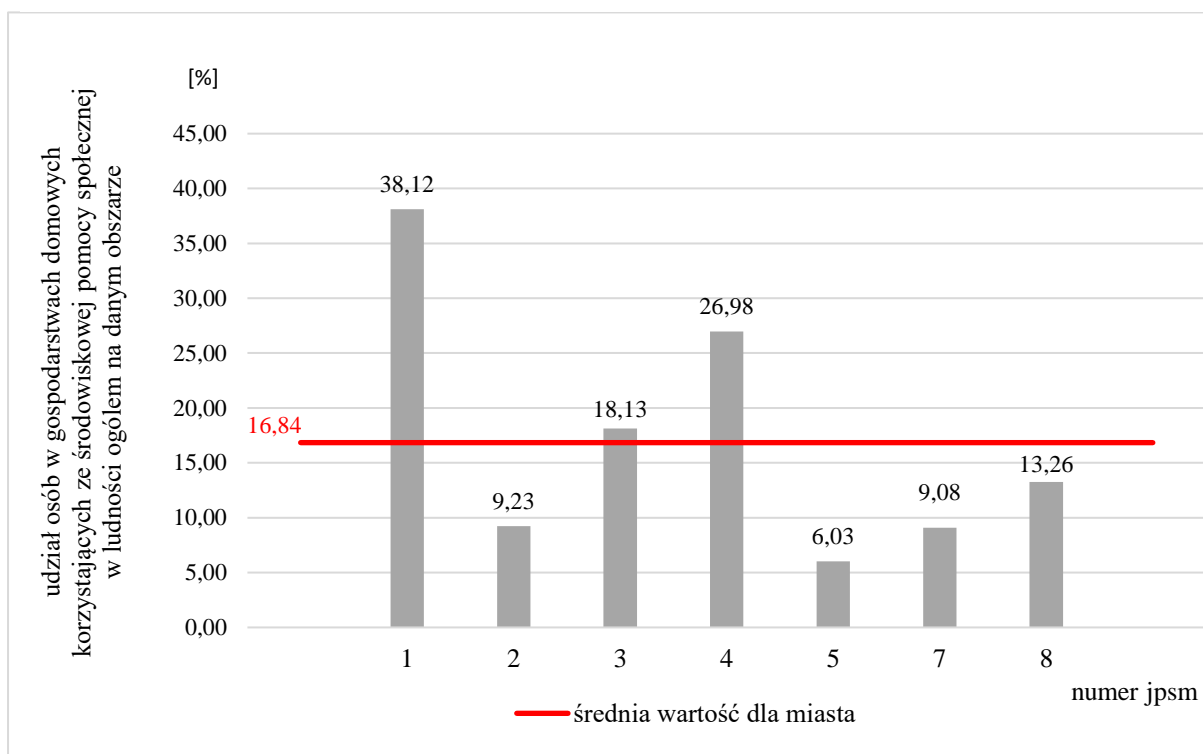
Wykres 2 Bezrobotni pozostający bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych w Chełmży w podziale na jpsm w 2015 r. [%].

W przypadku tego wskaźnika dane pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy dla Powiatu Toruńskiego – ośrodek zamiejscowy w Chełmży. Średnia wartość dla miasta wyniosła 21,54%. W tym przypadku również, jeśli wartość jednostki jest wyższa od średniej dla miasta, sytuacja przedstawia się niekorzystnie. Negatywną sytuację zanotowano w jednostkach przestrzeni struktury miejskiej o następujących numerach: 1, 2, 3 i 4. Najwyższą wartość zanotowano w jednostce przestrzeni struktury miejskiej nr 2 wynoszącą 57,14%. Natomiast najniższa wartość wystąpiła w jednostce nr 5 – 13,64%.

Jako trzeci wskaźnik do analizy wybrano udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze i przedstawiono go na Wykresie 3.

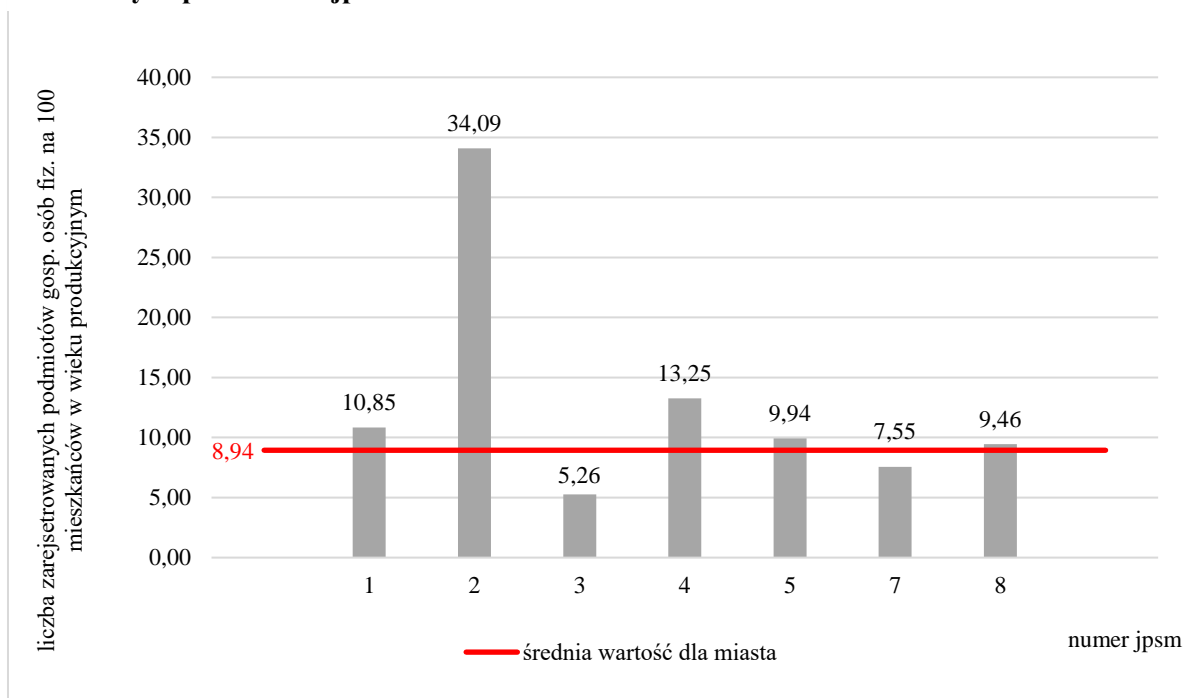
Wykres 3 Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w podziale na jednostki przestrzeni strukturalnej w 2015 r.

Podstawą do obliczenia tego wskaźnika były dane udostępnione przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży. Średnia wartość dla miasta wyniosła 16,84%. Tak jak w przypadku poprzednich wskaźników, wyższa wartość zanotowana w jednostce, odzwierciedla jej niekorzystną sytuację. Sytuację negatywnie odbiegającą od średniej dla miasta odnotowano w jednostce strukturalnej nr 1 (38,12% - najwyższa wartość wśród analizowanych jednostek) i nr 4 (26,98%) oraz nr 3 (18,13%). W przypadku wskaźników nr 2 i 3 można stwierdzić, że ich negatywne występowanie pokrywa się przestrzennie dla jednostek nr 1, 3 i 4.

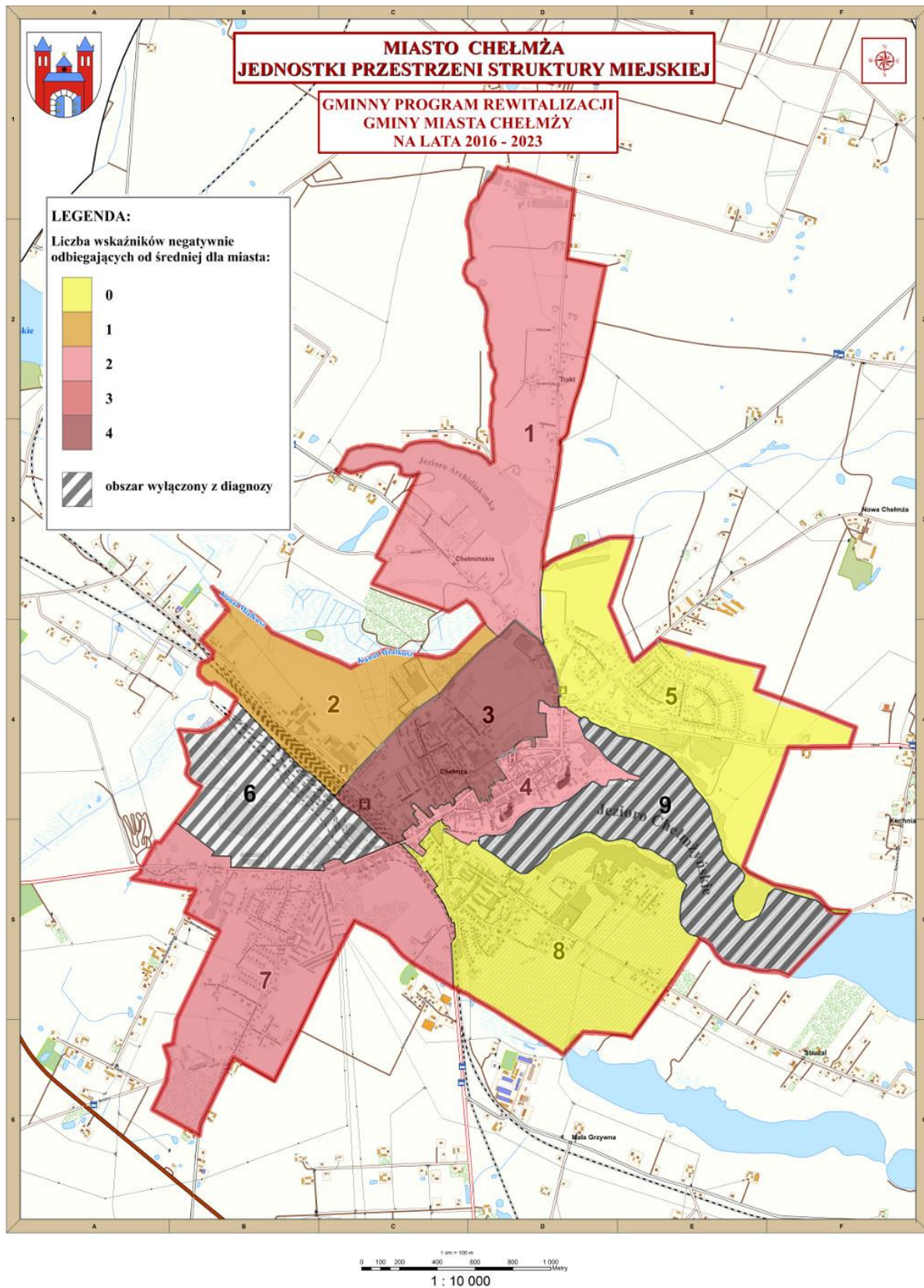
Ostatnim analizowanym wskaźnikiem jest liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. W przypadku tego wskaźnika, źródłem danych była Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej.

Wykres 4 Zarejestrowane podmioty gosp. osób fiz. na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Chelmży w podziale na jpsm w 2015 r.

W przypadku tego wskaźnika, odmiennie niż dla poprzednich wskaźników, im wyższa jego wartość tym lepsza sytuacja w jednostce. Średnia wartość dla miasta wyniosła 8,94. Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w jednostce nr 2 – 34,09, a najniższą w jednostce nr 3 – 5,26. Sytuację negatywnie odbiegającą od średniej dla miasta odnotowano tylko w dwóch jednostkach - wspomnianej wcześniej jednostce nr 3 (5,26) oraz w jednostce nr 7 (wartość 7,55).

Przestrzenne rozmieszczenie natężenie negatywnych wartości wskaźników przedstawiono na Rysunku 3.

Rysunek 3 Natężenie wskaźników negatywnie odbiegających od średniej miejskiej dla miasta Chełmży w podziale na jednostki przestrzeni struktury miejskiej.

Na podstawie powyższych informacji zaobserwowano, że największa koncentracja negatywnych zjawisk występuje w jednostce przestrzeni struktury miejskiej numer 3. W jednostce tej wszystkie 4 przeanalizowane wskaźniki negatywnie odbiegają od średniej dla miasta. W przypadku jednostek strukturalnych nr 1, 4 i 7 dwa wskaźniki negatywnie odbiegają od średniej dla miasta. W przypadku jednostek nr 1 i 4 wskaźniki te dotyczą wyłącznie strefy społecznej, natomiast w jednostce nr 7 zdiagnozowano po 1 wskaźniku ze strefy społecznej oraz gospodarczej o negatywnej wartości.

W przypadku pozostałych jednostek przestrzeni struktury miejskiej zaobserwowano następującą sytuację:

- w jednej jednostce (nr 2) jeden wskaźnik negatywnie odbiega od średniej dla miasta,
- w dwóch jednostkach (nr 5 i 8) żaden wskaźnik nie odbiega negatywnie od średniej dla miasta,
- nie odnotowano jednostki w której 3 wskaźniki negatywnie odbiegałyby od średniej dla miasta.

Jak wcześniej wspomniano dwie jednostki nie były brane pod uwagę w analizie wskaźnikowej ze względu na swój specyficzny charakter.

Zgodnie z *Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ...* za obszar zdegradowany mogą być uznane te jednostki strukturalne, w których co najmniej 2 z 4 wybranych wskaźników przyjmują wartości mniej korzystne od średnich wartości dla gminy. Przy czym przynajmniej jeden ze wskaźników negatywnie odbiegających od średniej dla gminy musi dotyczyć sfery społecznej, a drugi musi być spoza sfery społecznej.

W związku z powyższy, występowanie stanu kryzysowego czyli stanu spowodowanego koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej⁵ zdiagnozowano w jednostce przestrzeni struktury miejskiej nr 3 i 7. W odniesieniu do wskaźników wybranych do analizy jednostki strukturalnej nr 3, 3 z nich dotyczą sfery społecznej (ludność w wieku poprodukcyjnym, bezrobotni i korzystający z pomocy społecznej). Natomiast wskaźnik

⁵Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO Woj. Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014-2020

dotyczący zarejestrowanych podmiotów gospodarczych charakteryzuje sferę gospodarczą. W przypadku jednostki nr 7 wskaźniki, które negatywnie odbiegają od średniej dla miasta dotyczą strefy społecznej – ludność w wieku poprodukcyjnym oraz sfery gospodarczej – zarejestrowane podmioty gospodarcze. Na podstawie otrzymanych wartości wskaźników i ich relacji do średniej wartości dla miasta, jednostki przestrzeni struktury miejskiej nr 3 i 7 uznano za obszar zdegradowany. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego obejmuje tereny zlokalizowane w obrębie następujących ulic:

– **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3:**

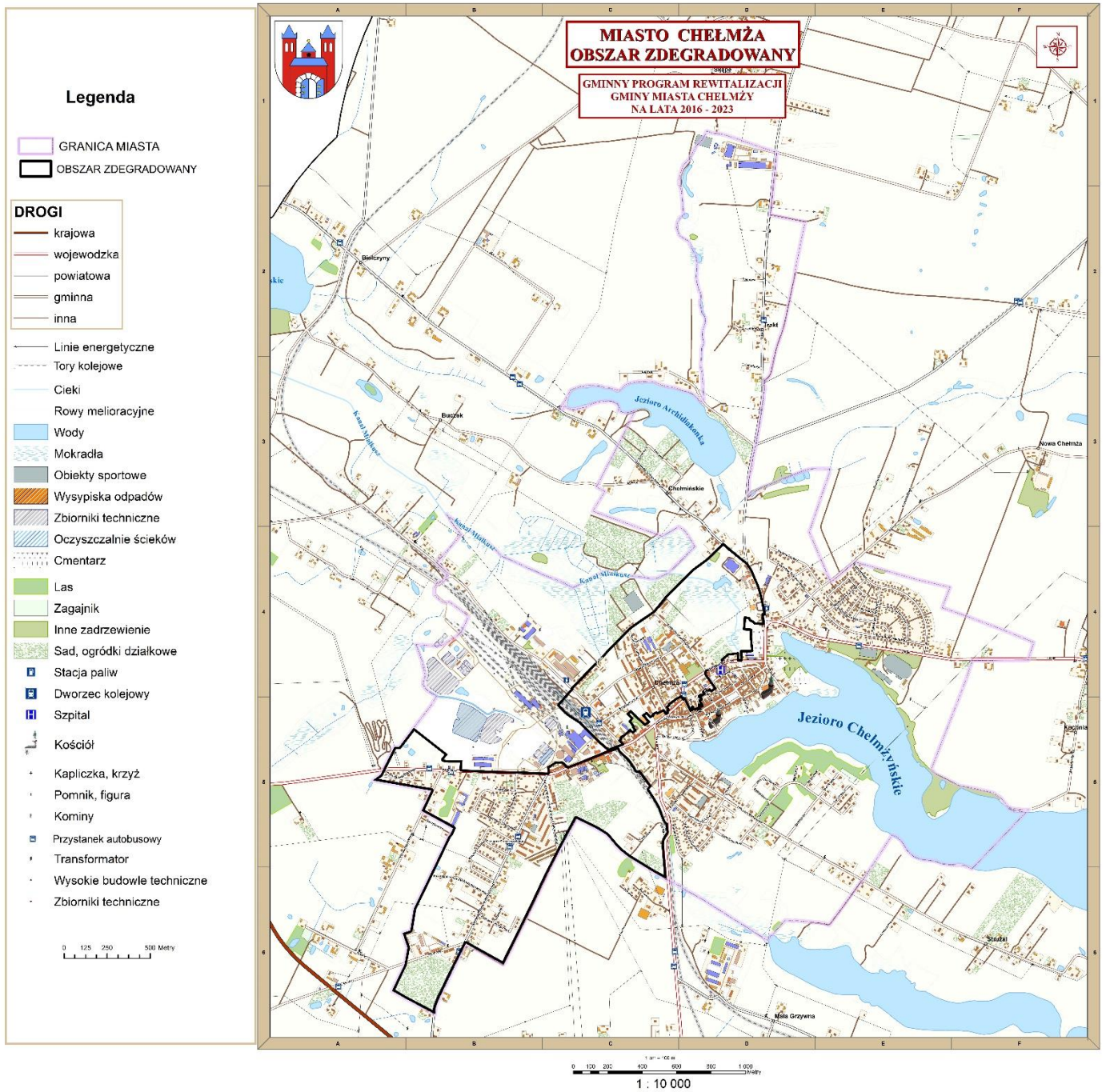
- Dworcowa (od skrzyżowania z ul. gen. Wł. Sikorskiego do skrzyżowania z ul. Polną),
- Polna (parzyste numery),
- Chełmińskie Przedmieście (numery nieparzyste do skrzyżowania z ul. Polną),
- A. Mickiewicza,
- Gen. Wł. Sikorskiego (odcinek),
- św. Jana,
- ks. P. Skargi,
- Targowa,
- H. Sienkiewicza,
- I. Paderewskiego,
- Szewska (odcinek),
- gen. J. Hallera (odcinek).

– **Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 7:**

- Bydgoska,
- Fiołkowa,
- Frelichowskiego,
- Groszkowskiego,
- Hiacyntowa,
- Kowalskiego,
- Moniuszki,
- Owocowa,
- Piastowska,
- Popiełuszki,
- Słowackiego,

- Szydzika,
- Toruńska (fragment),
- Tretkowskiego,
- Tulipanowa,
- Wagonowa,
- Witosa,
- Wryczy,
- Wyszyńskiego,
- Zagrodzkiego.

Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego przedstawia Rysunek 4.

Rysunek 4 Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w mieście Chelmża.

4. Obszar rewitalizacji gminy

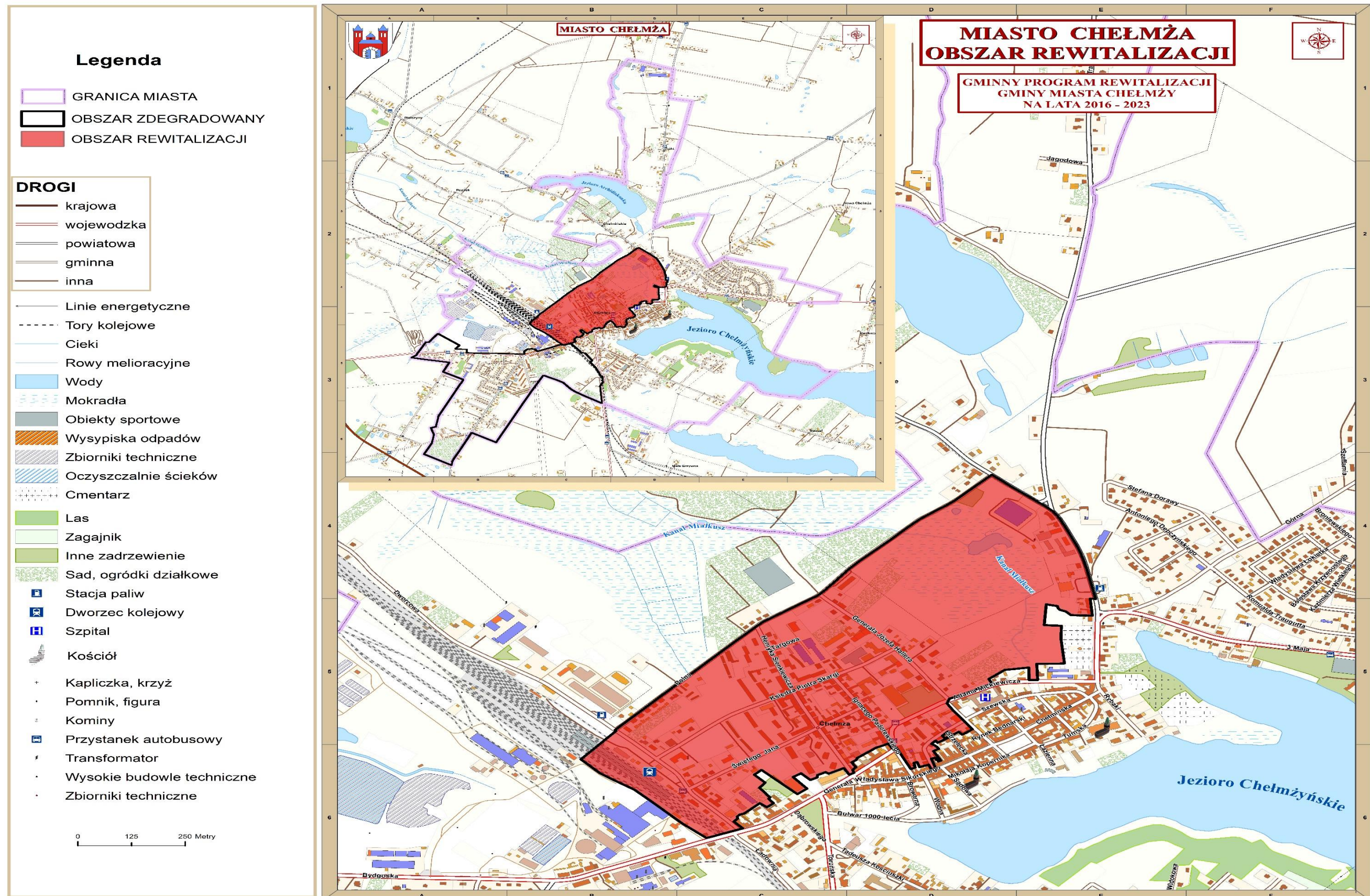
W poprzednim rozdziale opisano etapy i mechanizm wyznaczania obszaru zdegradowanego na obszarze miasta. Kolejny etap opracowania programu rewitalizacji polega na wyznaczeniu obszaru rewitalizacji.

Obszar zdegradowany został wyznaczony w oparciu o metodę wskaźnikową (pkt 3-4 podrozdziału 6.4.3.1. Zasad programowania (...)) i na jej podstawie dwie jednostki przestrzeni struktury miejskiej (nr 3 i 7) zostały uznane za obszar zdegradowany. Jednostki te łącznie zajmują 179,39 ha powierzchni (22,88 % powierzchni miasta) i zamieszkuje je 7 219 osób (49,98% populacji). Według powyższego dokumentu za obszar rewitalizacji uznany może być obszar zdegradowany, którego powierzchnia nie przekracza 20% powierzchni gminy i nie zamieszkuje go więcej niż 30% populacji gminy. W związku z powyższym wyznaczony obszar zdegradowany (jednostki 3 i 7) nie spełnia wymogów powierzchniowych i ludnościowych i konieczna jest jego dalsza delimitacja. Metodę wyboru obszaru rewitalizacji oparto o liczbę wskaźników negatywnie odbiegający od średniej dla miasta. W związku z powyższym za obszar rewitalizacji została uznana jednostka przestrzeni struktury miejskiej nr 3, w której 4 wskaźniki negatywnie odbiegają od średniej dla miasta.

Jednostka przestrzeni miejskiej nr 3 zajmuje powierzchnię 61,17 ha, co stanowi 7,80% powierzchni miasta i zamieszkuje ją 4 225 osób (29,25% populacji miasta). Z powyższych informacji wynika, że na jeden hektar powierzchni jednostki przypada 69 osób. Obszar opisywanej jednostki charakteryzuje się mnogością funkcji jakie na nim występują (mieszkaniowa, edukacyjna, publiczna, handlowo-usługowa), obecnością targowiska miejskiego, miejskich terenów zielonych oraz ogródków działkowych. Ze względu na kumulację negatywnych zjawisk występujących w tym obszarze, a także jego potencjał przejawiający się różnorodnością funkcji (m.in. lokalizacja placówek oświatowych, budynków użyteczności publicznej), dużą liczbą ludności, występowaniem przestrzeni zdegradowanej możliwej do zaadaptowania na cele rozwoju gospodarczego miasta zdecydowano o tym, aby właśnie na tym obszarze prowadzić działania rewitalizacyjne, które zapoczątkują proces pozytywnych przemian społecznych i gospodarczych, a tym samym pozwolą na rozwój obszaru. W związku z powyższym obszar ten uznano za istotny dla rozwoju miasta i, z uwagi na skalę koncentracji zjawisk problemowych, wskazany do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi.

Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji oraz jego położenie na tle miasta i obszaru

zdegradowanego przedstawiono na Rysunku 5.

Rysunek 5 Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji oraz jego położenie na tle miasta i obszaru zdegradowanego.

1 : 5 000

5. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.

W niniejszym rozdziale dokonano szczegółowej analizy obszaru rewitalizacji, skupiając się na głównych zagadnieniach, które w obszarze rewitalizacji przyjmują cechy kryzysowe, ich skali oraz na lokalnym potencjale diagnozowanego obszaru. Celem rozdziału jest rozwinięcie i dokładne scharakteryzowanie problemów, na podstawie których dokonano delimitacji obszaru rewitalizacji. Opisane zagadnienia dotyczą spraw społecznych, gospodarczych oraz infrastrukturalnych/przestrzennych.

Obszar rewitalizacji położony jest w bliskim sąsiedztwie centrum miasta. Jest to obszar gęsto zabudowany i silnie zurbanizowany, charakteryzujący się dużą gęstością zaludnienia. Zamieszkuje go 4 225 osób, które stanowią 29,24% populacji miasta. Duża liczba ludności i mała powierzchnia obszaru powodują, że gęstość zaludnienia wynosi 69 osób na 1 hektar powierzchni.

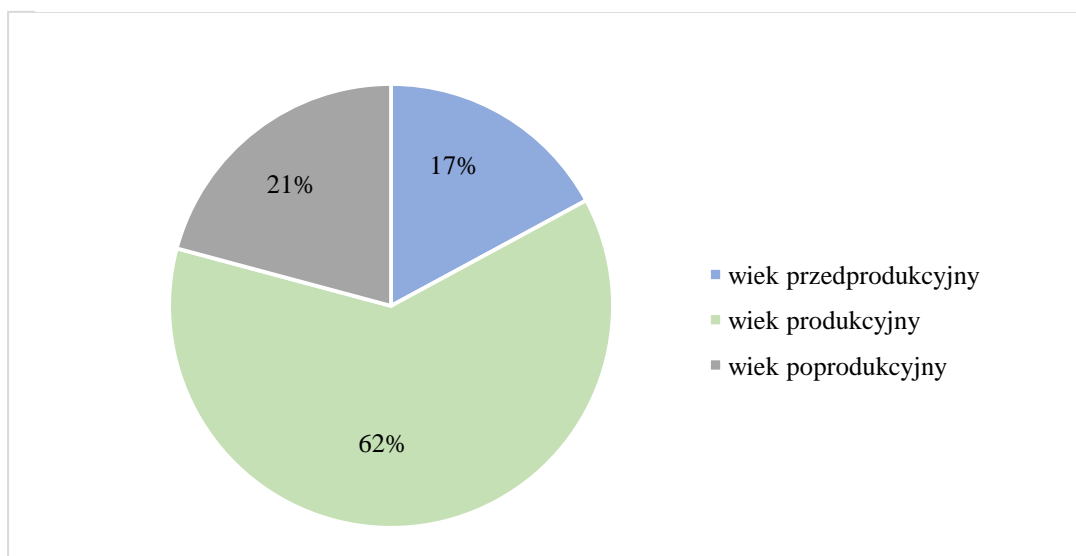
Pierwszą kwestią, którą poddano szczegółowej diagnozie jest zaawansowanie procesu starzenia się ludności. W oparciu o dostępne publikacje związane z demografią, często poruszonym tematem jest kwestia starzenia się społeczeństwa czyli zwiększanie udziału ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle populacji. Niski poziom dzietności i wydłużenie życia przekładają się na zintensyfikowanie owego zjawiska. Przy analizie populacji obszaru rewitalizacji posłużono się strukturą ludności w podziale na określone grupy wiekowe. W opracowaniach z zakresu demografii, powszechnie stosowanym wskaźnikiem charakteryzującym sytuację demograficzną jest podział ludności według klasyfikacji ekonomicznej⁶. Oparta jest ona na grupach wieku wynikających z ustawowej zdolności do pracy i na jej podstawie wyróżnia się następujące grupy wiekowe:

- wiek przedprodukcyjny - 0-17 lat,
- wiek produkcyjny – kobiety: 18-59 lat, mężczyźni 18-64 lata,
- wiek poprodukcyjny – kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej.

Analizując strukturę wiekową mieszkańców obszaru rewitalizacji pod względem opisanego powyżej kryterium 723 osoby zaliczono do ludności w wieku przedprodukcyjnym, 2 622 osoby do wieku produkcyjnego, a 880 osób do wieku poprodukcyjnego. Procentowy udział poszczególnych grup wiekowych przedstawiono na poniższym Wykresie 5.

⁶ Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Wykres 5 Struktura ludności obszaru rewitalizacji według klasyfikacji ekonomicznej w 2015 r.

Z załączonego wykresu wynika, że najmniejszy udział w populacji obszaru rewitalizacji stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym (17%). Natomiast 1/5 ludności stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Najliczniejsza jest grupa ludności w wieku produkcyjnym. W badaniu procesu starzenia się ludności, bardzo istotne jest zbadanie relacji między poszczególnymi grupami wieku ekonomicznego, które obrazują współczynnik obciążenia demograficznego. Z jego analizy wynika, że na obszarze rewitalizacji:

- na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 34 osoby w wieku poprodukcyjnym,
- na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 61 osób w wieku nieprodukcyjnym (ludność w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym),
- na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadają prawie 122 osoby w wieku poprodukcyjnym.

Z powyższych danych wynika, że struktura ludności obszaru rewitalizacji przyjmuje niekorzystne proporcje. Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, świadczy o starzeniu się populacji i generuje konieczność podejmowania działań poprawiających jakość życia, aktywizacyjnych oraz zapewniających odpowiedni standard opieki. W związku z przechodzeniem w wiek poprodukcyjny ludności urodzonej podczas wyżu demograficznego w latach 50-tych ubiegłego wieku oraz wydłużającym się wiekiem życia, liczba ludności w tym przedziale wiekowym będzie się zwiększać, natomiast w grupie wieku produkcyjnego nastąpi ubytek ludności. Wskaźniki obciążenia demograficznego wskazują na dysproporcje

grup wiekowych, obciążenie ludności w wieku produkcyjnym, a więc pracującej, utrzymaniem grup nieprodukcyjnych. W związku z niekorzystną strukturą wieku ludności obszaru rewitalizacji wskaźniki obciążenia demograficznego wciąż będą osiągać zbliżone lub wyższe, negatywne wartości. Jako że, osoby starsze stanowią znaczny udział w populacji obszaru rewitalizacji, a także miasta oraz zostały wskazane w badaniu ankietowym jako grupa docelowa działań rewitalizacyjnych, zostali zaproszeni do aktywnego udziału w opracowaniu założeń niniejszego dokumentu.

W ramach zorganizowanego spotkania seniorzy zostali poproszeni o określenie swoich potrzeb. Wśród nich znalazła się propozycja stworzenia ośrodka dziennego pobytu, tzw. Domu Seniora, w którym odbywałyby się zajęcia m. in. kulturalne, sportowe. Kolejnym wskazaniem była podniesienie poziomu bezpieczeństwa poprzez poprawę stanu i budowę nowych chodników, lepszego oświetlenia ulic, likwidację barier architektonicznych, bądź utworzenie komunikacji miejskiej. Zdefiniowane potrzeby i problemy są ważną rekomendacją do ukierunkowania działań rewitalizacyjnych, które powinny poprawić sytuację osób starszych, a także przeciw działać społecznemu wykluczeniu i ubóstwu.

Kolejnym analizowanym zagadnieniem na obszarze rewitalizacji, w zakresie spraw społecznych, są problemy na rynku pracy, a dokładnie liczba bezrobotnych i struktura bezrobocia. Według ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065 z późn. zmianami), za osobę bezrobotną uznaje się ogólnie osobę niezatrudnioną, nieprowadzącą działalności gospodarczej i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia (w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy).

Pod koniec 2015 roku, w Chełmży, zarejestrowanych było 1 114 bezrobotnych. W porównaniu do roku poprzedniego, liczba ta zmniejszyła się o 232 osoby (2014 r. – 1 346 osób). Jako że bezrobocie stanowi jeden z problemów obszaru rewitalizacji, w celu dokładnego zidentyfikowanego go, dokonano szczegółowej analizy zjawiska. Obszar rewitalizacji zamieszkiwało 331 zarejestrowanych bezrobotnych z czego 200 to kobiety. Stanowili oni 12,60% ludności w wieku produkcyjnym na obszarze rewitalizacji. Ze szczegółowych danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy dla powiatu toruńskiego, ośrodka zamiejscowego w Chełmży, struktura bezrobotnych na obszarze rewitalizacji, według czasu pozostawania bez pracy, przedstawia się następująco:

- 192 osoby pozostawały bez pracy do 12 miesięcy,
- 139 osób pozostawało bez pracy ponad 12 miesięcy i dłużej, z czego

- 57 osób pozostawało bez pracy w okresie od 12 do 24 miesięcy,
- 82 osoby pozostawały bez pracy powyżej 24 miesięcy.

Z powyższych danych wynika, że na obszarze rewitalizacji problem bezrobocia dotyka głównie kobiety, które stanowią 60,42% ogółu bezrobotnych. W strukturze bezrobocia w podziale ze względu na czas pozostawania bez pracy dominuje bezrobocie krótkotrwałe (do 12 miesięcy), którym dotkniętych było 192 bezrobotnych. 139 bezrobotnych dotkniętych było bezrobociem długookresowym (ponad 12 miesięcy i dłużej), z czego 82 osoby pozostawały bez pracy powyżej 24 miesięcy. W toku przeprowadzania konsultacji społecznych bezrobocie zostało wskazane jako jeden z najważniejszych problemów obszaru zdegradowanego. W badaniu ankietowym bezrobocie, jako najważniejszy negatywny problem społeczny na obszarze zdegradowanym zostało wskazane przez 108 respondentów. Z drugiej strony tylko 47 osób wskazało bezrobotnych jako grupę, którą należy objąć wsparciem. Jest to najniższa otrzymana wartość w pytaniu 6 przeprowadzonej ankiety dotyczącej wskazania grup społecznych do objęcia wsparciem na obszarze zdegradowanym. Osoby biorące udział w konsultacjach społecznych jako przyczyny bezrobocia wskazały ograniczoną ilość ofert pracy, niskie kwalifikacje potencjalnych pracowników oraz niski poziom przedsiębiorczości.

Następnym analizowanym w strefie społecznej zagadnieniem jest samowystarczalność ekonomiczna ludności i gospodarstw domowych. W przypadku niniejszego programu rewitalizacji, do opisu tego zagadnienia posłużono się wskaźnikiem charakteryzującym udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze. W Chełmży, zagadnienia związane z pomocą społeczną realizowane są przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Z informacji uzyskanych od wspomnianego podmiotu wynika, że pomocą społeczną w roku 2015 objęte były łącznie 2 433 osoby (16,84% mieszkańców miasta), z tego na obszarze rewitalizacji - 766 osób. Oznacza to, że na 100 mieszkańców obszaru rewitalizacji przypadało 18 osób korzystających z pomocy społecznej. Analizując powyższe zjawisko należy wspomnieć, że członkami gospodarstw domowych, które korzystają z pomocy społecznej, są także dzieci i młodzież. Są one w szczególności narażone na dziedziczenie biedy i ubóstwa społecznego oraz wykluczenia społecznego. Dzieci/młodzież wychowywane w rodzinach dysfunkcyjnych często pozbawione są godnego dzieciństwa i normalnego życia w przyszłości i w konsekwencji stają się klientami ośrodków pomocy społecznej tak jak ich rodzice (opiekunowie).

Do głównych powodów udzielania pomocy należało ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz alkoholizm. Na spotkaniu konsultacyjnym, pracownicy Miejskiego

Ośrodka Pomocy Społecznej jako główną potrzebę działań rewitalizacyjnych wskazali rozwijanie kompetencji rodzicielskich dla rodzin, które nie radzą sobie z funkcjami wychowawczymi oraz przywrócenie na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych o niskich kompetencjach zawodowych. Ponadto, w ankiecie w pytaniu dotyczącym problemów społecznych, kwestie opiekuńczo-wychowawcze znalazły się w grupie najliczniejszych wskazań (80). Analizując natężenie zjawisk związanych z bezrobociem i sytuacją ekonomiczną mieszkańców, zauważyć można korelację pomiędzy nimi. Wartości zanotowane na obszarze rewitalizacji prezentują się na zdecydowanie wyższym poziomie od wartości uśrednionych dla terenu całego miasta. Podczas spotkania z lokalnymi przedsiębiorcami, wskazano, że duże wsparcie z pomocy społecznej jest problemem w kontekście zatrudnienia pracownika na lokalnym rynku pracy. Programy socjalne powodują zmniejszenie motywacji do podjęcia pracy, a aspiracje finansowe niewykwalifikowanej siły roboczej są nieproporcjonalne do ich umiejętności i kwalifikacji.

Ostatni analizowany wskaźnik dotyczył sfery gospodarczej i opisywał klimat aktywności gospodarczej. Przy jego użyciu dokonano charakterystyki liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na danym obszarze. W 2015 roku w Chełmży zarejestrowanych było 817 podmiotów gospodarczych, z czego 138 prowadziło działalność na obszarze rewitalizacji. Powyższy wskaźnik, dla obszaru rewitalizacji osiągnął wartość 5,26. W przypadku średniej dla miasta było to 8,94. Na analizowanym obszarze, jak i w całym mieście, dominują małe, lokalne firmy działające w branżach handlowo-usługowych. Występują także sklepy wielkopowierzchniowe takie jak Biedronka, Netto, Tesco, Mrówka czy Media Ekspert. W związku z tym, że gospodarka jest podstawą rozwoju i funkcjonowania ośrodków miejskich, w celu pogłębienia informacji dotyczących sfery gospodarczej zorganizowano spotkanie konsultacyjne z przedsiębiorcami. Jako warunki, które sprzyjają rozwojowi gospodarstwu wskazano dobrą lokalizację, dostępność komunikacyjną oraz bliskość dużych miast. Jako bariery wymieniono małe obroty, wysokie podatki, brak wykwalifikowanych pracowników zmotywowanych do pracy, brak współpracy między przedsiębiorcami, brak terenów inwestycyjnych i instytucji otoczenia biznesu, a także zawłość w przepisach prawnych oraz nikłe wsparcie ze strony urzędników w zakresie tworzenia i rozwoju firm oraz w pozyskiwaniu pozwoleń, licencji itp. W toku spotkania lokalni przedsiębiorcy zaproponowali także konkretne działania, które mogłyby pomóc w rozwoju gospodarczym takie jak:

- usprawnienie przepływu informacji między przedsiębiorcami a samorządem lokalnym,

- uproszczenie przepisów dotyczących zwiększenia wsparcia ze strony urzędników,
- stworzenie spółdzielni socjalnej, która zaktywizowałaby osoby wykluczone społecznie,
- utworzenie instytucji otoczenia biznesu wspierającej lokalne firmy np. inkubator przedsiębiorczości, w którym mogłyby odbywać się dyżury doradców (od podatków, księgowości, w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenia biznesplanów).

Niewątpliwym atutem obszaru rewitalizacji jest występowanie na jego obszarze przestrzeni zdegradowanej, którą można zaadaptować do celów rozwoju gospodarczego. Ową przestrzeń zdegradowaną stanowi budynek dawnego szpitala powiatowego tzw. szpital dziecięcy. Po remoncie i rozbudowie w latach 2009-2011 głównego budynku szpitala przy ulicy Szewskiej 23, oddział pediatrii został przeniesiony do nowego budynku. Od tego czasu opuszczony budynek nie został zaadaptowany na potrzeby innych podmiotów i nie służy realizacji innych celów. Ze względu na swoje dogodne położenie, dostępność komunikacyjną oraz powierzchnię użytkową budynek predysponuje do utworzenia w nim inkubatora przedsiębiorczości. Będzie on odpowiedzią na zdiagnozowany problem związany z niską aktywnością gospodarczą oraz brakiem instytucji wspierającej „młodych” przedsiębiorców pod względem prawno-organizacyjnym. Działalność inkubatora wspierać będzie lokalny rynek pracy. Stanowić będzie także jedną z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. Celem działania Inkubatora będzie promowanie i wspieranie przedsiębiorczości, tworzenie specjalnych warunków organizacyjno-technicznych ułatwiających inkubowanie nowych i rozwój istniejących mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, aktywizację lokalnej społeczności w celu podejmowania działalności gospodarczej oraz aktywne przeciwdziałanie bezrobociu poprzez wszechstronną pomoc zainteresowanym tworzeniem przedsiębiorstwa i jego działalności.

W toku procesu partycypacji społecznej zidentyfikowano kolejny problem obszaru rewitalizacji, którego nie zastosowano do zdiagnozowania stanu kryzysowego. Problem ten dotyczy degradacji sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, w tym dysfunkcjonalnej przestrzeni publicznej, fatalnego stanu dróg i chodników, braku terenów do rekreacji i wypoczynku, złego stanu technicznego budynków mieszkalnych i podwórek oraz braku miejsc parkingowych i chodników.

Zdjęcie 1 Ulica I. Paderewskiego.

Jak wspomniano na początku niniejszego rozdziału, obszar rewitalizacji położony jest w pobliżu centrum miasta. Najważniejszą funkcją obszaru rewitalizacji jest funkcja mieszkaniowa. Analizowana część miasta charakteryzuje się dominującym udziałem gęstej i zwartej zabudowy, składającej się głównie z budynków mieszkalnych. Przeważający udział w tkance mieszkaniowej stanowi zabudowa wielorodzinna - kamienice i bloki z wielkiej płyty. Ulice gen. J. Hallera, I. Paderewskiego, Szewska, Dworcowa, częściowo ks. P. Skargi, H. Sienkiewicza i św. Jana charakteryzują się wielorodzinną zabudową - kamienicami. Budynki te powstały na przełomie XIX i XX, jako miejsce zamieszkania głównie klasy robotniczej. Natomiast przy ulicach H. Sienkiewicza, św. Jan i ks. P. Skargi zlokalizowane są także osiedla składające się z bloków z wielkiej płyty. Powstały one w latach 70. XX w wyniku działań spółdzielni mieszkaniowej. W północno-wschodniej części obszaru rewitalizacji występuje mniej zwarta zabudowa mieszkaniowa. W tej części przeważają

wielkopowierzchniowe obiekty handlowe. Kamienice charakteryzują się złym stanem technicznym i wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych. Powszechnie występują zniszczone elewacje, nieszczelności stolarki okiennej i drzwiowej, przeciekanie/uszkodzenia pokryć dachowych oraz przestarzałe instalacje wewnętrzne. Ze względu na ograniczone środki finansowe, zarówno z budżetu miasta jak i prywatnych właścicieli, prace remontowo-modernizacyjne prowadzone są w ograniczonym zakresie i w miarę bieżących potrzeb. W badaniu ankietowym, zły stan budynków mieszkalnych został wskazany jako najważniejszy

Zdjęcie 2 Ulica Szewska.

problem obszaru zdegradowanego. Ograniczone tereny pod zabudowę mieszkaniową, powodują, że utrudnione jest budowanie nowoczesnych budynków wielorodzinnych. W miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego miasta Chełmży dla terenu położonego pomiędzy ul. Dworcową, północną granicą administracyjną miasta, Chełmińskim Przedmieściem, a brzegiem Jeziora Chełmżyńskiego, obejmującym swym zasięgiem obszar rewitalizacji, wyznaczono powierzchnie przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wysoką i niską. Powstanie nowych zasobów mieszkaniowych poprawiłoby dostępność lokali mieszkaniowych na

obszarze rewitalizacji i jednocześnie mogłoby być atutem do przeprowadzki na obszar rewitalizacji nowych mieszkańców, zwłaszcza młodych rodzin, które pozytywnie wpłynęłyby na strukturę wieku na obszarze rewitalizacji.

Analizowany obszar uzbrojony jest w infrastrukturę techniczną z zakresu kanalizacji, wodociągów, gazu, energetyki i telekomunikacji. Bloki należące do Spółdzielni Mieszkaniowej

Lokatorsko–Własnościowej podłączone są do kotłowni osiedlowych. Pozostałe budynki mieszkalne posiadają indywidualne źródła ciepła.

W przeprowadzonej ankiecie dotyczącej obszaru zdegradowanego, w pytaniu dotyczącym najważniejszych problemów infrastruktury społeczno-technicznej, odpowiedź

Zdjęcie 3 Ulica ks. P. Skargi.

dotycząca złego stanu obiektów mieszkalnych zyskała najliczniejsze wskazanie (117). Natomiast za drugi najważniejszy problem uznano zły stan techniczny dróg (113 wskazań).

Na obszarze rewitalizacji, w strukturze kategorii dróg publicznych dominują drogi gminne, które łącznie mają długość 4,887 km. Są to drogi o nawierzchni bitumicznej. Jedynie ulica Dworcowa, na analizowanym odcinku, ma nawierzchnię z kostki kamiennej. Drogi charakteryzują się złym stanem nawierzchni, licznymi spękaniem i ubytkami. W niezadawalającym stanie są również chodniki. Na opisywanym obszarze infrastruktura wymaga znacznych nakładów inwestycyjnych, które wpłynęłyby na poprawę jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznej.

Kolejnym zdiagnozowanym problemem wpływającym na jakość życia na obszarze rewitalizacji i na jego odbiór przez mieszkańców miasta są szkoły i ich najbliższe otoczenie.

Zdjęcie 4 Ulica gen. J. Hallera (po lewej stronie Szkoła Podstawowa Nr 2).

W badaniu ankietowym, budynki szkolne zostały wskazane jako ważne instytucje publiczne zlokalizowane w obszarze rewitalizacji. Jednocześnie wskazywano na zły stan techniczny budynków oświatowych oraz brak zagospodarowania i zniszczoną infrastrukturę terenów przyległych. W obszarze rewitalizacji zlokalizowane są dwie z trzech miejskich szkół podstawowych – Szkoła Podstawowa Nr 2 i Szkoła Podstawowa Nr 3 oraz Gimnazjum Nr 1 w Chełmży. W związku reformą oświaty polegającą na likwidacji gimnazjum, jedna z ze szkół podstawowych zostanie przeniesiona do budynku obecnego gimnazjum, a budynek przeniesionej szkoły zostanie zaadaptowany na potrzeby funkcjonowania przedszkola miejskiego. W związku z planowanymi zmianami znaczenie obszaru rewitalizacji, z punktu widzenia funkcjonowania miasta, wzrośnie. Koncentracja placówek oświatowych na obszarze rewitalizacji jest niewątpliwie jego atutem i pozawala uznać go za obszar istotny dla rozwoju miasta. Jak wynika z informacji zawartych „Strategii Rozwoju Miasta Chełmży na lata 2016-2022” budynki oświatowe pochodzą z przełomu XIX i XX wieku, co w znacznym stopniu przedkłada na jakość warunków kształcenia. Na bieżąco prowadzone prace remontowe, mające na celu adaptację budynków do określonych wymogów, są niewystarczające. Zły stan infrastruktury negatywnie wpływa na jakość kształcenia uczniów, co przedkłada się na osiągnięte przez nich wyniki sprawdzianów i egzaminów pisanych na zakończenie

poszczególnych etapów edukacyjnych. Z danych uzyskanych z Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Oświaty wynika, iż uczniowie, piszący egzaminy lub sprawdziany kończące poszczególne etapy edukacyjne osiągają wyniki niższe niż wynosi średnia dla województwa. W tabelach poniżej przedstawiono wyniki osiągnięte przez chełmyńskich szóstoklasistów oraz gimnazjalistów.

Tabela 4 Średnie wyniki punktowe ze sprawdzianu szóstoklasistów w roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014 w mieście Chełmży oraz w województwie kujawsko-pomorskim.

l.p	Nazwa	Średni wynik ze sprawdzianu	
		2012/2013	2013/2014
1.	Szkoła Podstawowa nr 2	22,22	25,40
2.	Szkoła Podstawowa nr 3	19,00	21,37
3.	Szkoła Podstawowa nr 5	24,15	29,05
4.	Miasto Chełmża	21,66	25,31
5	Woj. Kuj-Pom.	23,60	25,02

Tabela 5 Wynik procentowy egzaminu szóstoklasistów w roku szkolnym 2014/2015 w mieście Chełmży oraz w województwie kujawsko-pomorskim.

	Język polski	Matematyka	Część I	Część II
SP nr 2	69%	50%	59%	71%
SP nr 3	63%	45%	54%	68%
SP nr 5	75%	62%	69%	81%
Chełmża	68%	51%	60%	73%
Woj. kuj.-pom.	70%	58%	64%	75%

Tabela 6 Wynik procentowy egzaminu szóstoklasistów w roku szkolnym 2014/2015 w mieście Chełmży oraz w województwie kujawsko-pomorskim.

Części egzaminu	2013 r.		2014 r.		2015 r.	
	Miasto Chełmża	Woj. Kuj-Pom.	Miasto Chełmża	Woj. Kuj-Pom.	Miasto Chełmża	Woj. Kuj-Pom.

Język polski	56,5	60,78	67,95	63,84	57,0	60,0
Historia i wiedza o społeczeństwie	54,0	56,27	60,16	57,88	59,0	62,0
Matematyka	43,0	46,20	48,89	45,28	41,0	47,0
Przedmioty przyrodnicze	54,0	57,28	53,55	50,13	45,0	48,0
Język angielski	54,0	59,97	61,43	53,84	52,0	63,0
Język niemiecki	53,0	54,85	53,29	50,12	46,0	53,0

Z uzyskanych danych wynika, że w przypadku sprawdzianu szóstoklasistów chełmińskie placówki, poza Szkołą Podstawową Nr 5, osiągały wartości niższe niż średnia wojewódzka. Wyjątkiem jest rok szkolny 2013/2014 kiedy to Szkoła Podstawowa Nr 2 osiągnęła wynik nieznacznie wyższy niż średnia wojewódzka. W przypadku egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2013/2014 chełmińscy uczniowie osiągnęli wartości wyższe niż średnia wojewódzka, natomiast w dwóch pozostałych latach szkolnych wartości te były poniżej średniej. Placówki, które osiągnęły wyniki niższe niż średnia wojewódzka zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji. Do Gimnazjum uczęszczają uczniowie z całego miasta, natomiast do szkół podstawowych uczęszczają uczniowie przypisani do określonych rejonów będących w różnych częściach miasta. Wskazują one na to, że analizowany obszar, jak i całe miasto, znajduje się w rejonie obsługi szkół o niskim poziomie kształcenia.

Dzieci i młodzież, jako ważna grupa interesariuszy rewitalizacji, została zaproszona do udziału w opracowaniu założeń programu rewitalizacji. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji w wieku przedprodukcyjnym stanowią 17% populacji obszaru (723 osoby). Przedstawiciele tej grupy wiekowej są również członkami gospodarstw domowych, które korzystają z pomocy społecznej. Projekty rewitalizacyjne skierowane do dzieci i młodzieży ukierunkowane będą na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, dziedziczeniu biedy/ubóstwa, przedwczesnej rezygnacji z nauki, co z kolei wpływać będzie na ograniczenie ich bezrobocia, ubóstwa i wykluczenia społecznego w dorosłym życiu. W szkołach, zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji, zorganizowano spotkania z uczniami, podczas których uczestnicy w formie wizualizacji odpowiadali na pytania dotyczące sytuacji dzieci i młodzieży w Chełmży oraz przyszłości i oczekiwań wobec działań rewitalizacyjnych.

Uzyskano liczne wskazania na brak miejsc spotkań dla młodzieży, zniszczone budynki, boiska i tereny rekreacyjne. Odnosnie oczekiwań uczniowie wskazywali konieczność polepszenia warunków w szkołach, modernizacji boisk szkolnych, utworzenia miejsca do spędzania czasu wolnego i rozwijania pasji oraz poprawy bezpieczeństwa. Opisuując sytuację szkół na obszarze rewitalizacji należy także wspomnieć o najbliższym otoczeniu szkół, w tym o boiskach szkolnych. Są one kolejnym przykładem degradacji przestrzeni publicznej.

Zdjęcie 5 Boisko Gimnazjum Nr 1.

Zdjęcie 6 Boisko Szkoły Podstawowej Nr 3.

Boiska szkolne nie są dostosowane do potrzeb uczniów oraz nie zapewniają bezpiecznego i komfortowego korzystania z nich. Nawierzchnie wykonane są z materiałów urazogennych i charakteryzują się złym stanem technicznym (liczne ubytki, spękania). Boiska szkolne nie są wyposażone w infrastrukturę oraz sprzęt, który zachęcałby do aktywnego spędzania przerw międzylekcyjnych na świeżym powietrzu. Po zakończeniu zajęć szkolnych obszar ten nie jest wykorzystywany przez mieszkańców do rekreacji i spędzania czasu wolnego. Jest to niewątpliwym problem obszaru rewitalizacji i niewykorzystany potencjał. W przeprowadzonym badaniu ankietowym respondenci często wskazywali, iż na obszarze rewitalizacji brakuje terenów do wypoczynku i rekreacji, a przestrzeń publiczna jest zaniedbana.

W mieście nie funkcjonuje zorganizowany transport dzieci do i ze szkół, rodzice/opiekunowie uczniów organizują go we własnym zakresie. W związku z powyższym w „godzinach szczytu”, pod placówkami wzrasta natężenie ruchu samochodowego. Jako, że w okolicy szkół nie ma wydzielonych specjalnych przystanków do przywożenia i odbierania uczniów (tzw. miejsc kiss and ride) rodzice/opiekunowie parkują na dozwolonych, ogólnie dostępnych miejscach parkingowych, bądź jeśli nie ma już dostępnych miejsc parkingowych, zatrzymują samochody na chodniku oraz w miejscach niedozwolonych, utrudniając tym samym

możliwość poruszania się pieszym i stwarzają dla nich dodatkowe zagrożenie. Problemem jest także brak miejsc/pomieszczeń do przechowywania rowerów. Także ciągi komunikacyjne umożliwiające transport do placówek oświatowych są w złym stanie technicznym. Tak jak na całym obszarze rewitalizacji, ulice bezpośrednio prowadzące do szkół mają nierówną nawierzchnię i liczne ubytki.

Dodatkowo na obszarze rewitalizacji zlokalizowany jest Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w skład którego wchodzi liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa, szkoła policealna oraz liceum ogólnokształcące dla dorosłych. Na obszarze rewitalizacji swoją siedzibę ma także Szkoła Muzyczna I stopnia w Chełmży. Organem prowadzącym dla powyższych placówek jest Powiat Toruński.

Na analizowanym obszarze jedynym ogólnodostępnym obiektem pełniącym funkcje rekreacyjno-sportowe jest hala sportowo-widowiskowa, której administratorem jest Ośrodek Sportu i Turystyki.

Zorganizowana miejska przestrzeń zielona, na obszarze rewitalizacji, zlokalizowana jest przy skrzyżowaniu ulicy Hallera i Mickiewicza. Obszar ten jest pozostałością po zlikwidowanym cmentarzu ewangelickim, o czym świadczy zamontowana tablica informacyjna. Na jego obszarze umieszczono także pomnik ku pamięci żołnierzy Armii Czerwonej. Obecnie znajduje się tam park miejski, posiadający wybrukowane alejki oraz obiekty małej architektury (ławki, kosze na śmieci). Na obszarze rewitalizacji znajduje się także teren podmokły, który jest pozostałością po jeziorze Miałkusz. W miejscowym planie zagospodarowania obszar ten oznaczony jest jako zieleń ochronna. Są to rozległe szuwały, głównie trzcinowe wraz z roślinnością towarzyszącą i siedliska hydrogeniczne, stanowiące miejsca rozrodu i żerowania wielu gatunków płazów i ptaków.

Na analizowanym obszarze siedzibę ma także gminne, niepubliczne „Małe Przedszkole”, dla którego organem prowadzącym jest Gmina Chełmża. Ponadto na obszarze rewitalizacji funkcją inne instytucje publiczne takie jak: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Straż Miejska, Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Środowiskowy Dom Samopomocy, Ośrodek Wsparcia Caritas Diecezji Toruńskiej. Powyższe instytucje świadczą o dużym znaczeniu obszaru rewitalizacji dla miasta i jego znaczącym potencjale.

Niewątpliwym atutem obszaru rewitalizacji jest występowanie na jego obszarze targowiska miejskiego. Na obecną chwilę targowisko jest czynne dwa dni w tygodniu – wtorek i piątek. W tym czasie tętni ono życiem i jest licznie odwiedzane przez mieszkańców Chełmży

i pobliskich miejscowości. W pozostałe dni tygodnia teren targowiska nie jest użytkowany. Targowisko jest udostępniane za opłatą na indywidualną prośbę osób/podmiotów zainteresowanych.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wynika, iż na obszarze rewitalizacji występuje kumulacja wielu negatywnych zjawisk, które generują konieczność przeprowadzenia kompleksowych i skoordynowanych działań w ramach procesu rewitalizacji.

Informacje zawarte w szczegółowej analizie obszaru rewitalizacji wskazują, iż obszar ten charakteryzuje się dużym potencjałem i jest istotnym elementem wizji rozwoju całego miasta. Należałoby wykorzystać jego lokalny potencjał, aby zminimalizować negatywne zjawiska, które zidentyfikowano na jego obszarze.

6. Wizja obszaru rewitalizacji Gminy Miasta Chełmża do roku 2023

Wizja obszaru rewitalizacji stanowi opis szczegółowych założeń zaplanowanej interwencji, która ma wyprowadzić obszar rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz doprowadzić do oczekiwanego stanu obszar rewitalizacji po zrealizowaniu podjętej interwencji zmierzającej do likwidacji bądź ograniczenia stanu kryzysowego. Wizję obszaru, podobnie jak cele i działania zostały wypracowane podczas warsztatów zespołu partycypacyjnego, w którego spotkaniach uczestniczyli przedstawiciele różnych sektorów i środowisk z miasta Chełmży: Radni Miasta, pracownicy Urzędu Miasta Chełmży, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Chełmży, Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, szkół podstawowych i gimnazjum, organizacji pozarządowych i lokalnych przedsiębiorców.

Deklaracja wizji sformułowana w procesie konsultacji społecznych:

Obszar bezpieczny i atrakcyjny dla mieszkańców z nowoczesnymi obiektami o ważnych funkcjach społecznych, rekreacyjnych oraz gospodarczych

Wizja skoncentrowana jest na skutecznej interwencji, która pozwoli w perspektywie najbliższych lat zmienić obszar o dużej koncentracji negatywnych zjawisk w miejsce dobre do życia mieszkańców, rozwoju instytucji i lokalnego biznesu. Stworzenie bezpiecznej, otwartej przestrzeni z nowoczesną infrastrukturą rekreacyjną i społeczną, stanie się przyczynkiem do odnowienia więzi społecznych oraz międzypokoleniowych, a także ożywienia obszaru rewitalizacji poprzez poprawę wizerunku i udostępnienie atrakcyjnej oferty aktywizującej mieszkańców w każdym wieku.

Określenie wizji obszaru rewitalizacji zostało poprzedzone dogłębными analizami aktualnego stanu obszaru zdegradowanego, który następnie został uznany jako obszar do podjęcia działań rewitalizacyjnych w perspektywie lat 2016-2023. Pogłębiona analiza problemów stała się podstawą do określenia listy najważniejszych potrzeb, które powinny być zaspokojone, aby realnie zmieniła się sytuacja społeczno-gospodarcza obszaru i przyniosła spodziewany efekt rewitalizacyjny zgodny z określoną wizją. W sformułowaniu wizji obszaru rewitalizacji uwzględniano także cele strategiczne, jakie Gmina Miasta Chełmży określiła w Strategii Rozwoju na lata 2016-2022: „Aktywność mieszkańców i atrakcyjne warunki do rozwoju przedsiębiorczości gwarantem rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Miasta Chełmży”. Realizacja wizji Gminnego Programu Rewitalizacji wpisuje się we wskazany cel strategiczny.

Wizja dla obszaru rewitalizacji odnosi się do trzech kluczowych sfer:

- **społecznej,**
- **gospodarczej,**
- **przestrzenno-funkcjonalnej.**

Projekty inwestycyjne planowane w ramach niniejszego programu rewitalizacji skoncentrowane będą w części obszaru rewitalizacji obejmującej placówki oświatowe wraz z najbliższym otoczeniem. Społeczny wymiar procesu skierowany będzie do mieszkańców całego rewitalizowanego obszaru. Założenia wizji zostały skonstruowane tak, aby w optymalny sposób przyczynić się do zrealizowania założonych celów.

Sfera społeczna

W strefie społecznej zdiagnozowano problemy związane z znacznym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym, korzystaniem przez mieszkańców ze środowiskowej pomocy społecznej oraz wysokim bezrobociem, zwłaszcza długotrwałym. W odpowiedzi na te kryzysowe zjawiska, w ramach działań rewitalizacyjnych, zaplanowano szereg działań ukierunkowanych na aktywizację społeczną i włączenie społeczne mieszkańców. Działania skierowane będą do osób i rodzin zagrożonych ubóstwem, jak i wykluczeniem społecznym, którym dotknięte są nie tylko gospodarstwa będące w złej sytuacji ekonomicznej, ale także osoby samotne, niepełnosprawne, w podeszłym wieku czy dzieci i młodzież wywodząca się z rodzin dotkniętych problemami społecznymi. W ramach rewitalizacji zaplanowano działania ukierunkowane na zapobieganie wykluczeniu społecznemu następnych pokoleń, budowaniu prawidłowych relacji opiekuńczo-wychowawczych na linii rodzic-dziecko, wzmacnianiu kompetencji społecznych.

Realizacja zaplanowanych działań wymaga odpowiedniego zaplecza lokalowego. Obecnie miasto nie dysponuje miejscem, gdzie owe projekty można by było realizować. W związku z powyższym zaplanowano utworzenie Środowiskowego Centrum Aktywności, które zlokalizowane będzie w budynku B Szkoły Podstawowej Nr 3 wraz z otoczeniem. Będzie ono stanowiło bazę lokalową dla realizacji projektów społecznych.

W odpowiedzi na zdiagnozowany problem związany ze starzeniem się społeczeństwa zaplanowano projekty skierowane do tej grupy docelowej. W związku z tym, że odsetek osób starszych zarówno w populacji obszaru rewitalizacji, jak i całego miasta, będzie się zwiększać na skutek niekorzystnych trendów demograficznych, zaplanowano projekty mające na celu zminimalizowanie biernego spędzania czasu wolnego przez tę grupę wiekową. Należy przyjąć

(uwzględniając informacje posiadane przez MOPS), że nie wszystkie osoby w wieku poprodukcyjnym wymagają bezpośredniego wsparcia i objęcia programami aktywizacyjnymi. W związku z powyższym, zakresem planowanych działań społecznych objęci zostaną głównie seniorzy z rewitalizowanego obszaru, którzy najbardziej potrzebują wsparcia i pomocy. To właśnie do tej grupy docelowej skierowane będą działania mające na celu aktywizację społeczną osób z tej grupy wiekowej. Jednakże nie jest wykluczone, aby uczestnikami projektów byli również seniorzy wykazujący aktywność w sferze społecznej. Istotną częścią rewitalizacji skierowanej do osób starszych (wszystkich seniorów z OR) jest stworzenie miejsca do aktywnego wypoczynku na „świeżym powietrzu”, przy wykorzystaniu nowopowstałej i zmodernizowanej infrastruktury wzbogaconej o nasadzenia zieleni. Projekty numer 1, 2 i 7 ukierunkowane są na wzbogacenie oferty czasu wolnego oraz wzrost aktywności społecznej seniorów. Dzięki planowanym projektom budowana będzie integracja międzypokoleniowa. Powstałe Centrum będzie miejscem spotkań seniorów, gdzie wspólnie z animatorem organizować będą zajęcia na świeżym powietrzu, spotkania dyskusyjne czy też inne preferowane formy aktywności.

Dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz ich najbliższych będą organizowane zajęcia z zakresu podnoszenia kompetencji społecznych. Dla młodzieży wywodzącej się z rodzin dysfunkcyjnych zaplanowano warsztaty budujące kompetencje lideryckie (projekt nr 4) poprzez realizację działań edukacyjno-animacyjnych oraz sportowych. W celu zwiększenia integracji międzypokoleniowej oraz zapobieganiu i niwelowaniu problemów wychowawczych, w zrewitalizowanej przestrzeni publicznej, organizowane będą zajęcia sportowo-rekreacyjno-animacyjne (projekt nr 3). Skierowane one będą do dzieci i młodzieży oraz ich rodzin. W ramach Środowiskowego Centrum Aktywności funkcjonować będzie Klub Młodzieżowy (projekt nr 5), w którym jedną z form wsparcia skierowaną do młodzieży będzie coaching rówieśniczy. Ponadto Centrum będzie miejscem, gdzie uczniowie będą mogli spędzać czas wolny oraz rozwijać swoje pasje, a także rozwiązywać problemy edukacyjne. Zaplanowanym projektem, związanym z wyrównywaniem szans jest projekt nr 1 z Tabeli 9, w ramach którego przewidziano wsparcie skierowane do nastolatków w nauce języka angielskiego oraz umożliwienie interakcji im z rówieśnikami z innego państwa za pomocą mediów społecznościowych. W ramach działań mających na celu podniesienie aktywności społecznej seniorów zaplanowano także utworzenie Wolontariatu przy Klubie Młodzieżowym (projekt nr 5), który ukierunkowany będzie na pomoc seniorom w czynnościach dnia codziennego, a także na wzrost aktywności społecznej osób starszych, jak i

również wzmocnienie więzi międzypokoleniowych w relacji seniorzy – młodzież. Przy wsparciu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wolontariatem zostanie objętych co najmniej 30 seniorów, do dyspozycji których będzie co najmniej 15 Wolontariuszy ze szkół z Obszaru Rewitalizacji. Budynek Środowiskowego Centrum Aktywności służyć będzie jako miejsce organizacji spotkań okolicznościowych dla seniorów objętych opieką Wolontariatu. Pomieszczenia Centrum udostępniane będą również lokalnym liderom i animatorom, którzy poprzez swoją działalność podnosić będą poziom aktywności społeczności lokalnej. Funkcjonować również będzie Klub Rodzica (projekt nr 6), którego celem będzie realizacja działań zwiększających kompetencje rodziców. W ramach zaplanowanych działań na rzecz osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które pozostają bierne zawodowo, zaplanowano działania mające na celu aktywizację społeczno – zawodową. W ramach Aktywnego Włączenia Społecznego (projekt nr 8) zaplanowane zostały zajęcia, podczas których opracowana zostanie Indywidualna Ścieżka Reintegracji, mająca na celu skuteczny powrót na rynek pracy, podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych, a także trening kompetencji społecznych. Zorganizowane spotkania z kadrą trenerską odbywać się będą w budynku nowopowstałego Inkubatora Przedsiębiorczości. W ramach niniejszego projektu planowane są zajęcia animacyjno – integracyjne dla rodzin osób objętych wsparciem, z wykorzystaniem nowopowstałej i zmodernizowanej infrastruktury (projekt nr 9).

Sfera gospodarcza

Jednym z problemów obszaru rewitalizacji jest niekorzystny klimat aktywności gospodarczej. Niewątpliwie wpływ na taką sytuację ma mała liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, wysoki odsetek bezrobotnych oraz wysoki odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W trakcie spotkań konsultacyjnych pozyskano informację, że w mieście brakuje instytucji otoczenia, która wspierałaby lokalne firmy w doradztwie podatkowym, księgowości, architektury czy tworzeniu biznes planów. Innym sygnalizowanym problemem w rozwoju gospodarki jest brak wykwalifikowanych pracowników zmotywowanych do pracy, mających zbyt wysokie aspiracje zarobkowe w stosunku do posiadanych kwalifikacji oraz zawłości w przepisach prawnych związanych z założeniem i funkcjonowaniem przedsiębiorstwa.

W odpowiedzi na opisane powyżej problemy, w ramach działań rewitalizacyjnych, zaplanowano utworzenie inkubatora przedsiębiorczości (projekt nr 15). W obszarze

rewitalizacji zlokalizowana jest zdegradowana przestrzeń, którą można zaadaptować do celów rozwoju gospodarczego. Przestrzenią tą jest budynek po dawnym szpitalu, który obecnie jest opustoszały i niszczy się. Zlokalizowany na obszarze rewitalizacji inkubator przedsiębiorczości stanie się centrum aktywności mikro i małych przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw społecznych zwłaszcza o profilu usługowym, oferujących szeroką gamę lokalnych usług. Usługi świadczone w inkubatorze m.in. niskie czynsze dla nowych firm, usługi księgowe, prawne i szkoleniowe wygenerują w inkubowanych firmach nowe miejsca pracy.

Natomiast w celu aktywizacji zawodowej mieszkańców zaplanowano wsparcie poprzez kursy i szkolenia zawodowe, staże i praktyki zawodowe. Preferowanymi grupami do objęcia wsparciem będą osoby długotrwale bezrobotne, kobiety oraz osoby powyżej 50 roku życia (projekt nr 13). Ponadto w możliwe będzie pozyskanie wsparcia inwestycyjnego dla mikro i małych przedsiębiorstw poprawiające konkurencyjność przedsiębiorstwa (projekt nr 17). W związku z planowanym utworzeniem Inkubatora Przedsiębiorczości zaplanowano modernizację drogi dojazdowej do obiektu (projekt nr 16). Wjazd do obiektu zaprojektowano od ulicy Szewskiej, planowany remont obejmuje więc odcinek niniejszej ulicy od skrzyżowania z ulicą gen. Wł. Sikorskiego do skrzyżowania z ulicą gen. J. Hallera.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Jednym ze zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji jest zdegradowana i zaniedbana przestrzeń publiczna. Brakuje miejsc przeznaczonych pod rekreację i wypoczynek. Na analizowanym obszarze funkcjonują sąsiadujące ze sobą placówki oświatowe. Teren wokół nich jest niezagospodarowany i zniszczony, w związku z czym, po zakończeniu zajęć lekcyjnych jest to obszar nieużytkowany. W ramach działań rewitalizacyjnych planowane jest dokonanie zmian funkcjonalno-przestrzennych w najbliższym otoczeniu miejskich placówek oświatowych zlokalizowanych przy ulicy gen. J. Hallera oraz ks. P. Skargi. Zaplanowano takie działania dzięki, którym zrewitalizowany obszar stanie się lokalnym centrum aktywności, na którym będzie podejmowanych wiele inicjatyw służących przeciwdziałaniu problemom społecznym. Najważniejszym projektem infrastrukturalnym w ramach procesu rewitalizacji jest utworzenie Środowiskowego Centrum Aktywności (projekt numer 9). Zaplanowano zaadaptowanie części Budynku B (parter) dawnej Szkoły Podstawowej Nr 3, w którym mieścić się będą pomieszczenia pełniące funkcje integracyjno-edukacyjne dla interesariuszy rewitalizacji. W ramach projektu zostaną wyremontowane i zaadaptowane pomieszczenia, które obecnie pełnią następujące funkcje: dwie sale lekcyjne, archiwum, sekretariat, gabinet,

szatnia oraz toalety. Pomieszczenia wyposażone będą w odpowiedni sprzęt warunkujący prawidłowe funkcjonowanie Centrum tj.: sprzęt komputerowy, multimedialny i biurowy, stoły, krzesła, biurka, pomoce edukacyjne oraz sprzęt konieczny do animacji czasu wolnego (w tym m.in. sprzęt sportowy m.in. zestawy do gry w bule, gry edukacyjne, artykuły papiernicze). Zaplanowano również zaadaptowanie jednego z pomieszczeń na pomieszczenie gastronomiczne/aneks kuchenny. Pomieszczenia zostaną dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach funkcjonowania Środowiskowego Centrum Aktywności zatrudniony zostanie animator.

W ramach niniejszego projektu przewidziano również zagospodarowanie przyległego otoczenia czyli boisk szkolnych. Zostanie ono zaadaptowane dla potrzeb lokalnej społeczności i stanie się miejscem aktywności w przestrzeni publicznej. Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych możliwa będzie animacja społeczności obszaru rewitalizacji w terenie przy wykorzystaniu lokalnego potencjału. Dzięki zaplanowanym działaniom zmodernizowana przestrzeń stanie się przyjazna zarówno dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i pozostałych mieszkańców miasta. Ponadto powstanie inspirująca i przyjazna przestrzeń publiczna zachęcająca interesariuszy rewitalizacji do integracji i zaangażowania. Ze względu na strukturę własności i użytkowania, w obszarze rewitalizacji nie ma możliwości utworzenia nowych miejsc pod rekreację i wypoczynek. W związku z powyższym zaplanowano wykorzystanie istniejącej już przestrzeni. Dzięki zaplanowanej modernizacji otoczenie placówek oświatowych stanie się ogólnodostępne dla mieszkańców nawet w godzinach pracy szkół. Między budynkami oświatowymi a halą sportową planuje się utworzenie jednego głównego placu oraz dwóch mniejszych boisk o charakterze uniwersalnym na obrzeżach zagospodarowanego obszaru, które będą powiązane komunikacyjnie i funkcjonalnie z głównym placem i łączącymi je ciągami pieszo-jezdnymi. Pierwsze boisko znajdować się będzie pomiędzy salą gimnastyczną Szkoły Podstawowej nr 2 a terenem zielonym będącym pozostałością po dawnym cmentarzu ewangelickim, a drugie w miejscu istniejącego boiska szkolnego pomiędzy budynkiem Gimnazjum a ulicą ks. P. Skargi. Boiska będą funkcjonalne i dostosowane do potrzeb zarówno uczniów, jak i mieszkańców, a także seniorów, dla których organizowane będą zajęcia ruchowe na ich terenie (projekt nr 2). Będzie to wydzielona przestrzeń, która po godzinach pracy szkół będzie ogólnodostępna dla mieszkańców. W wyniku opracowania koncepcji zaprojektowano ciągi piesze wewnątrz kwartału zabudowy. Zamierzenie zostało osiągnięte poprzez wydzielenie przestrzeni publicznych, które mogą

funkcjonować jako otwarte nawet w godzinach pracy szkół. Poprowadzono ciąg pieszy w kierunku ul. gen. J. Hallera – ul. I. Paderewskiego (wykorzystanie przestrzeni przy wieży ciśnień). Ciąg pieszo-jezdny, w kierunku ul. P. Skargi – ul. A. Mickiewicza, z w uwagi na konieczność zapewnienia zamkniętego placu dla uczniów Szkoły Podstawowej Nr 3 oraz komunikacji dla uczniów tejże szkoły ze stołówką szkolną zlokalizowaną w budynku planowanego przedszkola miejskiego, otwarty byłby poza godzinami pracy szkoły. Oba ciągi komunikacyjne stanowiłyby jednocześnie zabezpieczenie przeciwpożarowe oraz umożliwiłyby dojazd jedynie dla pojazdów uprzywilejowanych, służb technicznych i osób niepełnosprawnych. W celu ożywienia przestrzeni zaplanowano wprowadzenie szpalerów zieleni wysokiej wzdłuż powstałych ciągów komunikacyjnych oraz ustawienie szeregów drzewek w donicach. Teren zielony znajdujący się po południowo-zachodniej stronie hali widowiskowo-sportowej pozostawiony zostanie jako otwarta przestrzeń z planowaną siłownią zewnętrzną, która przystosowana będzie do użytkowania przez wszystkie grupy wiekowe mieszkańców, w tym także seniorów oraz boisko uniwersalne, które służyć będzie jako miejsce do gry w bule, pchnięcia kulą a także innych gier i zabaw organizowanych na „świeżym powietrzu”. Przestrzeń ta zostanie przeznaczona do wykorzystania zarówno przez uczniów jak i mieszkańców z obszaru rewitalizacji, a także mieszkańców z terenu całego miasta.

Programowana infrastruktura stanowi doskonałą przestrzeń do odpoczynku dla seniorów. Stworzenie takiego obszaru w pobliżu miejsca zamieszkania, (którego brakuje w obszarze rewitalizacji) dla coraz liczniejszej grupy seniorów, daje szansę wyjścia z wnukami na spacer, spędzenia czasu w bezpiecznej dla dzieci strefie i spotkań z rówieśnikami. Między budynkiem Gimnazjum a ciągiem pieszo-jezdny usytuowany będzie ogólnodostępny plac zabaw wraz z ławkami i stolikami, gdzie m.in. odbywać się będą spotkania seniorów w ramach przewidzianych przedsięwzięć zawartych w PR. Przy budynkach oświatowych zaplanowano budowę boksów na rowery. W obszarze którego dotyczy niniejsza koncepcja zaplanowano dwie płaszczyzny do street art'u. Pierwsza znajdować się będzie na murze, naprzeciwko wejścia do hali sportowej Szkoły Podstawowej nr 2, a druga na murze przy terenie zielonym przy południowo-zachodniej stronie hali widowiskowo-sportowej. Płaszczyzny będą wykorzystywane w podczas realizacji projektów społecznych oraz konkursów, których organizatorem będzie gmina.

Takie rozwiązanie stworzyłoby mieszkańcom przyjazną przestrzeń spędzania czasu wolnego uatrakcyjnioną zielenią i urządzeniami sportowymi, dzięki której możliwe byłoby organizowanie różnorodnych form aktywności w przestrzeni publicznej.

W analizowanym obszarze zlokalizowane są placówki oświatowe, w związku z czym głównymi uczestnikami ruchu pieszego są dzieci i młodzież. W ramach działań rewitalizacyjnych zaplanowano przebudowę ulicy gen. J. Hallera na odcinku od skrzyżowania z ulicą A. Mickiewicza do skrzyżowania z ulicą ks. P. Skargi. Planowana modernizacja stanowi niezbędny element szerszej koncepcji związanej z działaniami rewitalizacyjnymi, a w związku z tym przyczynia się do regeneracji obszarów miejskich w aspekcie społecznym i przestrzenno-funkcyjnym. Działanie ma na celu uspokojenie ruchu samochodowego oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa w tej okolicy. Będzie ona polegać na zmianie organizacji ruchu (utworzenie ulicy jednokierunkowej) oraz preferencji ruchu pieszo-rowerowego na modernizowanym odcinku. W strukturze rodzaju transportu do szkół dominuje ruch pieszy. Jest on często preferowany przez rodziców/opiekunów, którzy odprowadzają dzieci do szkoły i odbierają je. Duży udział w tym rodzaju transportu stanowią starsi uczniowie (gimnazjaliści, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych), którzy samodzielnie przemieszczają się w okolicy szkół. Ponadto znaczny udział w strukturze dowozu do szkół stanowi transport samochodowy. W pobliżu szkół obserwuje się duże natężenie przywozu i odbioru dzieci samochodem przez rodzica/opiekuna. W okolicy szkół nie ma wydzielonych specjalnych przystanków do przywożenia i odbierania uczniów. Rodzice/opiekunowie parkują na dozwolonych, ogólnie dostępnych miejscach parkingowych, bądź jeśli nie są one już dostępne, zatrzymują samochody na chodniku, utrudniając tym samym możliwość poruszania się pieszym i stwarzając dla nich dodatkowe zagrożenie.

Modernizacja obejmować będzie przebudowę drogi związaną ze zmianą jej charakteru. Planowany odcinek zostanie przekształcony w ulicę jednokierunkową z wjazdem od strony ulicy Mickiewicza. Po lewej stronie powstaną prostopadłe miejsca parkingowe i postojowe oraz chodnik. Miejsca postojowe typu „Kiss and ride” umożliwią rodzicom (opiekunom) szybkie i bezpieczne pozostawienie lub odebranie dziecka.

Zaplanowano również likwidację ogrodzeń przed budynkami użyteczności publicznej przy ul. gen. J. Hallera. Powstanie wówczas możliwość stworzenia otwartej przestrzeni w postaci przyulicznych miejsc do odpoczynku, dzięki którym poszerzona zostanie przestrzeń dla pieszych, a ulica nabierze przyjaznego charakteru. Zaplanowano również ustawienie płaszczyn ekspozycyjnych oraz nasadzenia krzewów ozdobnych.

Zaplanowana w powyższy sposób realizacja projektów infrastrukturalnych pozwoli na stworzenie atrakcyjnej i przyjaznej przestrzeni do realizacji projektów społecznych dzięki którym podniesiony zostanie kapitał społeczny obszaru rewitalizacji. Dzięki spójności

problemowej projektów infrastrukturalnych i społecznych możliwe będzie wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, bądź zmniejszenie jego natężenia.

Jednym z projektów będących dopełnieniem zaplanowanej wizji obszaru rewitalizacji będzie termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. Przedsięwzięcie dotyczy prac termomodernizacyjnych budynków oświatowych, w tym Szkoły Podstawowej Nr 2, Szkoły Podstawowej Nr 3 (budynek A oraz budynek B) oraz Gimnazjum Nr 1 (projekt nr 5). Powyższe obiekty z uwagi na swój wiek oraz konstrukcję nie spełniają obecnie obowiązujących norm w zakresie ochrony cieplnej. Ogrzewanie budynków odbywa się kosztem dużego zużycia energii.

W sąsiedztwie placówek oświatowych zlokalizowana jest wieża ciśnień, która jest unikatowym zabytkiem w skali krajowej. Zaplanowano wykonanie prac konserwatorskich oraz modernizacyjnych w budynku wieży ciśnień. Projekt przewiduje również działania umożliwiające udostępnienie wieży zwiedzającym. Odnowiony zabytek wpłynie na poprawę wizerunku obszaru rewitalizacji oraz przyczyni się do wzrostu jego atrakcyjności. W ramach działań rewitalizacyjnych zaprojektowano siedziska na placu, w sąsiedztwie wieży ciśnień, który w przyszłości można wykorzystać do organizacji imprez plenerowych np. kina letniego.

Dopełnieniem powyższych działań będzie adaptacja pomieszczeń Szkoły Podstawowej Nr 3 na potrzeby funkcjonowania przedszkola publicznego (projekt nr 10). Jednocześnie poprawiona zostanie dostępność do miejsc opieki przedszkolnej, dzięki czemu zwiększy się odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (projekt nr 14).

Legenda:

- budynki
- nawierzchnia z kostki granitowej o barwie grafitowej
- nawierzchnia z kostki granitowej o barwie szarej
- nawierzchnia z kostki granitowej o barwie czerwonej
- płyty granitowe 60x60 cm
- stojaki na rowery
- ławki
- urządzenia siłowni zewnętrznej
- projektowane ogrodzenie ażurowe
- projektowane ogrodzenie na podmurówce
- istniejące ogrodzenie pełne
- słupki ograniczające parkowanie
- słupki ograniczające wjazd
- projektowane krzewy ozdobne
- istniejące krzewy
- projektowane drzewa
- istniejące drzewa
- trawniki
- płaszczyzny ekspozycyjne
- płaszczyzny dla street art'u
- miejsca pamięci
- kino letnie
- projektowane drzewa w donicach
- wejścia do budynków
- bramy
- miejsca do zatrzymania 'kiss and ride'
- projektowane siedziska
- projektowane boksy dla rowerów
- budynek ogólnodostępny do realizacji zadań społecznych
- projektowane miejsce gromadzenia odpadów

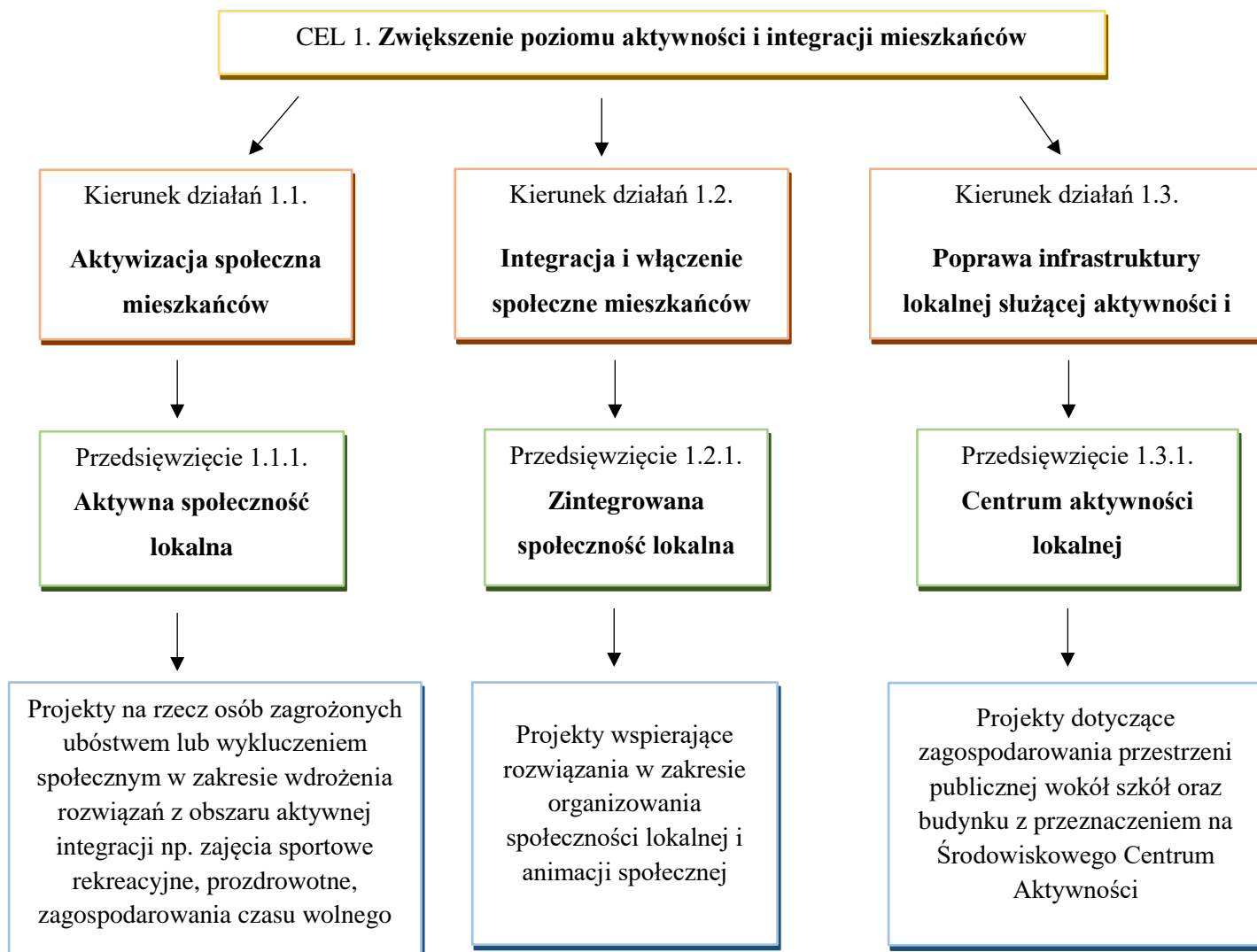
Rysunek 6 Koncepcja zmian przestrzennych w obszarze rewitalizacji.

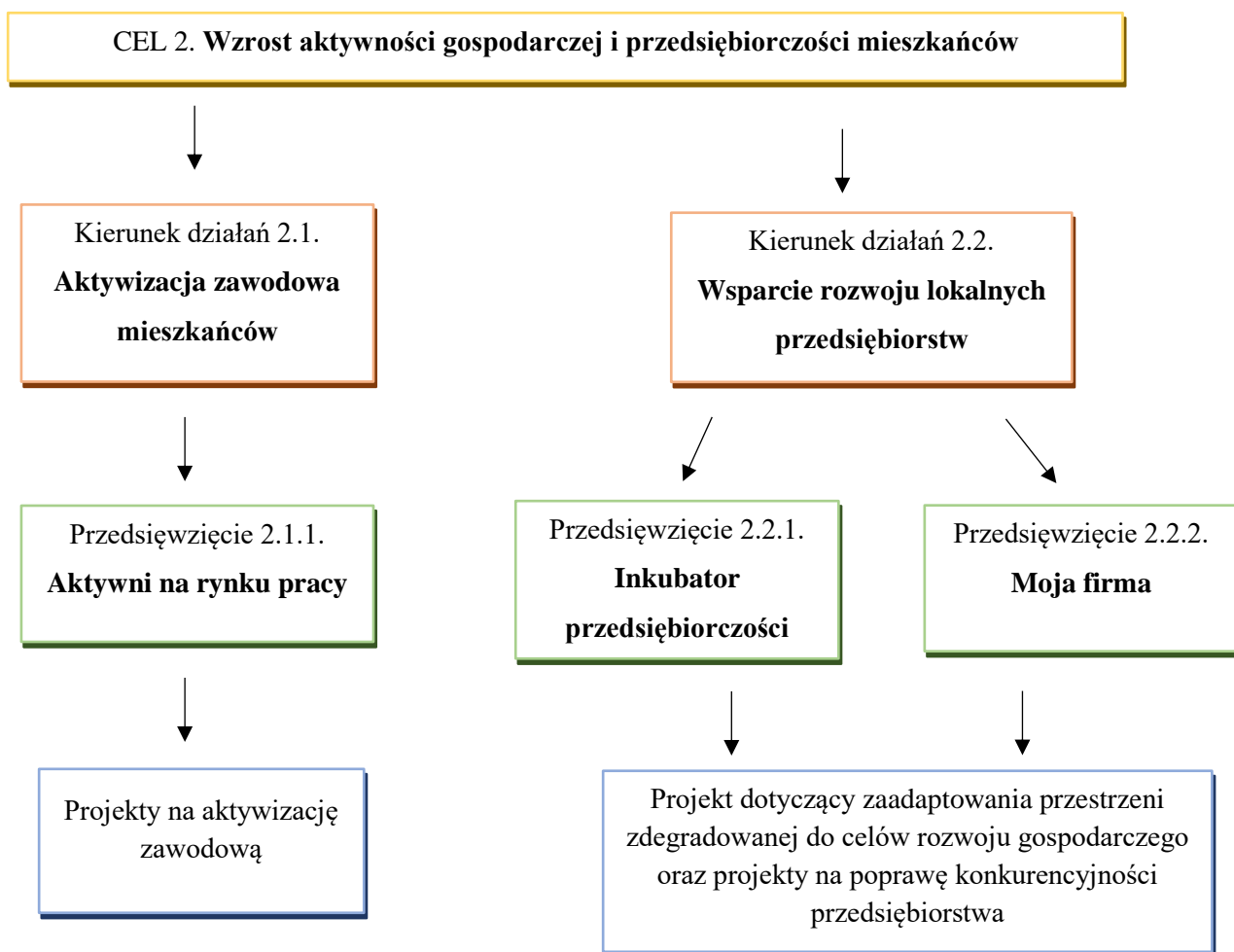
Zrewitalizowane tereny Chełmży uzyskają nowy wygląd i nowe funkcje. Dzięki odrestaurowanym i zmodernizowanym budynkom i obiektom, ulicom, chodnikom i placom stanie się on bezpiecznym, estetycznym i pełnym aktywności centrum urbanistycznym. Przybędą miejsca postojowe, urządzenia do rekreacji i poprawy kondycji fizycznej oraz tereny zielone, które przyciągną mieszkańców w każdym wieku i zachęcą do aktywnego spędzania czasu wolnego. Powstaną pomieszczenia służące jako miejsca spotkań i realizacji wielu projektów społecznych ukierunkowanych na aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców. Zrewitalizowane obiekty i przestrzenie, ożywią i uczynią dostępną dotychczas przestrzeń publiczną i będą pełnić funkcję aktywizującą mieszkańców. W ramach projektów z zakresu modernizacji zlikwidowane zostaną bariery w dostępie do przestrzeni publicznej dla osób z różnymi ograniczeniami. W związku z powyższym działania skierowane będą do różnorodnej grupy odbiorców.

Po 2023 roku obszar rewitalizacji będzie się rozwijał dalej dzięki wzmocnieniu lokalnych instytucji i organizacji. Będą kontynuowane okresowe badania potrzeb mieszkańców i wyznaczanie odpowiadającym im działań i projektów służących poprawie jakości życia, w szczególności poprzez stopniową odnowę zabudowy i infrastruktury drogowej, a także działania służące poprawie środowiska naturalnego poprzez zdecydowanie większe zastosowanie alternatywnych źródeł energii i zmniejszenia ruchu samochodowego na obszarze rewitalizacji.

7. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o proces konsultacji społecznych zdefiniowano problemy obszaru rewitalizacji. W celu ich zniwelowania, bądź zminimalizowania sformułowano cele rewitalizacji, które odnoszą się do sfery społecznej, gospodarczej oraz przestrzenno-funkcjonalnej. Cele ukierunkowane są na urzeczywistnienie wizji określającej stan obszaru rewitalizacji po zakończeniu procesu rewitalizacji w 2023 roku oraz na osiągnięcie efektów procesów rewitalizacji w województwie kujawsko-pomorskim. Przedstawione kierunki działań stanowią zestawienie najważniejszych przedsięwzięć, które pozwolą na uzyskanie założonych celów rewitalizacji oraz pożądanych efektów w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych oraz przestrzenno-funkcjonalnych. Zostały one opisane za pomocą skwantyfikowanych wskaźników, z określonymi wartościami dla roku bazowego oraz docelowego.

Dla poszczególnych celów i kierunków działań ustalono następujące wskaźniki produktu i rezultatu:

Tabela 7 Wskaźniki dla celów rewitalizacji.

Wskaźnik	Wartość – rok bazowy 2015	Wartość - rok docelowy 2023
Cel 1: Zwiększenie poziomu aktywności i integracji mieszkańców		
Kierunek działań 1.1. Aktywizacja społeczna mieszkańców		
Liczba klubów młodzieżowych	0	1
Liczba zajęć integracyjno-animacyjnych dla rodzin	0	1
Liczba warsztatów skierowanych dla młodzieży w zakresie rozwijania zainteresowań, kompetencji społecznych	0	2

Liczba przedsięwzięć zorganizowanych dla społeczności lokalnej	0	3
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym u których wzrosła aktywność społeczna	0	15
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem	0	45
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	107
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem	0	180
Liczba dzieci i młodzieży wywodząca się z rodzin korzystających z pomocy społecznej, które skorzystały z rewitalizowanych obszarów	0	60
Kierunek działań 1.2. Integracja i włączenie społeczne mieszkańców		
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem	0	109
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna	0	58
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (w tym pracujących na własny rachunek)	0	15
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	0	15
Liczba zorganizowanych szkoleń kompetencyjnych	0	2
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym u których wzrosła aktywność społeczna	0	4
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem	0	10
Liczba zajęć integracyjno-animacyjnych dla rodzin	0	2
Liczba zajęć rozwijających kompetencje i zainteresowania	0	4
Liczba dzieci i młodzieży wywodząca się z rodzin korzystających z pomocy społecznej, które skorzystały z rewitalizowanych obszarów	0	20
Kierunek działań 1.3. Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji		
Liczba zaadaptowanych miejsc przeznaczonych na cele aktywizacji społeczne	0	1

Długość przebudowanych dróg gminnych [m]	0	205
Liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów	0	239
Liczba zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjno-edukacyjnych	0	2
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z miejsc przeznaczonych na cele aktywizacji społecznej	0	25
Liczba dzieci i młodzieży korzystającej z miejsc przeznaczonych na cele aktywizacji społecznej	0	75
Cel 2: Wzrost aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców		
Kierunek działań 2.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców		
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem objętych wsparciem w programie	0	30
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które podniosły swoje kwalifikacje i kompetencje	0	20
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	0	20
Liczba osób zagrożonych ubóstwem pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	0	10
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych na obszarze rewitalizacji	24,77%	21,75%
Liczba zorganizowanych szkoleń kompetencyjnych	0	2
Liczba kobiet objętych wsparciem w ramach działania	0	15
Liczba długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w ramach projektu	0	10
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na obszarze rewitalizacji	18,13%	17,54%
Kierunek działań 2.2. Wsparcie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw		
Liczba utworzonych inkubatorów przedsiębiorczości	0	1
Liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu inkubatora przedsiębiorczości	0	20
Liczba usług świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości	0	3
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	0	30

Liczba podmiotów gospodarczych w obszarze rewitalizacji	138	158
Długość przebudowanych dróg gminnych [m]	0	200
Liczba budynku zaadaptowanych do celów rozwoju gospodarczego	0	1

8. Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Aby rozpocząć proces niwelowania lub złagodzenia problemów opisanych w Rozdziale 6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, sporządzono listę głównych (Tabela 8) i uzupełniających (Tabela 9) projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zaplanowane projekty stanowią realną szansę naprawy bądź ograniczenia zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej. W poniższych tabelach uwzględniono projekty/przedsięwzięcia współfinansowane zarówno z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego. Wszystkie zaplanowane projekty realizowane będą w obszarze rewitalizacji.

Tabela 8 Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr / nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
CEL REWITALIZACJI 1: Zwiększenie poziomu aktywności i integracji mieszkańców									
Kierunek działań 1.1.: Aktywizacja społeczna mieszkańców									
Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3	1.1.1. Aktywna społeczność lokalna	1. Biblioteka - miejsce aktywizacji społecznej i kulturalnej mieszkańców.	społeczny	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Prejsa, Chełmżyński Ośrodek Kultury, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chełmży, Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Organizacja warsztatów twórczych, prezentujących metody kreatywnego spędzania czasu wolnego, kształtujące zainteresowania oraz zachowania związane z aktywnym uczestnictwem w kulturze. W ramach niniejszego projektu wsparciem objęte zostaną osoby zagrożone wykluczeniem społecznym oraz osoby starsze. W ramach projektu uczestnicy naberą umiejętności organizowania czasu wolnego. Ponadto nastąpi wzrost integracji między społecznej, włączenie seniorów w życie społeczności lokalnej, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego.	Środowiskowe Centrum Aktywności - gen. J. Hallera 19 (budynek B SP3), zrewitalizowana przestrzeń publiczna przy miejskich placówkach oświatowych	18 000,00	<p>wskaźnik rezultatu bezpośredniego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 30, (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna - 3 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) <p>wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 50, (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem w programie - 6 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) 	prowadzenie imiennych list obecności osób uczestniczących w projekcie, sprawozdania z realizacji projektu,

		2. W zdrowym ciele, zdrowy duch.	społeczny	Szkoła Podstawowa Nr 3, Klub Sportowo-Turystyczny Włókniarz, Chełmżyńskie Stowarzyszenie Oświatowe	W ramach nowoutworzonego Środowiskowego Centrum Aktywności prowadzone będą warsztaty dotyczące zdrowego stylu życia (zasady odżywiania, aktywność ruchowa z wykorzystaniem nowopowstałych boisk uniwersalnych) dla zróżnicowanego grona odbiorców (np. osoby starsze, osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wraz z otoczeniem). W ramach projektu umożliwiona zostanie międzypokoleniowa wymiana doświadczeń. Umożliwione zostanie nawiązanie i utrzymanie kontaktów społecznych między różnymi grupami docelowymi, dzięki czemu poprawie ulegnie funkcjonowanie seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ich najbliższym otoczeniu.	Środowiskowe Centrum Aktywności - gen. J. Hallera 19 (budynek B SP3), zrewitalizowana przestrzeń publiczna przy miejskich placówkach oświatowych	60 000,00	<p>wskaźnik rezultatu bezpośredniego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 30 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna - 3 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) <p>wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 50 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem w programie -7 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) 	prowadzenie imiennych list obecności osób uczestniczących w projekcie, sprawozdania z realizacji projektu, ankiety oceniające realizację projektu
Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3	1.1.1. Aktywna społeczność lokalna	3. Stare i nowe zabawy podwórkowe.	społeczny	Chełmżyńskie Stowarzyszenie Oświatowe, Szkoła Podstawowa Nr 2, Szkoła Podstawowa Nr 3, Przedszkole Miejskie Nr 2	W ramach projektu organizowane będą zajęcia sportowo-rekreacyjno-animacyjne dla uczniów i dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodzin w celu zwiększenia integracji międzypokoleniowej i zapobiegania/niwelacji problemów wychowawczych. Projekt skierowany będzie do dzieci wywodzących się ze środowisk zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Dzieci/uczniowie jako członkowie gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej zagrożone są dziedziczeniem biedy i ubóstwa, a także innymi problemami społecznymi. Uczestnicy projektu nabędą umiejętności związane z pracą indywidualną i w grupie, wykazywaniem inicjatyw i rozwiązywaniem problemów, a także rozwijanie empatii i wrażliwości.	Środowiskowe Centrum Aktywności - gen. J. Hallera 19 (budynek B SP3), zrewitalizowana przestrzeń publiczna przy miejskich placówkach oświatowych	36 000,00	<p>wskaźnik rezultatu bezpośredniego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 30 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) <p>wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 50 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) 	ewaluacja projektu, obserwacje, prowadzenie dzienników zajęć

Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3	1.1.1. Aktywna społeczność lokalna	5. Klub Młodzieżowy.	społeczny	Gmina Miasto Chełmża	<p>W ramach działań rewitalizacyjnych Gmina Miasto Chełmża zaplanowała utworzenie Środowiskowego Centrum Aktywności. Centrum mieścić się będzie w budynku B Szkoły Podstawowej Nr 3 w Chełmży i swym zasięgiem obejmować będzie także zrewitalizowane przyległe przestrzenie publiczne, które powstaną w oparciu o zmiany przestrzenno-funkcjonalne w obszarze rewitalizacji. Powstała placówka będzie bazą/zapleczem lokalowym do prowadzenia działań społecznych w obszarze rewitalizacji. W ramach działalności Centrum prowadzony będzie Klub Młodzieżowy, w którym prowadzone będą zajęcia ukierunkowane na podnoszenie kompetencji dzieci i młodzieży pochodzącej z rodzin dysfunkcyjnych. Będzie to miejsce, gdzie młodzież będzie mogła interesująco spędzać czas wolny. Przewidywane zajęcia będą odpowiadać potrzebom uczestników w zakresie rozwoju zainteresowań (warsztaty, koła zainteresowań), edukacji psychologicznej i profilaktycznej, a także zabaw, sportu i rekreacji na świeżym powietrzu. Ze względu na ograniczoną powierzchnię użytkową Klubu Młodzieżowego, wsparciem objętych zostanie co najmniej 20 uczniów.</p> <p>W ramach Klubu Młodzieżowego funkcjonować będzie coaching rówieśniczy, w ramach którego prowadzona będzie pomoc w nauce przy współudziale starszych i bardziej uzdolnionych uczniów. Działania te będą odpowiedzią na problemy z nauką, przejawiające się niższymi wynikami na poszczególnych etapach edukacyjnych w porównaniu do średniej wojewódzkiej. Zaplanowane zostało także utworzenie Wolontariatu przy Klubie Młodzieżowym, którego zadaniem będzie wspieranie osób starszych i niesamodzielnych przez młodzież ze szkół znajdujących się na obszarze rewitalizacji. Do zadań Wolontariuszy należeć będą min. pomoc w czynnościach dnia codziennego takich jak: robienie zakupów, wyprowadzanie psa, pomoc w sprzątanii oraz</p>	Środowiskowe Centrum Aktywności - gen. J. Hallera 19 (budynek B SP3), zrewitalizowana przestrzeń publiczna przy miejskich placówkach oświatowych	120 000,00	<p>wskaźnik rezultatu bezpośredniego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 11, (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna - 9 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) <p>wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem (należy określić ilość osób) - 20, (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem - 30 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) 	ewaluacja projektu, obserwacje, prowadzenie dzienników zajęć
--	------------------------------------	-----------------------------	-----------	----------------------	--	--	------------	---	--

				organizowanie spotkań okolicznościowych dla podopiecznych, np.: Dzień Babci i Dziadka, Dzień Kobiet, Spotkanie Wigilijne, Spotkanie Noworoczne. W ramach projektu zaplanowano zatrudnienie dwóch osób. Do prowadzenia Klubu zatrudniony zostanie animator, który sprawować będzie opiekę nad funkcjonowaniem Klubu i jego organizacją. Natomiast do nadzorowania i sprawowania pieczy nad Wolontariatem zatrudniony zostanie Opiekun, który odpowiedzialny będzie za sprawowanie nadzoru nad Wolontariuszami a także organizowanie spotkań okolicznościowych w Środowiskowym Centrum Aktywności przy wsparciu Wolontariuszy oraz animatora Klubu. .				
Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3	CEL REWITALIZACJI 1: Zwiększenie poziomu aktywności i integracji mieszkańców							
	Kierunek działań 1.2.: Integracja i włączenie społeczne mieszkańców							
	1.2.1. Integracja i włączenie społeczne mieszkańców	6. Klub rodzica – wychowanie bez porażek.	społeczny	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży	W ramach projektu organizowane będą działania zwiększające kompetencje rodziców w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także wsparcie oraz wzmocnienie relacji rodzica z dzieckiem poprzez organizację wspólnych działań: matka-córka, ojciec-syn np. warsztaty taneczne dla matek i córek oraz zajęcia sportowe dla ojców i synów. Warsztaty wzmacniające kompetencje rodzicielskie. Zaplanowano zatrudnienie Coacha.	Środowiskowe Centrum Aktywności - gen. J. Hallera 19 (budynek B SP3), zrewitalizowana przestrzeń publiczna przy miejskich placówkach oświatowych	236 000,00	wskaźnik rezultatu bezpośredniego: - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna -26 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) wskaźnik produktu: - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 44 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR)

			społeczny	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży</p>	<p>Organizowane będą działania na rzecz osób starszych, przy współpracy z osobami dotkniętymi wykluczeniem społecznym. W wyniku działań budowana będzie integracja międzypokoleniowa. Funkcjonować będą także usługi wzajemnościowe oraz dodatkowe zajęcia rozwijające zainteresowania i kompetencje. Wykluczenie społeczne będzie ograniczane/niwelowane poprzez organizację cyklicznych zajęć o różnorodnej tematyce tj.: wymiana doświadczeń międzypokoleniowych, sprawy dnia codziennego, edukacja finansowa, praktyczna wiedza z obsługi komputera i Internetu, zajęcia kulinarne, a także organizację akcji sąsiedzkich (np.: pielęgnacja terenów zielonych) czy działania międzypokoleniowe (wymiana zasobów i proces uczenia się między młodszymi i starszymi, dzielenie się umiejętnościami, doświadczeniami oraz wiedzą).</p>	<p>Środowiskowe Centrum Aktywności - gen. J. Hallera 19 (budynek B SP3), zrewitalizowana przestrzeń publiczna przy miejskich placówkach oświatowych</p>	<p>120 000,00</p>	<p>wskaźnik rezultatu bezpośredniego: - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 12, (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba osób w wieku poprodukcyjnym, u których wzrosła aktywność społeczna – 4 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR)</p> <p>wskaźnik produktu: - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 20 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba osób w wieku poprodukcyjnym objętych wsparciem w programie – 10 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR)</p>	<p>listy obecności, ankiety, testy, opinie specjalistów</p>
--	--	--	-----------	--	--	---	-------------------	---	---

	<p>8. Aktywne włączenie społeczne</p>	<p>społeczny</p>	<p>Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży</p>	<p>Projekt zakłada organizację warsztatów mających na celu aktywizację zawodową, jak i również pomoc w powrocie na rynek pracy osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, a także biernym zawodowo, jak i również zmniejszenie odsetka osób korzystających z pomocy społecznej. Dla uczestników projektu zaplanowano indywidualne zajęcia z profesjonalną kadrą trenerską, doświadczonymi doradcami zawodowymi oraz psychologiem, podczas których opracowana zostanie Indywidualna Ścieżka Reintegracji, a także trening kompetencji społecznych. Zaplanowane warsztaty obejmują kursy podnoszące kompetencje zawodowe oraz dające dodatkowe kwalifikacje zawodowe (możliwość uzyskania certyfikatu potwierdzającego nabycie kwalifikacji), indywidualne poradnictwo zawodowe, prawne i pedagogiczne. Dla osób objętych wsparciem niniejszego projektu zorganizowane zostaną również staże zawodowe (3 miesięczne, płatne), a także szkolenia zawodowe, do wyboru zgodnie z Indywidualną Ścieżką Reintegracji. Podczas odbywających się szkoleń uczestnikom projektu zagwarantowane zostaną materiały szkoleniowe, zwrot kosztów dojazdu oraz opieki nad dziećmi lub osobami zależnymi. Działania obejmą także aktywizację społeczną uczestników projektu. Zaplanowano organizację wyjazdów integracyjnych dla rodzin osób objętych wsparciem oraz zajęcia animacyjne dla dzieci oraz integracyjno – animacyjne dla rodzin. Zajęcia te odbywać się będą z wykorzystaniem nowopowstałej i zmodernizowanej infrastruktury znajdującej się na obszarze rewitalizacji.</p>	<p>Środowiskowe Centrum Aktywności - gen. J. Hallera 19 (budynek B SP3), zrewitalizowana przestrzeń publiczna przy miejskich placówkach oświatowych;</p> <p>Inkubator przedsiębiorczości Chełmża, ul. gen. J. Hallera 7</p>	<p>350 000,00</p>	<p>wskaźnik rezultatu bezpośredniego:</p> <p>-liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (w tym pracujących na własny rachunek) - 15 (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p> <p>-liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – 15 (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p> <p>- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna - 20(wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p> <p>wskaźnik produktu:</p> <p>-liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 45, (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p>	<p>listy obecności, ankiety, testy, opinie specjalistów</p>
<p>CEL REWITALIZACJI 1: Zwiększenie poziomu aktywności i integracji mieszkańców</p>								
<p>Kierunek działań 1.3.: Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji</p>								

	1.3.1. Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji	9. Utworzenie Środowiskowego Centrum Aktywności.	przestrzenno-funkcjonalny	Gmina Miasto Chełmża	<p>W ramach niniejszego projektu zaplanowano zaadaptowanie części Budynku B Szkoły Podstawowej Nr 3 – parter, na cele aktywizacji społecznej, w którym mieścić się będą pomieszczenia pełniące funkcje integracyjno-edukacyjne dla interesariuszy rewitalizacji wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia do pełnienia funkcji integracyjno-aktywizacyjnych dla lokalnej społeczności. W ramach projektu zostaną wyremontowane i zaadaptowane pomieszczenia, które obecnie pełnią następujące funkcje: dwie sale lekcyjne, archiwum, sekretariat, gabinet, szatnia oraz toalety. Pomieszczenia wyposażone będą w odpowiedni sprzęt warunkujący prawidłowe funkcjonowanie Centrum tj.: sprzęt komputerowy, multimedialny i biurowy, stoły, krzesła, biurka, pomoce edukacyjne oraz sprzęt konieczny do animacji czasu wolnego (w tym m.in. sprzęt sportowy, gry edukacyjne, artykuły papiernicze). Zaplanowano również zaadaptowanie jednego z pomieszczeń na pomieszczenie gastronomiczne/aneks kuchenny. Pomieszczenia zostaną dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W ramach funkcjonowania Środowiskowego Centrum Aktywności zatrudniony zostanie animator. W ramach zagospodarowania przyległego terenu zaplanowano utworzenie ogólnodostępnej przestrzeni publicznej, która stanie się miejscem organizacji różnorodnych form aktywności w przestrzeni publicznej. Między budynkami oświatowymi a halą sportową planuje się utworzenie jednego głównego placu i dwóch mniejszych boisk na obrzeżach zagospodarowanego terenu, natomiast teren zielony znajdujący się po południowo – zachodniej stronie hali sportowej pozostawiony zostanie jako otwarta przestrzeń z planowaną siłownią plenerową, dostosowaną do potrzeb wszystkich grup wiekowych, także seniorów oraz boisko uniwersalne, które służyć będzie jako miejsce do gry w bule, pchnięcia kulą a także innych gier i zabaw organizowanych na „świeżym</p>	Środowiskowe Centrum Aktywności - gen. J. Hallera 19 (budynek B SP3), zrewitalizowana przestrzeń publiczna przy miejskich placówkach oświatowych	3 000 000,00 (w tym 476 000 zł na modernizację drogi w ramach kryterium C.1.6)	<p>Wskaźnik rezultatu bezpośredniego:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach – 239 (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO), - liczba nowoutworzonych usług na obszarze rewitalizowanym – 1 (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) <p>Wskaźnik produktu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - 2,048 ha, - liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) - długość przebudowanych dróg gminnych - 205m (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) 	protokół odbioru robót budowlanych, ankieta, badania terenowe
--	--	---	---------------------------	----------------------	---	--	--	---	---

					powietrzu”. Przestrzeń ta zostanie przeznaczona do wykorzystania zarówno przez uczniów jak i mieszkańców z obszaru rewitalizacji , a także mieszkańców z terenu całego miasta. Między budynkiem Gimnazjum a ciągiem pieszo-jezdnym usytuowany będzie ogólnodostępny plac zabaw wraz z ławkami i stolikami. Ponadto w ramach projektu uwzględniono modernizację ulicy gen. J. Hallera w Chełmży na odcinku od skrzyżowania z ulicą A. Mickiewicza do skrzyżowania z ulicą ks. P. Skargi. Planowany odcinek zostanie przekształcony w ulicę jednokierunkową z wjazdem od strony ulicy Mickiewicza. Wzdłuż ulicy powstaną miejsca parkingowe oraz miejsca postojowe typu kiss and ride. W ramach projektu poszerzona zostanie przestrzeń dla pieszych. Planowane jest utworzenie otwartej przestrzeni dla pieszych w postaci przyulicznych miejsc do odpoczynku. Ustawione zostaną stojaki na rowery oraz płaszczyzny ekspozycyjne.				
1.3.1. Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji	10.Remont i adaptacja pomieszczeń szkoły podstawowej nr 3 na potrzeby zwiększenia dostępności miejsc przedszkolnych	techniczny	Gmina Miasto Chełmża	Projekt zakłada adaptację i remont pomieszczeń szkoły podstawowej nr 3 (budynek A) na potrzeby funkcjonowania przedszkola publicznego w obiekcie funkcjonować będzie Przedszkole Miejskie Nr 2, przeniesione z budynku położonego przy ul. Tumskiej, którego powierzchnia i kubatura uniemożliwiają wygospodarowanie dodatkowych pomieszczeń przeznaczonych na zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych. Celem projektu jest zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych o dwa oddziały (około 50 dzieci). W ramach zadania wykonane zostaną prace adaptacyjne i remontowe polegające na przystosowaniu adaptowanego budynku do warunków przedszkola, w tym dostosowanie do wymogów przepisów bezpieczeństwa, przeciw pożarowych oraz do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zaplanowano również wykonanie na terenie boiska placu zabaw dla dzieci przedszkolnych.	ul. gen. J. Hallera 21, Chełmża	1 384 353,10	<p>Wskaźnik rezultatu</p> <ul style="list-style-type: none"> – potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej - 120 os., (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) - liczba osób korzystających z objętej wsparciem infrastruktury przedszkolnej – 120 os. (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) - liczba miejsc w infrastrukturze przedszkolnej - 120 os. (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) <p>Wskaźnik produktu – liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej - 1 szt.(wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p>	Protokół odbioru robót oraz protokół odbioru wyposażenia, arkusz organizacyjny Przedszkola Miejskiego nr 2 w Chełmży	

			techniczny	Gmina Miasto Chełmża	<p>Projekt dotyczy prac konserwatorskich oraz modernizacyjnych w budynku zabytkowej wieży ciśnień w Chełmży. Wieża ciśnień stanowi funkcjonujący element systemu wodociągowego miasta. Jest to obiekt budowlany o charakterze technicznym. Budynek znajduje się w złym stanie technicznym. W ramach przedmiotowego projektu zaplanowano prace w zakresie remontu i konserwacji więźby dachowej, pokrycia dachowego oraz wymianę obróbek blacharskich. Wykonane zostanie całkowicie nowe odwodnienie dachu budynku z wyprowadzeniem rur spustowych do wnętrza budynku. Skrzydła drewniane w budynku zostaną wymienione, a okna z kształtek szklanych przemurzone na nowo. W zakresie naprawy i konserwacji murów, uzupełnione zostaną ubytki cegieł, zaprawy w fugach oraz naprawa pęknięć i odspojień.</p>	ul. I. Paderewskiego 20, Chełmża	677 191,32	<p>Wskaźnik rezultatu – liczba osób korzystających z obiektów z obiektów zabytkowych objętych wsparciem – 240 os. (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) - wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne - 240 odwiedziny/rok (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) Wskaźnik produktu - liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem – 1 szt. (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) - liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem – 1 szt. (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p>	Protokół odbioru, dane z Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Chełmży
1.3.1. Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji					<p>Oczyszczone zostaną powierzchnie cegieł oraz impregnacja zabezpieczająca elewację przed niekorzystnym działaniem wody. Przeprowadzona zostanie także renowacja zabytkowych drzwi wejściowych i drzwi gospodarczych. Projekt przewiduje również działania umożliwiające udostępnienie wieży zwiedzającym, takie jak naprawa drewnianych pomostów oraz wymiana części schodów czy naprawa posadzek betonowych i wzmocnienie konstrukcji stropów.</p>				

	12. Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej na terenie miasta Chelmży: etap I – budynki oświatowe	techniczny	Gmina Miasto Chelmża	Zakres planowanego przedsięwzięcia obejmuje roboty w zakresie głębokiej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej funkcjonujących na terenie miasta. Przedsięwzięcie dotyczy prac termomodernizacyjnych następujących budynków oświatowych: Szkoły Podstawowej nr 2, Szkoły Podstawowej Nr 3 oraz Gimnazjum Nr 1. Powyższe obiekty z uwagi na swój wiek oraz konstrukcję nie spełniają obowiązujących norm w zakresie ochrony cieplnej. W ramach modernizacji zaplanowano docieplenie ścian, stropodachów, wymianę lub modernizację stolarki budowlanej, a także modernizację instalacji c.o. bez wymiany źródła ciepła.	ul. gen. J. Hallera 17 i 21, ul. ks. P. Skargi 1, Chelmża	1 876 578,73	<p>Wskaźnik rezultatu – ilość zaoszczędzonej energii cieplnej – 3418,47 GJ/rok (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p> <p>- zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – 1187000,00 kWh/rok (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p> <p>- szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych tony równoważnika CO2 – 221,03 (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p> <p>Wskaźnik produktu</p> <p>- liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – 4 (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p> <p>- powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – 7 130,43m² (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)</p>	Audyt energetyczny ex-post, protokół odbioru robót
CEL REWITALIZACJI 2: Wzrost aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców								
Kierunek działań 2.1.: Aktywizacja zawodowa mieszkańców								
2.1.1. Aktywni na rynku pracy	13. Lokalne ośrodki włączenia społecznego.	gospodarczy	Gmina Miasto Chelmża/ Inkubator Przedsiębiorczości	W ramach projektu zaplanowane jest wsparcie aktywności społecznej i zawodowej poprzez organizację kursów i szkoleń kompetencyjnych i zawodowych, staży i praktyk zawodowych. Wsparciem objęte zostaną osoby zagrożone wykluczeniem społecznym lub ubóstwem, których wysoka koncentracja występuje w obszarze rewitalizacji. Preferowanymi grupami do objęcia wsparciem będą osoby długotrwale bezrobotne, kobiety oraz osoby powyżej 50 roku życia. W związku z powyższym podniesiony zostanie kapitał społeczny obszaru, który powinien przełożyć się na jego rozwój społeczno-zawodowy.	Chelmża, ul. gen. J. Hallera 7	200 000,00	<p>Wskaźnik rezultatu bezpośredniego:</p> <p>- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 20 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR),</p> <p>- liczba osób zagrożonych ubóstwem pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 10, (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR)</p> <p>- liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, u których wzrosła aktywność społeczna – 20 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR)</p>	sprawozdanie z działalności inkubatora

								Wskaźnik produktu: - liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 30 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR)	
Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3	2.1.1. Aktywni na rynku pracy	14. Przedszkole oknem na świat	społeczny	Gmina Miasto Chełmża / Przedszkole Miejskie Nr 2	Projekt zakłada utworzenie 50 nowych miejsc wychowania przedszkolnego oraz rozszerzenie oferty ośrodków wychowania przedszkolnego o dodatkowe zajęcia zwiększające szanse edukacyjne dzieci oraz wyrównujące zdiagnozowane deficyty. Dodatkowo zaplanowano działania ukierunkowane na podnoszenie/doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli niezbędnych do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym, w tym z dziećmi niepełnosprawnymi. W ramach projektu zwiększona zostanie dostępność do miejsc wychowania przedszkolnego, a w konsekwencji umożliwiony zostanie powrót na rynek pracy dla młodych matek.	ul. gen. J. Hallera 21, Chełmża	224 336,00	Wskaźnik rezultatu – liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 4 (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)	Listy obecności z zajęć, umowa uczestnictwa w projekcie podpisana przez rodziców/opiekunów, arkusz organizacyjny Przedszkola potwierdzający utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, umowa uczestnictwa w projekcie – nauczyciele, dyplom/certyfikat potwierdzający uzyskanie kwalifikacji lub zaświadczenie potwierdzające nabycie kompetencji.
								Wskaźnik produktu – liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami edukacyjnymi w edukacji przedszkolnej – 60 os. (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) , Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – 50 szt. (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO) Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie – 4 os. (wskaźnik wyznaczony w ramach RPO)	
CEL REWITALIZACJI 2: Zwiększenie poziomu aktywności i integracji mieszkańców									
Kierunek działań 2.2.: Wsparcie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw									

	2.2.1. Inkubator przedsiębiorczości	15. Inkubator Przedsiębiorczości w Chelmży.	Przestrzenno – funkcjonalny, Gospodarczy	Gmina Miasto Chelmża, Powiat Toruński	Projekt swym zakresem obejmuje utworzenie inkubatora przedsiębiorczości, który będzie wsparciem instytucjonalnym do rozwoju działalności gospodarczej. Na potrzeby funkcjonowania Inkubatora zaadaptowana zostanie przestrzeń zdegradowana dotychczas niewykorzystana. Projekt swym zakresem zakłada adaptację budynku po byłym szpitalu przy ul. Hallera 7 na potrzeby prawidłowego funkcjonowania Inkubatora Przedsiębiorczości oraz rozwoju usług w zakresie obsługi księgowej, prawnej i szkoleniowej dla nowopowstających przedsiębiorstw. W ramach projektu zaplanowano termomodernizację budynku, wymianę instalacji wewnętrznych (kanalizacyjnej, gazowej, centralnego ogrzewania, wentylacyjnej, wodociągowe i multimedialne).	Chelmża, ul. gen. J. Hallera 7 (budynek dawnego szpitala powiatowego)	1 778 340,09	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: - liczba przedsiębiorstw korzystających z usług (nowych i/lub ulepszonych) świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości – 12 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) - liczba nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu instytucji otoczenia biznesu – 20 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR)	sprawozdanie z działalności inkubatora – informacje o liczbie nowych przedsiębiorstw powstałych przy wsparciu inkubatora oraz o liczbie przedsiębiorstw korzystających z usług świadczonych przez inkubator.
	2.2.1. Inkubator przedsiębiorczości				W ramach prac adaptacyjnych przewidziano reorganizację układu wewnętrznego pomieszczeń, dzięki czemu powstanie 14 pomieszczeń biurowych, aneks kuchenny, recepcja, hall-poczekalnia, punkt usług ksero oraz sala konferencyjna. Zaplanowano także roboty związane z zagospodarowaniem terenu dotyczące wykonania nowego ogrodzenia, ułożenia chodników z kostki brukowej i trawników darniowych, zamontowaniem ławek, koszy na odpady, stojaków na rowery. W ramach wyposażenia Inkubatora Przedsiębiorczości zaplanowano zakup następujących mebli: foteli obrotowych, krzeseł, krzeseł do sal konferencyjnych, biurek, stołów konferencyjnych, stolików, szaf biurowych, otwartych regałów. Ponadto zaplanowano wyposażenie kuchni w meble oraz chłodziarki. Zakupiony zostanie sprzęt audio-wizualny, biurowy (np. kserokopiarki, telefony, telebim, rzutnik) oraz porządkowy. Preferowanymi grupami do objęcia wsparciem będą osoby długotrwale bezrobotne, kobiety oraz osoby powyżej 50 roku życia.			Wskaźnik produktu: - liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – 30 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR), - liczba usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez inkubatory przedsiębiorczości – 3 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR),	

		16. Modernizacja odcinka ul. Szewskiej (od skrzyżowania z ul. gen. W. Sikorskiego do ul. gen. J. Hallera).	techniczny	Gmina Miasto Chełmża	Projekt zakłada modernizację fragmentu ul. Szewskiej na odcinku od skrzyżowania z ul. gen. W. Sikorskiego do skrzyżowania z ul. Gen. J. Hallera	ul. Szewska (od skrzyżowania z ul. Gen. W. Sikorskiego do ul. Gen. J. Hallera).	300 000,00	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: - liczba osób korzystających z rewitalizowanych obszarów bądź utworzonej/rekultywowanej przestrzeni w miastach – 50 Wskaźnik produktu: - długość przebudowanych dróg gminnych -200 m	protokół odbioru robót budowlanych
	2.2.2. Moja firma	17. Chełmża ośrodkiem przedsiębiorczości lokalnej.	gospodarczy	Lokalna Grupa Działania "Ziemia Gotyku"	W ramach projektu zaplanowano wsparcie inwestycyjne dla mikro i małych przedsiębiorstw w celu poprawienia konkurencyjności przedsiębiorstwa.	Chełmża, ul. gen. J. Hallera 7	400 000,00 (projekty grantowe)	Wskaźnik rezultatu bezpośredniego: - liczba nowych produktów/usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie – 4 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR) , - liczba udoskonalonych produktów/usług wprowadzonych w przedsiębiorstwie – 4 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR), Wskaźnik produktu: - liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie - 7 (wskaźnik wyznaczony w ramach LSR),	ankieta monitorująca Beneficjenta

Tabela 9 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr / nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcie rewitalizacyjne
1	2	3	4
Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3	CEL REWITALIZACJI 1: Zwiększenie poziomu aktywności i integracji mieszkańców		
	Kierunek działań 1.1.: Aktywizacja społeczna mieszkańców		
	1.	społeczny	Projekt skierowany jest do grupy 30 nastolatków w wieku 13-16 lat i zakłada wsparcie w nauce języka angielskiego osób z trudnościami oraz umożliwienie im interakcji z rówieśnikami z Brazylii za pomocą mediów społecznościowych. Wsparcie objęci zostaną uczniowie wywodzący się z rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Projekt będzie próbą ułatwienia dostępu do zajęć edukacyjnych podnoszących kompetencje, a także wyrównujących deficyty w nauce. Projekt realizowany przez Stowarzyszenie "Jak ni, jak jo".

9. Mechanizm zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023 obejmuje teren istotny dla rozwoju gminy, który dotknięty został szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Należy zaznaczyć, iż zasięg pośredniego oddziaływania planowanej interwencji będzie znacznie szerszy i przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców całego miasta.

Opracowując niniejszy dokument zadbano, aby podczas planowania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zachowana została komplementarność w następujących wymiarach:

- przestrzennym,
- problemowym,
- proceduralno-instytucjonalnym,
- międzyokresowym,
- źródeł finansowania.

Zaplanowane działania rewitalizacyjne będą kompleksowo oddziaływać na obszar rewitalizacji we wszystkich aspektach (społecznym, gospodarczym oraz przestrzenno-funkcyjnym). Gmina poprzez zaplanowaną interwencję dążyć będzie do zminimalizowania problemów, które były podstawą wyboru obszaru rewitalizacji. W ramach programu, główny nacisk położono na projekty społeczne, tzw. miękkie, współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Natomiast projekty infrastrukturalne, tzw. twarde, współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą stanowiły uzupełnienie działań niezbędnych dla prawidłowej realizacji i osiągnięcia celów społecznych rewitalizacji. Zaplanowane projekty są ze sobą powiązane i w znacznym stopniu zmiierzają do realizacji zaplanowanej wizji.

W poniższej Tabeli 10 zaprezentowano koncepcję wzajemnych powiązań projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Tabela 10 Wzajemne powiązania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Problem	Projekt wiodący (społeczny)	Projekt infrastrukturalny	Uzasadnienie powiązania
<p>1. Wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności.</p> <p>2. Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze.</p> <p>3. Znaczny udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych.</p> <p>4. Problemy wychowawcze i erozja relacji rodzinnych.</p> <p>5. Brak oferty spędzania czasu wolnego dla uczniów.</p>	<p>1. Biblioteka - miejsce aktywizacji społecznej i kulturalnej mieszkańców.</p> <p>2. W zdrowym ciele, zdrowy duch.</p> <p>3. Stare i nowe zabawy podwórkowe.</p> <p>4. Akademia Lidera.</p> <p>5. Klub Młodzieżowy</p>	<p>9. Tworzenie Środowiskowego Centrum Aktywności</p>	<p>W oparciu o problemy obszaru rewitalizacji przedstawione w kolumnie pierwszej zaproponowano przedsięwzięcia, które będą realną próbą ich rozwiązania. Aby zrealizować wiodące projekty społeczne istnieje konieczność utworzenia odpowiedniej infrastruktury. Obecnie miasto nie posiada zaplecza do realizacji zaplanowanych projektów. W związku z powyższym zaplanowano utworzenie Środowiskowego Centrum Aktywności, które wraz z najbliższym otoczeniem, stanowić będzie zaplecze/bazę dla zaplanowanych działań. W budynku B Szkoły Podstawowej Nr 3 realizowane będą projekty ukierunkowane na podniesienie kapitału społecznego obszaru rewitalizacji. Tak jak opisano w Rozdziale 6 realizacja projektów infrastrukturalnych pozwoli stworzyć atrakcyjną i przyjazną przestrzeń dla mieszkańców, która sprzyjać będzie ich aktywizacji i integracji. W oparciu o nowopowstałe zaplecze infrastrukturalne realizowane będą projekty społeczne, które przyczyniać się będą do wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego. W ramach działań rewitalizacyjnych zaplanowano projekty skierowane do seniorów. W związku, z tym, że seniorzy stanowią liczną populację obszaru rewitalizacji konieczne jest podjęcie działań umożliwiających podniesienie jakości życia i aktywności społecznej. Projekty skierowane do seniorów przyczyniać się</p>

<p>6. Brak możliwości rozwoju interpersonalnego dla dzieci i młodzieży.</p>	<p>6. Klub rodzica – wychowanie bez porażek.</p> <p>7. Klub otwartych drzwi.</p> <p>8. Aktywne włączenie społeczne</p>		<p>będą do ich aktywizacji i zagospodarowania czasu wolnego. Następną grupą docelową stanowią osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym wraz z otoczeniem. Do tych odbiorców skierowane będą działania podnoszące kompetencje, przeciwdziałające dalszemu wykluczeniu społecznemu, aktywizujące i służące rozwiązywaniu problemów wychowawczych/rodzinnych. Podejmowane zostaną także działania mające na celu aktywizację zarówno społeczną jak i zawodową osób biernie zawodowych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym czy też ubóstwem. Ponadto część działań skierowanych będzie do dzieci i młodzieży, polegających na rozwijaniu zainteresowań, równających deficyty w nauce i nabywaniu nowych kompetencji społecznych, a także działań polegających na integracji i poprawie relacji pomiędzy młodzieżą a seniorami poprzez czynny wolontariat na rzecz osób starszych.</p>
---	--	--	--

<p>1. Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogóle populacji.</p> <p>2. Mała liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych przypadająca na mieszkańców obszaru rewitalizacji w wieku produkcyjnym.</p> <p>3. Znaczny udział bezrobotnych pozostających bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych na danym obszarze.</p>	<p>13. Lokalne ośrodki włączenia społecznego.</p>	<p>15. Inkubator Przedsiębiorczości w Chełmży.</p>	<p>Jednym ze zdiagnozowanych problemów jest niski klimat aktywności gospodarczej. W celu poprawienia warunków do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, w ramach działań rewitalizacyjnych zaplanowano utworzenie Inkubatora Przedsiębiorczości. Za pośrednictwem inkubatora przedsiębiorczości powstaną warunki do tworzenia i rozwoju nowych przedsiębiorstw lokalnych oraz poprzez wsparcie inwestycyjne podnoszące konkurencyjność istniejących już przedsiębiorstw. W ramach funkcjonującego inkubatora prowadzona będzie działalność doradcza dla przedsiębiorców oraz osób chcących założyć działalność gospodarczą. Przewiduje się dyżury w zakresie m.in. doradztwa podatkowego, księgowego czy też tworzenia biznesplanów. Dodatkowo w ramach działań rewitalizacyjnych wyznaczono pulę środków na projekt grantowy w zakresie wsparcia inwestycyjnego dla mikro i małych przedsiębiorstw poprawiające konkurencyjność małych lokalnych firm. Ponadto prowadzone będą działania na rzecz wsparcia aktywności zawodowej poprzez kursy i szkolenia zawodowe oraz staże i praktyki zawodowe. W celu poprawy dostępności</p>
--	---	--	---

<p>4. Brak instytucji otoczenia biznesu.</p> <p>5. Brak wykwalifikowanych pracowników.</p>	<p>17. Chełmża ośrodkiem przedsiębiorczości lokalnej.</p>	<p>16. Modernizacja odcinka ul. Szewskiej (od skrzyżowania z ul. gen. W. Sikorskiego do ul. gen. J. Hallera).</p>	<p>transportowej inkubatora, uzupełnieniem powyższych działań będzie remont drogi dojazdowej – fragment ulicy Szewskiej.</p>
--	---	---	--

W ramach programu rewitalizacji zaplanowano również projekt uzupełniający ukierunkowany na poprawę nauki języka obcego – angielskiego. Projektem objęte zostaną uczniowie wywodzący się z gospodarstw domowych objętych wsparciem pomocy społecznej. Dzięki uczestnictwu w projekcie młodzież będzie mogła zniwelować deficyty w posługiwaniu się językiem, a także brać udział w integracji z rówieśnikami z innego państwa.

Komplementarność przestrzenna

Zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego programu projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane będą wyłącznie w obszarze rewitalizacji. Nie zaplanowano przedsięwzięć/projektów rewitalizacyjnych zlokalizowanych poza obszarem rewitalizacji, które oddziaływałyby na niniejszy obszar. Natomiast pośredni zasięgiem oddziaływania projektów rewitalizacyjnych objęte zostanie całe miasto. Pomimo oddziaływania projektów poza obszar rewitalizacji, będą one skoncentrowane ściśle na rozwiązywaniu / zmniejszaniu problemów obszaru rewitalizacji. Działania infrastrukturalne bazować będą na potencjale, jaki posiada obszar rewitalizacji, w postaci skupiska placówek oświatowych wraz z ich otoczeniem. W wyniku realizacji projektów powstanie przyjazna i atrakcyjna przestrzeń, która powinna stać się miejscem lokalnej aktywności zarówno dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i całego miasta. Będzie to miejsce stworzone z myślą o mieszkańcach, sprzyjające ich integracji i aktywizacji. W związku z powyższym poprawiona zostanie jakość i dostępność miejsc do rekreacji i wypoczynku w tej części miasta. Ze względu na swój ogólnodostępny charakter, zaplanowane projekty nie będą skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary miasta i nie będą prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Powstanie inkubatora przedsiębiorczości będzie impulsem do powstawania nowych firm w obszarze rewitalizacji oraz rozwoju kompetencji pracowników.

W odniesieniu do działań uzupełniających, zaplanowano projekt skierowany do młodzieży z obszaru rewitalizacji objęta zostanie wsparciem w nauce języka angielskiego. Realizacja projektu pozwoli na zniwelowanie braków edukacyjnych w nauce języka obcego i wyrównanie szans w dostępie do edukacji. Projekt realizowany będzie w obszarze rewitalizacji, w nowoutworzonym Środowiskowym Centrum Aktywności. Dzięki kompleksowemu podejściu do procesu rewitalizacji możliwe będzie skuteczne przeciwdziałanie zjawiskom problemowym i pełne wykorzystanie endogenicznego potencjału tej części miasta.

Komplementarność problemowa

W niniejszym programie zaplanowana realizację projektów, które stanowią będą próbę zlikwidowania bądź złagodzenia problemów jednostki przestrzennej, które posłużyły do identyfikacji stanu kryzysowego. Zaplanowana interwencja, będzie wieloaspektową odpowiedzią na zdiagnozowane problemy. Zaplanowano działania w sferze społecznej, gospodarczej oraz przestrzenno-funkcjonalnej.

Zakres problemowy interwencji:

- w stosunku do osób bezrobotny oraz korzystających z środowiskowej pomocy społecznej zaplanowano projekty ukierunkowane na wzrosty aktywności zawodowej, podniesienie kompetencji oraz rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej,
- w stosunku do osób starszych zaplanowano przedsięwzięcia, które umożliwią wzrost aktywności społecznej, rozszerzą ofertę spędzania czasu, a tym samym poprawią jakość życia tej grupy wiekowej,
- dla dzieci i młodzieży utworzenie warunków do organizacji zajęć pozalekcyjnych oraz organizacja zajęć, które wyrównywać będą szanse rozwojowe,
- poprawę warunków do rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej poprzez świadczenie usług doradczych i możliwość wynajmu pomieszczeń dla inkubowanych firm po preferencyjnych cenach,
- utworzenie atrakcyjnej przestrzeni publicznej, która zachęcać będzie do aktywności fizycznej oraz podejmowania inicjatyw lokalnych.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

System wdrażania i monitoringu procesu rewitalizacji został osadzony w strukturze Urzędu Miasta Chełmży, dzięki czemu zapewniona zostanie komplementarność proceduralno-instytucjonalna. Szczegółowy opis systemu monitoringu i zarządzania opisany został w Rozdziałach 12 i 13. Ze względu na wieloaspektowość i złożoność procesu rewitalizacji istnieje konieczność zaangażowania w jego wdrażanie licznych instytucji. W związku z powyższym w realizacji procesu rewitalizacji, w ramach zespołu ds. rewitalizacji, uczestniczyć będą pracownicy jednostek organizacyjnych, a także przedstawiciele organizacji pozarządowych. Zróżnicowanie zespołu zagwarantuje realizację działań we wszystkich zaplanowanych aspektach.

Komplementarność międzyokresowa

W perspektywie finansowej 2007-2013 Gmina Miasto Chełmża realizował założenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Chełmża na lata 2008-2015*. W niniejszym dokumencie obszar rewitalizacji obejmował całość chełmżyńskiej starówki wraz z atrakcyjnymi terenami przyjeziornymi. Obszar rewitalizowany określony w ówczesnym programie rewitalizacji w niewielkim stopniu pokrywa się z obszarem rewitalizacji wyznaczonym w aktualnym programie. Wspólny jest tylko fragment zawierający się w kwartale ograniczonym odcinkami następujących ulic gen. J. Hallera, Szewskiej, I. Paderewskiego oraz A. Mickiewicza.

W ramach ówczesnych działań rewitalizacyjnych obszar rewitalizacji zawężono do obszaru wsparcia, który obejmował ulice Wodną, Sądową, Strzelecką, Żeglarską, Łazienną, M. Kopernika, Tumską oraz Bulwar 1000-lecia. Wyłącznie w obszarze tym realizowano projekty infrastrukturalne związane z przebudową ulic, utworzeniem miejsc parkingowych oraz zagospodarowaniem terenu przeznaczonego pod aktywny wypoczynek i rekreację.

W ramach poprzedniego programu rewitalizacji miasto realizowało 6 projektów dotyczących sfery społecznej. W większości skierowane one były do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wyłącznie trzy następujące projekty skierowane były mieszkańców całego miasta, a tym samym do mieszkańców nowego obszaru rewitalizacji:

1. *Aktywizacja społeczno-zawodowa szansą na niezależność* - czas realizacji: 01.01.2011r. – 31.12.2011r., koszt całkowity 202 570,43 zł, źródło finansowania: Program Operacyjny Kapitał Ludzki oraz środki z budżetu państwa. W ramach projektu zaplanowano aktywizację zawodową (doradztwo zawodowe), aktywizację edukacyjną (kursy), społeczną i zdrowotną. Przeciw działanie wykluczeniu społecznemu i aktywizacja zawodowa skierowana była do osób bezrobotnych korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.
2. *Aktywizacja społeczno-zawodowa szansą na niezależność* – czas realizacji: 01.01.2009-31.12.2009r., koszt całkowity: 205 605,97 zł, źródło finansowania: Program Operacyjny Kapitał Ludzki, budżet państwa oraz wkład własny. Projekt zakładał eliminację różnego rodzaju barier organizacyjnych czy psychologicznych jakie napotykają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Zaplanowano również działania obejmujące reintegrację społeczną i zawodową uczestników projektu.
3. *Promocja czytelnictwa wśród chełmżyńskiej młodzieży* – czas realizacji: 2009 r., koszt całkowity 18 566,00zł, źródło finansowania: środki własne Gminy oraz Ministerstwo

Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Projekt zakładał popularyzację czytelnictwa wśród najmłodszych mieszkańców gwarantującego prawidłowy rozwój intelektualny.

Komplementarność źródeł finansowania

Dla projektów zaplanowanych w *Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023* zakłada się ubieganie o dofinansowanie ze środków unijnych, w szczególności pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Istotny także będzie udział środków pochodzących z budżetu Gminy Miasto Chełmża. Planowane jest także zaangażowanie środków prywatnych (przedsiębiorcy) w realizację projektu grantowego (projekt numer 13 z Tabeli 8).

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gmin w proces rewitalizacji.

Głównym założeniem opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji było szerokie włączenie w ten proces na każdym etapie szerokiej grupy interesariuszy. W ramach projektu pn. „Przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023” współfinansowanego z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014-2020 został zaangażowany ekspert ds. partycypacji. Realizowane przez eksperta zadania miały charakter informacyjny, promocyjny, szkoleniowy oraz konsultacyjny.

Pojęcie partycypacji społecznej rozumiane jest jako udział obywateli w zarządzaniu sprawami społeczności, której są członkami (Hausner J. red., 1999⁷). Szerokie i efektywne uczestnictwo obywateli w procesie planowania jest sprawą niezmiernie istotną. Opracowując tak ważny dokument jakim jest Gminny Program Rewitalizacji działania partycypacyjne, włączające jak najszerszej lokalną społeczność w proces planowania oraz wyznaczania priorytetów rewitalizacji był niezbędny i cenny.

Cele partycypacji w opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji to:

- ***wyrażenie potrzeb i życzeń mieszkańców,***
- ***edukacja, rozwijanie kompetencji obywatelskich,***
- ***integracja – między sobą i z miejscem zamieszkania,***
- ***zmniejszenie oporu na wprowadzanie zmian,***
- ***kreatywne pomysły – praca grupowa.***

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Dlatego w Gminie Miasto Chełmża zostały zrealizowane zróżnicowane działania partycypacyjne na etapie diagnozowania i programowania. Były prowadzone badania ankietowe, wywiady, konsultacje, prace warsztatowe w zespołach tematycznych, grupy robocze i bazy projektów rewitalizacyjnych. Powstał profil na portalu społecznościowym, na którym prowadzone były działania informacyjne i promocyjne w całym okresie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji.

⁷ Górniak J., Hausner J., Kołdras S., Mazur St., Paszkowska R., Komunikacja i partycypacja społeczna, MSAP AE w Krakowie, LGPP, Kraków 1999.

Tabela 11 Główne działania partycypacyjne w ramach przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Chełmży.

Lp.	Nazwa	Metody i techniki partycypacyjne	Odbiorcy	Termin, miejsce
1.	Badanie diagnostyczne w zakresie problemów i potrzeb związanych z obszarami do rewitalizacji .	Badanie ankietowe zbierane metodą tradycyjną i poprzez formularz online	Mieszkańcy obszarów zdegradowanych oraz inni mieszkańcy miasta – 191 ankiet	Styczeń 2017 r.
2.	Spotkanie konsultacyjne z dziećmi i nauczycielami ze Szkoły Podstawowej nr 3 .	Warsztaty techniką kolażu, „pytanie na ścianie”, „mapa zasobów i potrzeb” (tematyka dotyczyła diagnozy sytuacji dzieci/młodzieży w Chełmży oraz ich problemów i potrzeb). Opracowanie odpowiedzi i ich analiza.	21 osób, dzieci 12-13 lat	12.01.2017 r., SP nr 3 w Chełmży
3.	Spotkanie konsultacyjne z dziećmi i nauczycielami ze Szkoły Podstawowej nr 2	j.w.	24 osoby, dzieci 12-13 lat	13.01.2017 r., SP 2 w Chełmży
4.	Spotkanie konsultacyjne z dziećmi i nauczycielami z Gimnazjum w Chełmży	j.w.	24 osoby, młodzież 14-15 lat	13.01.2017 r., Gimnazjum Nr 1
5.	Spotkanie konsultacyjne ze słuchaczami Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Chełmży	Krótką prezentacją wprowadzającą w temat rewitalizacji i badania. Badanie metodą world cafe – analiza problemów i potrzeb osób starszych w Mieście Chełmża. Opracowanie odpowiedzi i ich analiza.	33 osoby w wieku 50+	25.01.2017 r., Chełmżyński Ośrodek Kultury
6.	Spotkanie z przedsiębiorcami	Badanie fokusowe na temat warunków do prowadzenia działalności gospodarczej w Chełmży, barier i szans rozwojowych, pomysłów na rozwój gospodarczy miasta.	5 osób prowadzących działalność gospodarczą na terenie Chełmży	22.02.2017 r., Urząd Miasta Chełmży

7.	Spotkanie konsultacyjne z pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	Wywiady indywidualne z asystentami rodziny, pracownikami socjalnymi, analiza głównych problemów i potrzeb osób wykluczonych społecznie (osoby i rodziny objęte wsparciem MOPS w Chełmży)	7 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	20.01.2017 r., Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży
8.	Warsztaty partycypacyjne	<p>3 spotkania z powołanym zespołem partycypacyjnym.</p> <p>Zakres tematyczny spotkań:</p> <p>I spotkanie – prezentacja wyników działań partycypacyjnych i diagnozy obszaru planowanego do rewitalizacji, analiza SWOT obszaru do rewitalizacji.</p> <p>II spotkanie – określenie głównych obszarów problemowych (drzewa problemowe) i głównych celów rewitalizacyjnych (drzewa celowe).</p> <p>III spotkanie – określenie działań rewitalizacyjnych w zakresie projektów infrastrukturalnych (finansowanych z EFRR) i projektów społecznych (finansowanych z EFS).</p>	Łącznie 22 osoby – Radni Miasta Chełmży, pracownicy Urzędu Miasta Chełmży, Chełmżyńskiego Ośrodka Kultury. Powiatowej i Miejskiej Biblioteki, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, szkół podstawowych i gimnazjum, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorców.	01.03.2017 r., 15.03.2017 r., 29.03.2017 r., Urząd Miasta Chełmży
9.	Baza pomysłów na projekty rewitalizacyjne	Opracowanie fiszki projektowej i zbieranie pomysłów na projekty rewitalizacyjne za pomocą fiszki od interesariuszy obszaru rewitalizacji	Min. 10 fiszek projektowych	Maj 2017

Wyniki wszystkich działań partycypacyjnych prowadzonych w okresie od grudnia 2016 do kwietnia 2017 roku zostały opisane w oddzielnym dokumencie pn. „Raport z działań partycypacyjnych zrealizowanych w procesie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023”. Wyniki badań i konsultacji były pomocne w opracowaniu diagnozy obszaru rewitalizacji oraz wyznaczeniu celów rewitalizacyjnych. Co więcej na końcowym etapie opracowania GPR-u, zaproszono wszystkich zainteresowanych – instytucje, organizacje, przedsiębiorców – do złożenia konkretnych fiszek projektów, które wpisywałyby się w określone cele rewitalizacji. Koncepcje projektów, które możliwe będą na etapie realizacji programu, powinny być wdrażane przez zróżnicowane podmioty ze względu na zakresy celów statutowych poszczególnych instytucji i organizacji.

Dodatkowo w trakcie opracowywania programu rewitalizacji zorganizowano spotkanie konsultacyjne związane z opracowaniem koncepcji zmian przestrzennych w obszarze rewitalizacji, w którym uczestniczyło 26 osób. Ostatnie spotkanie dotyczyło przedstawienia i omówienia głównych założeń niniejszego programu wypracowanych podczas działań partycypacyjnych. Zgłaszane w toku procesu partycypacji uwagi i propozycje zostały uwzględnione w założeniach opracowanego dokumentu.

Projekt „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023” opublikowano na stronie internetowej Urzędu Miasta Chełmży (<https://www.chelmza.pl>), na profilu na Facebook’u, a także wyłożono w siedzibie Urzędu Miasta Chełmży przy ul. Gen. J. Hallera 2. Uwagi i opinie można było zgłaszać w dniach od 25 października 2017 r. do 7 listopada 2017 r. na formularzu konsultacyjnym dostępnym do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej (www.chelmza.pl) lub w siedzibie Urzędu Miasta Chełmży. Wypełniony formularz można było przekazać osobiście do siedziby tut. Urzędu, bądź przesłać drogą elektroniczną na adres rewitalizacja@um.chelmza.pl. W wyznaczonym terminie nie płynęły żadne uwagi dotyczące projektu niniejszego programu. W przypadku modyfikacji projektów, związanych z aktualizacją powyższego programu rewitalizacji, wszelkie zmiany poddawane będą konsultacjom społecznym.

Na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży, do 2023 roku, przewiduje się partycypacyjny model zarządzania w zakresie informowania, konsultowania i aktywnego uczestnictwa interesariuszy rewitalizacji.

Tabela 12 Mechanizm włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces wdrażania programu rewitalizacji.

Informowanie	Konsultowanie	Aktywne uczestnictwo
<ul style="list-style-type: none"> – upowszechnianie informacji dotyczących Gminnego Programu Rewitalizacji, a w tym: zakresu możliwości wsparcia finansowego na realizację projektów wpisanych w GPR, zasad uczestnictwa partnerów i beneficjentów, zasad ubiegania się o wsparcie na projekty, 	<ul style="list-style-type: none"> – instytucja skarg i wniosków, – działalność pełnomocnika ds. rewitalizacji, – współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa (sektor publiczny, społeczny i gospodarczy), – konsultacja możliwości zaangażowania partnerów 	<ul style="list-style-type: none"> – stworzenie Środowiskowego Centrum Aktywności z udziałem partnerów społecznych i gospodarczych, – udział w partnerstwach/ inicjatywach lokalnych, – współpraca międzysektorowa, – inwestycje własne właścicieli nieruchomości na terenie obszaru rewitalizacji przy

<ul style="list-style-type: none"> – upowszechnianie dobrych praktyk zrealizowanych projektów społecznych na obszarze rewitalizacji i ich efektów, – prezentacja efektów projektów na obszarze rewitalizacji, – upublicznianie aktów prawnych i dokumentów związanych z rewitalizacją (programów, wytycznych, procedur), 	<p>w przedsięwzięcia rewitalizacyjne,</p> <ul style="list-style-type: none"> – konsultacje rozwiązań organizacyjnych, – konsultacje dot. możliwości inwestycyjnych właścicieli nieruchomości, – rozpoznanie atrakcyjności inwestycyjnej obszaru rewitalizacji, – rozpoznanie potencjalnego udziału organizacji społecznych i grup obywateli działających na obszarze rewitalizacji, – rozeznanie i poszukiwanie lokalnych rozwiązań systemowych przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, – utrzymywanie komórki organizacyjnej w Urzędzie Miasta odpowiedzialnej za wdrożenie rewitalizacji w procesie konsultacji społecznych, – „studium skutków” – analiza uwag krytycznych – identyfikacja potencjalnych konfliktów i ich stron, 	<p>wspieraniu z programów samorządu lokalnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> – nowe inwestycje publiczne i prywatne na obszarze rewitalizacji, – powoływanie podmiotów zdolnych do samoorganizacji i włączania się w procesy rewitalizacji, – włączenie lokalnych liderów, – projektowanie partycypacyjne, – uczestnictwo dzieci i osób starszych w tworzeniu działań odnowy obszaru rewitalizacji, – negocjacje i mediacje typu on-going (na bieżąco) dot. wdrażanych przedsięwzięć,
---	--	--

Postępy we wdrażaniu zakresu rzeczowego i finansowego Gminnego Programu Rewitalizacji będą upubliczniane z wykorzystaniem strony internetowej oraz profilu na Facebooku.

11. Szacunkowe ramy finansowe w odniesieniu do głównych i uzupełniających projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W niniejszym rozdziale przedstawiono indykatywne ramy finansowe głównych i uzupełniających projektów przedstawionych w Tabeli 13 i 14.

Tabela 13 Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania (zł)				Działanie SZOOP RPO	Poddziałanie SZOOP RPO	*zintegrowanie
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne			
									10 EFS	11 EFRR	12 inne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3	2021-2022	1. Biblioteka - miejsce aktywizacji społecznej i kulturalnej mieszkańców.	społeczny	1.1.1. Aktywna społeczność lokalna	Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Juliana Prejsa, Chełmżyński Ośrodek Kultury	18 000,00	85	15 300,00	15 300,00		2 700,00 - budżet gminy		11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	-----	9
	2020-2021	2. W zdrowym ciele, zdrowy duch.	społeczny	1.1.1. Aktywna społeczność lokalna	Szkoła Podstawowa Nr 3, Klub Sportowo Turystyczny Włókniarz, Chełmżyński e Stowarzyszenie Oświatowe	60 000,00	83,33	50 000,00	50 000,00		10 000,00 - budżet gminy		11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	-----	9
	2021-2022	3. Stare i nowe zabawy podwórkowe.	społeczny	1.1.1. Aktywna społeczność lokalna	Szkoła Podstawowa Nr 2, Szkoła Podstawowa Nr 3	36 000,00	85	30 600,00	30 600,00		5 400,00 - budżet gminy		11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	-----	9

Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej nr 3	2023	4. Akademia Lidera.	społeczny	1.1.1. Aktywna społeczność lokalna	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży	17 000,00	85	14 450,00	14 450,00		2 550,00 - budżet gminy		11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	-----	9
	2021	5. Klub Młodzieżowy.	Społeczny	1.1.1. Aktywna społeczność lokalna	Gmina Miasto Chełmża	120 000,00	83,33	100 000,00	100 000,00		20 000,00 - budżet gminy		11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	-----	9
	2020	6. Klub rodzica – wychowanie bez porażek.	społeczny	1.2.1. Integracja i włączenie społeczne mieszkańców	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży	236 000,00	84,75	200 010,00	200 010,00		35 900,00 - budżet gminy		11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	-----	9
	2022-2023	7. Klub otwartych drzwi.	społeczny	1.2.1. Integracja i włączenie społeczne mieszkańców	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży	120 000,00	83,33	100 000,00	100 000,00		20 000,00 - budżet gminy		11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	-----	9
	2020-2023	8. Aktywne włączenie społeczne	społeczny	1.2.1. Integracja i włączenie społeczne mieszkańców	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży	350 000,00	85	297 500,00	297 500,00		52 500,00 – budżet gminy		9.1 Włączenie społeczne i rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT	9.1.1 Aktywne włączenie społeczne w ramach ZIT	9,15
	2018-2020	9. Utworzenie Środowiskowego Centrum Aktywności.	przestrzenno-funkcjonalny	1.3.1. Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji	Gmina Miasto Chełmża	3 000 000,00 (w tym 476 000,00 zł na modernizację drogi w ramach kryterium C.1.6)	85	2 550 000,00 (404 397,53 - droga)	2 550 000,00 (404 397,53 - droga)		450 000,00 - budżet gminy (71 602,47 - droga)		6.4 Rewitalizacja oraz inwestycje w infrastrukturę edukacyjną w ramach ZIT	6.4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7,8
	2017-2018	10. Remont i adaptacja pomieszczeń szkoły podstawowej nr 3 na potrzeby zwiększenia dostępności miejsc przedszkolnych	techniczny	1.3.1. Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji	Gmina Miasto Chełmża	1 384 353,10	39,59	548 065,39	548 065,39		836 287,71 - budżet gminy		6.4 Rewitalizacja oraz inwestycje w infrastrukturę edukacyjną w ramach ZIT	6.4.2 Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną w ramach ZIT	

	2016-2018	11. Remont i modernizacja wieży ciśnień	techniczny	1.3.1. Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji	Gmina Miasto Chełmża	677 191,32	85	575 612,62	575 612,62	101 578,70 - budżet gminy	4.6 Ochrona środowiska naturalnego i zasobów kulturowych na obszarze ZIT	4.6.2 Wsparcie ochrony zasobów kultury w ramach ZIT	
	2017-2019	12. Kompleksowa modernizacja energetyczna obiektów użyteczności publicznej na terenie miasta Chełmży: etap I – budynki oświatowe	techniczny	1.3.1. Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji	Gmina Miasto Chełmża	1 876 578,73	79,10	1 484 373,78	1 484 373,78	392 204,95 - budżet gminy	3.5 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w ramach ZIT	3.5.1 Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym w ramach ZIT	
	2021-2022	13. Lokalne ośrodki włączenia społecznego.	gospodarczy	2.1.1. Aktywni na rynku pracy	Gmina Miasto Chełmża/ Inkubator Przedsiębiorczości "	200 000,00	75	150 000,00	150 000,00	50 000,00 - budżet gminy	11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR	-----	
	2018-2019	14. Przedszkole oknem na świat	społeczny	2.1.1. Aktywni na rynku pracy	Gmina Miasto Chełmża/ Przedszkole Miejskie nr 2	224 336,00		190 685,60	190 685,60	33 650,40 - budżet gminy	10.1 Kształcenie ogólne i zawodowe w ramach ZIT	10.1.1 Wychowanie przedszkolne w ramach ZIT	
	2019-2020	15. Inkubator Przedsiębiorczości w Chełmży.	Przestrzenno-funkcjonalny, gospodarczy	2.2.1. Inkubator przedsiębiorczości	Gmina Miasto Chełmża, Powiat Toruński	1 689 810,00	85	1 436 339,00	1 436 339,00	253 471,00 - budżet gminy	7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	-----	
Jednostka Przestrzeni	2020	16. Modernizacja odcinka ul. Szewskiej (od skrzyżowania z ul. gen. W. Sikorskiego do ul. gen. J. Hallera).	techniczny	2.2.1. Inkubator przedsiębiorczości	Gmina Miasto Chełmża	300 000,00	0	0	0,00	300 000,00 - budżet gminy	-----	-----	

	2019-2021	17. Chelmża ośrodkiem przedsiębiorczości lokalnej.	gospodarczy	2.2.2. Moja firma	Lokalna Grupa Działania "Ziemia Gotyku"	400 000,00 - projekty grantowe, gdzie minimalna wartość projektu wynosi 50 tys. zł				X		X	7.1 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	-----	
--	-----------	--	-------------	-------------------	---	--	--	--	--	---	--	---	--	-------	--

Tabela 14 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Szacowana wartość przedsięwzięcia (zł)	Źródło finansowania			
					Środki publiczne (zł)			Środki prywatne (zł)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
					EFS	EFRR	inne	
Jednostka Przestrzeni Struktury Miejskiej Nr 3	1.	społeczny	Projekt skierowany jest do grupy 30 nastolatków w wieku 13-16 lat i zakłada wsparcie w nauce języka angielskiego osób z trudnościami oraz umożliwienie im interakcji z rówieśnikami z Brazylii za pomocą mediów społecznościowych. Wsparcie objęci zostaną uczniowie wywodzący się z rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Projekt będzie próbą ułatwienia dostępu do zajęć edukacyjnych podnoszących kompetencje, a także wyrównujących deficyty w nauce. Projekt realizowany przez Stowarzyszenie "Jak ni, jak jo".	11 764,71	10 000,00	-----	-----	1 764,71

12. System zarządzania realizacją programu rewitalizacji.

Rewitalizacja jest istotnym elementem wizji rozwoju gminy. Aby osiągnąć cele określone w niniejszym dokumencie potrzeba spójnych i skoordynowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, ukierunkowanych na likwidację, bądź złagodzenie stanu kryzysowego.

Program rewitalizacji stanowi jeden z elementów zarządzania strategicznego na obszarze miasta Chełmży. Dokument zostanie przyjęty przez Radę Miejską Chełmży i będzie podlegał monitorowaniu przez organ stanowiący.

Za zarządzanie i wdrażanie Programu Rewitalizacji odpowiada Burmistrz Miasta Chełmży. W celu sprawnej i efektywnej realizacji zadań w powyższym zakresie, burmistrz w drodze zarządzenia powoła Pełnomocnika ds. rewitalizacji oraz zespół ds. rewitalizacji, składający się z pracowników merytorycznych Urzędu Miasta Chełmży oraz jednostek organizacyjnych.

Głównym zadaniem pełnomocnika będzie nadzorowanie i koordynowanie działań rewitalizacyjnych, a także czuwanie nad sprawnym przebiegiem procesu monitorowania i ewaluacji Programu.

System zarządzania realizacją programu osadzony będzie w strukturze Gminy Miasta Chełmży, co nie będzie skutkowało generowaniem dodatkowych kosztów. W ramach prac związanych z wdrażaniem i funkcjonowaniem programu rewitalizacji powołany zostanie zespół ds. rewitalizacji, nad którym nadzór sprawować będzie pełnomocnik ds. rewitalizacji. Zespół składać się będzie z pracowników wydziałów merytorycznych Urzędu Miasta Chełmży oraz jednostek organizacyjnych.

Szczegółowy opis zakresu zadań poszczególnych podmiotów/organów zaangażowanych we wdrażanie programu rewitalizacji przedstawiono w poniższej Tabeli 15.

Tabela 15 Zakres zadań poszczególnych podmiotów/organów zaangażowanych we wdrażanie programu rewitalizacji.

Organ/podmiot	Zakres obowiązków / Zadania
<p>Rada Miejska Chełmży</p>	<ul style="list-style-type: none"> – zatwierdzenie i uchwalenie GPR, – zatwierdzenie i uchwalanie aktualizacji GPR,

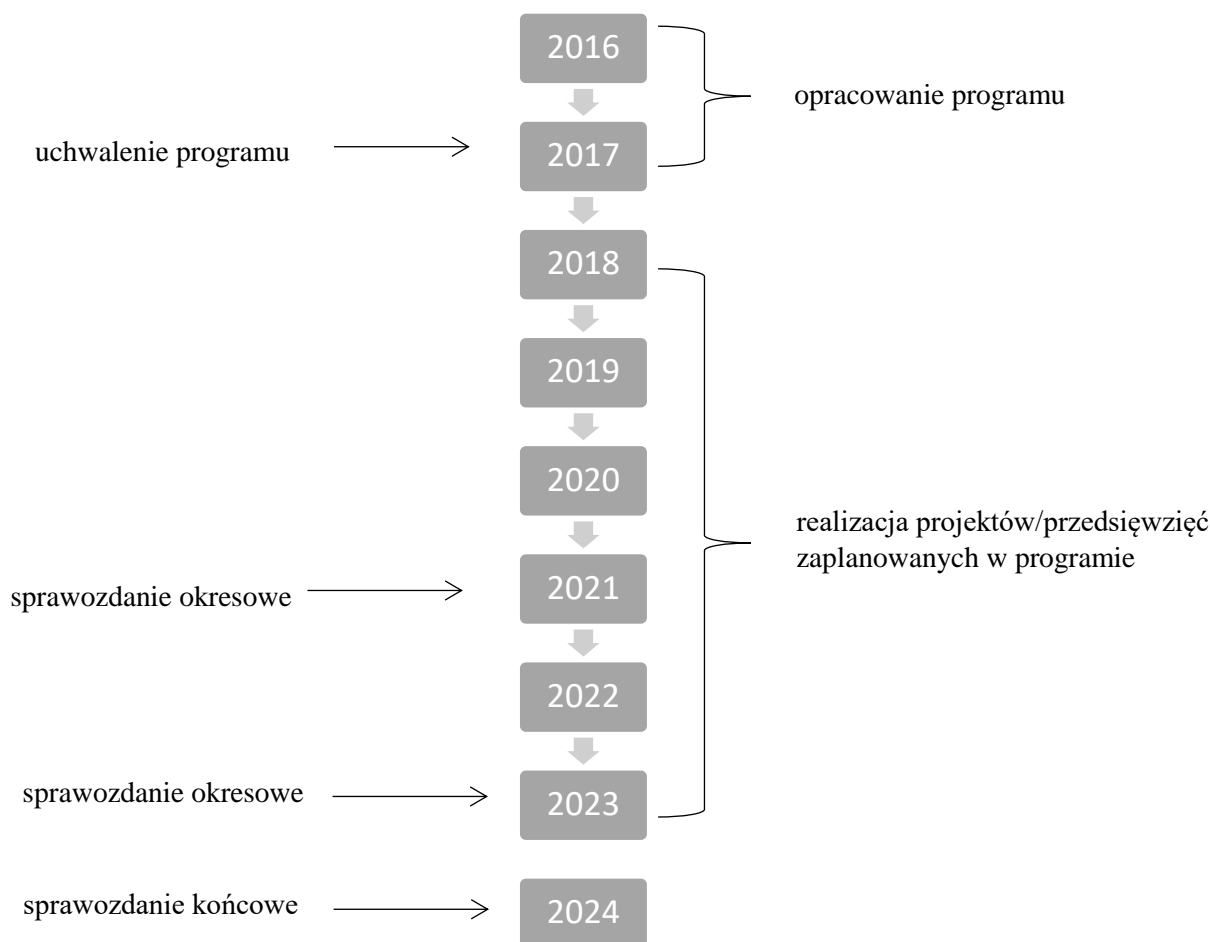
	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie zgodności realizowanych działań z programem rewitalizacji, w tym m.in. planu budżetowego, – zatwierdzenie sprawozdań okresowych i sprawozdania końcowego,
Burmistrz	<ul style="list-style-type: none"> – powołanie zespołu ds. rewitalizacji i pełnomocnika ds. rewitalizacji, – nadzór nad wdrażaniem programu rewitalizacji, – zatwierdzenie projektów sprawozdań, – zatwierdzenie projektów aktualizacji programu, – przedkładanie Radzie Miejskiej projektów sprawozdań i projektów aktualizacji GPR,
Zespół ds. rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> – prowadzenie monitoringu programu, – współpraca z partnerami społecznymi i gospodarczymi, – współpraca z administracją rządową oraz samorządową w zakresie wykorzystywania funduszy strukturalnych do współfinansowania programu, – monitorowanie przebiegu oraz ocena efektywności i skuteczności realizacji programu, – prowadzenie działań promocyjnych i publikacja informacji na temat realizacji programu, – pozyskiwanie danych koniecznych do sporządzenia sprawozdań, – sporządzanie projektów sprawozdań okresowych oraz sprawozdania końcowego z realizacji programu, – ewaluacja programu, – przygotowywanie projektów aktualizacji programu, – monitorowanie przebiegu wdrażania i realizacji projektów,
Pełnomocnik ds. rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> – organizacja i koordynacja prac zespołu ds. rewitalizacji, – organizacja działań związanych z pracami na rzecz zmiany programu, – koordynacja wdrażania programu na obszarze miasta Chełmży, – przedkładanie Burmistrzowi projektów aktualizacji programu.

Bezpośrednio za przygotowanie programu odpowiada pełnomocnik ds. rewitalizacji wraz z podległym mu zespołem ds. rewitalizacji. Projekt przedkładany jest do zatwierdzenia Burmistrzowi Miasta, a następnie, po jego zatwierdzeniu przez Burmistrza, przedkładany jest Radzie Miejskiej. Program rewitalizacji uchwalany jest przez Radę Miejską w drodze uchwały. Aktualizacja programu odbywa się tożsamą ścieżką, przy czym decyzję o aktualizacji podejmuje pełnomocnik na podstawie prowadzonego monitoringu.

Realizatorem projektów zapisanych w programie, wykonywanych ze środków Funduszy Europejskich oraz budżetu gminy, w odniesieniu do zadań inwestycyjnych będzie Gmina Miasto Chełmża. Natomiast projekty społeczne realizowane będą zarówno przez gminę, jak jednostki organizacyjne lub inne podmioty określone jako realizujące program lub koordynujące jego wykonanie. Ważnym elementem wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji jest zaangażowanie jak największej liczby podmiotów uczestniczących w tym procesie. Dla powodzenia tego przedsięwzięcia istotnym jest więc, aby aktywnie występowały w nim nie tylko podmioty publiczne, ale także jak najliczniej podmioty społeczne (stowarzyszenia, komitety, związki) zrzeszające mieszkańców oraz przedsiębiorcy prywatni. Ci pierwsi oprócz znajomości zagadnień związanych z lokalnymi problemami społecznymi mogliby wnieść doświadczenie w pracy na rzecz obszarów zdegradowanych społecznie. Ważne, aby realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji prowadziła do tzw. „efektu dźwigni”, gdzie inwestycjom publicznym towarzyszyć będzie wzrost zaangażowania społecznego, prowadzący do ożywienia społeczno-gospodarczego. Dla wielu zaplanowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji działań, zakłada się staranie o dofinansowanie ze środków unijnych.

Ramowy harmonogram realizacji programu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023 obejmuje swym zakresem czasowym okres od 2016 do 2023 rok. W roku 2016 rozpoczęto działania nad rzeczonym dokumentem, natomiast na rok 2023 przewidziano zakończenie realizacji projektów ujętych w programie. Ramowy harmonogram realizacji programu rewitalizacji przedstawia poniższy Rysunek 7.

Rysunek 7 Ramowy harmonogram realizacji programu rewitalizacji.

Zgodnie z informacjami zawartymi w *Rozdziale 11. Szacunkowe ramy finansowe...* w pierwszej kolejności realizowane będą projekty infrastrukturalne dzięki, którym powstanie baza/zaplecze do realizacji projektów społecznych. W harmonogramie realizacji programu rewitalizacji zaplanowano dwa sprawozdania okresowe i jedno końcowe. Pierwsze sprawozdanie okresowe zaplanowano na rok 2020 i obejmować będzie ono swym zakresem rok 2018 i 2019. Drugie sprawozdanie okresowe za lata 2020-2021, zostanie sporządzone w 2022. Natomiast sprawozdanie końcowe przewidziano na rok 2024 i swym zakresem obejmować będzie cały okres wdrażania programu rewitalizacji. Sprawozdania będą opracowywane na podstawie danych koniecznych do przeprowadzenia systemu monitoringu realizacji programu rewitalizacji, pozyskanych od merytorycznych podmiotów. Sprawozdania będą przekazywane Radzie Miasta do zatwierdzenia w drodze uchwały, a następnie

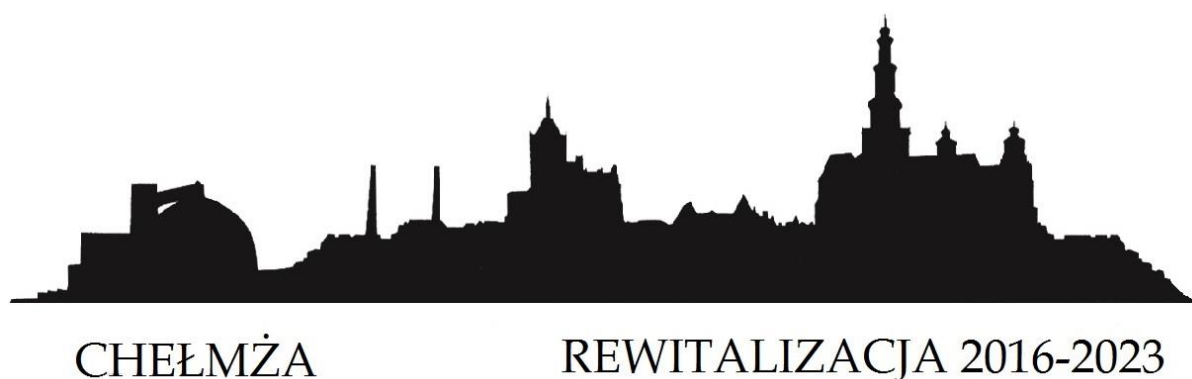
publikowane na profilu na Facebook'u. W sprawozdaniach będą również zawarte dane od początku wdrażania programu.

System informacji i promocji

Celem systemu informacji i promocji jest jak najszersze informowanie interesariuszy o procesie rewitalizacji oraz o postępie w jego wdrażaniu. W związku z powyższym, w dalszym ciągu prowadzony będzie profil na Facebooku, na którym, na publikowane będą bieżące informacje. W celu usprawnienia kontaktu na linii interesariusz – zespół ds. rewitalizacji i wymiany informacji dostępny/aktywny będzie adres mailowy - rewitalizacja@um.chelmza.pl. W ramach procesu informacji publikowane będą także informacje dotyczące/związane z konsultacjami społecznymi.

Projekty realizowane w ramach procesu rewitalizacji oznaczone będą zgodnie z zasadami promocji i oznakowania projektów współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych. Dodatkowo, w ramach oznakowania działań, umieszczane będzie logo rewitalizacji miasta Chełmża.

Kompleksowość działań zawartych w systemie informacji i promocji gwarantować będzie szeroki przepływ informacji związanych z realizacją założeń programu rewitalizacji i znaczny udział interesariuszy w jego wdrażaniu.

Rysunek 8 Logo rewitalizacji miasta Chełmża.

13. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu rewitalizacji.

System monitoringu jest istotnym procesem w realizacji zamierzeń programu rewitalizacji.

Kluczowym elementem systemu zarządzania programem jest analiza sytuacji społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej i gospodarczej rewitalizowanej części miasta, dokonywana w całym okresie obowiązywania programu. Zestawienie informacji w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego ujętych w formie wskaźników wyznaczenia obszaru zdegradowanego/rewitalizowanego, umożliwi dokonanie oceny postępów procesu rewitalizacji pod kątem eliminacji zjawisk kryzysowych zdiagnozowanych na etapie przygotowania Programu.

Systematyczne monitorowanie procesu rewitalizacji pozawala na dokonanie oceny postępów wdrażania założeń programu oraz przeprowadzenie analizy skuteczności podejmowanych przedsięwzięć.

W ramach systemu monitoringu będą gromadzone dane, które następnie zostaną poddane analizie i interpretacji, dzięki czemu możliwa będzie ocena stopnia realizacji programu oraz wprowadzenie ewentualnych zmian i korekt. Proponuje się, aby częstotliwość pozyskiwania danych i analizowania wskaźników wynosiła rok. Pozwoli ona na systematyczne monitorowanie postępów procesu rewitalizacji. Tak jak w przypadku delimitacji obszaru zdegradowanego, dane zostaną pozyskane od podmiotów, które z racji profilu swojej działalności zajmują się monitorowaniem analizowanych zjawisk społecznych i gospodarczych (Wydział Spraw Społecznych i Obywatelskich Urzędu Miasta Chełmży, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży, Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego - ośrodek zamiejscowy w Chełmży oraz portal CEIDG). Pozyskane dane posłużą do sporządzenia sprawozdań okresowy i sprawozdania końcowego, o których mowa w poprzednim rozdziale. Za pozyskiwanie, gromadzenie i przetwarzanie przedmiotowych danych odpowiadać będzie pracownik Wydziału Gospodarki Miejskiej Urzędu Miasta Chełmży. Punktem wyjścia dla wskaźników, którymi posłużono się w delimitacji obszaru zdegradowanego będą wartości bazowe dla poszczególnych wskaźników według stanu na 31 grudnia 2015 r. Postęp we wdrażaniu programu mierzony będzie zmianami w stosunku do stanu pierwotnego. Ponadto skuteczność działań monitorowana będzie za pomocą wskaźników produktu i wskaźników

rezultatu określonych w *Rozdziale 8 Lista planowanych projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych*. Całość informacji zebranych w ramach badań monitorujących oraz wnioski dotyczące przebiegu wdrażania programu stanowią podstawę dokonania ewaluacji przyjętych założeń i określenia ram dla przeprowadzenia aktualizacji dokumentu. Monitoringiem objęte również zostaną działania związane ze stopniem realizacji projektów ujętych w programie. Dzięki odpowiednio zaprojektowanemu systemowi monitoringu zostanie rozwiązany problem dezaktualizacji założeń programu wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania samorządu, prawodawstwa i innych czynników mogących deformować zasadność podejmowanych działań w ramach niniejszego dokumentu.

W związku z faktem, iż program rewitalizacji jest ukierunkowany jest na realizację potrzeb lokalnej społeczności, musi posiadać otwartą formułę, dzięki której możliwe będą reakcje na zmiany zachodzące za równo w obszarze rewitalizacji, jaki i całej gmin. W związku z czym, oprócz modyfikacji działań w trakcie ich realizacji, będzie istniała możliwość wprowadzania dodatkowych projektów, które będą wypisywać się w wyznaczone cele i urzeczywistniać założoną wizję. W ramach aktualizacji ogłoszona zostanie na stronie internetowej i na Facebook'u, informacja o planowanym działaniu. Zmiany w niniejszym dokumencie uwzględniać będą wnioski i sugestie W związku z powyższym modyfikacja programu rewitalizacji będzie możliwa w przypadku:

- zgłoszenia przez interesariuszy rewitalizacji nowych projektów do realizacji,
- zidentyfikowania nowych potrzeb mieszkańców oraz sytuacji kryzysowych,
- zmniejszenia lub wzrostu zaangażowania lokalnych podmiotów realizację programu rewitalizacji,
- niewłaściwego dobrania działań służących poprawie sytuacji w obszarze rewitalizacji,
- konieczności dostosowania działań do możliwości budżetu gminy oraz możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł na realizację projektu,
- zdiagnozowania braku postępu w zmniejszaniu natężenia wskaźników ujawniających stan kryzysowy.

W przypadku konieczności dokonania zmian w programie rewitalizacji wynikających ze zgłoszonych wniosków, zaleceń sformułowanych w toku ewaluacji, zespół ds. rewitalizacji, pod nadzorem pełnomocnika ds. rewitalizacji opracuje projekt aktualizacji programu rewitalizacji, który zostanie przedłożony Burmistrzowi do akceptacji. Po uzyskaniu akceptacji Burmistrza projekt poddany zostanie konsultacjom społecznym. Następnie, po uwzględnieniu

uwag od interesariuszy rewitalizacji, program przedstawiony zostanie do zatwierdzenia i uchwalenia, w drodze uchwały, Radzie Miejskiej. W końcowym etapie zaktualizowany program zostanie opublikowany. Dzięki tak zaplanowanemu systemowi monitoringu, program rewitalizacji będzie mógł rozwijać się wraz z rozwojem gospodarczym i społecznym obszaru.

Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji w kolejnych latach obowiązywania, umożliwi modyfikację i dostosowanie kierunków interwencji, w celu wyeliminowania lub zminimalizowania zdiagnozowanych problemów. Wszelkie zmiany dokonywane w Programie podporządkowano osiągnięciu jak najlepszych efektów podejmowanych działań i jak najszerzej realizacji celu głównego.

14. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

W celu zachowania wszystkich wymogów formalno-prawnych obowiązujących przy opracowaniu dokumentów strategicznych, do których należy zaliczyć *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023*, zwrócono się do właściwych organów o wydanie opinii w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023 jest dokumentem strategicznym, wyznaczającym plan działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej, który zmierza do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Program stanowi instrument realizacji założeń *Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 - Plan modernizacji 2020+* poprzez wykorzystanie m.in. środków pochodzących z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Zgodnie z art. 48 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1405) organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 pkt 2 ww. ustawy może po uzgodnieniu z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga uzasadnienia zawierającego informacje, o których mowa w art. 49 ustawy.

Burmistrz Miasta Chełmży wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023*

Ww. organy wymienionych organów działając na mocy ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1405), stwierdził, że projekty ujęte w *Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-*

2023 nie spowodują znaczącego oddziaływania na środowisko oraz nie wymagają przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko:

- pismo Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 9 listopada 2017 r. (znak pisma: WOO.410.481.2017.AG),
- pismo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Bydgoszczy z dnia 9 listopada 2017 r. (znak pisma: NNZ.9022.1.592.2017).

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy po analizie zawartości przesłanego dokumentu stwierdził, iż niniejszy projekt programu nie wyznacza ram dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, a także nie wymaga przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Bydgoszczy uzgodnił dla *Gminnego programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023* możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W uzasadnieniu stwierdzono, że większość zadań przewidzianych w programie skupiona jest w sferze społecznej i nie spowodują one znaczącego oddziaływania na środowisko. W związku z powyższym przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla programu nie jest konieczne.

Zgodnie z art. 49 ustawy, przy odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko należy wziąć pod uwagę następujące uwarunkowania:

1) charakter działań przewidzianych w dokumentach, o których mowa w art. 46 i 47, w szczególności:

- a) **stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć** – w projekcie Programu wskazano zaplanowane do realizacji działania w ramach procesu rewitalizacji. Dokument wyznacza ogólne ramy realizacji przedsięwzięć (lokalizacja, czas realizacji, zakres);
- b) **powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach** – ze względu na swoją wieloaspektowość program rewitalizacji powiązany jest z dokumentami strategicznymi i planistycznymi. Szczegółowe powiązanie z innymi dokumentami

przystawiono w projekcie Programu w Rozdziale 1. *Powiązania programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi*;

c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska – kierunki działania wskazane w Programie będą realizowane w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, definiowaną jako rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje integrowanie działań mających na celu wzrost gospodarczy oraz działań społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń. Należy zatem stwierdzić, że kierunki działania zawarte w Programie ściśle korelują z założeniami zrównoważonego rozwoju w aspekcie ochrony środowiska oraz wypełniają zobowiązania w stosunku do regulacji prawnych Unii Europejskiej;

d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska – wśród przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji znajdują się kierunki działań sformułowany jako Poprawa infrastruktury lokalnej służącej aktywności i integracji oraz Wsparcie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw, które ukierunkowane są na złagodzenie negatywnych zjawisk zdiagnozowanych w obszarze rewitalizacji. W ramach działań dodatkowych ujęto projekt polegający na termomodernizacji budynków oświatowych obszaru rewitalizacji. Przyczynią się one do podniesienia efektywności energetycznej budynków, przez co ograniczona zostanie emisja gazów cieplarnianych i pyłów, zmniejszone zostanie zużycie energii oraz obniżeniu ulegną koszty ogrzewania budynków. Poprzez realizację projektu poprawiony zostanie aspekt wizualny obszaru.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że działania zaplanowane w Programu są ściśle powiązane z problemami w zakresie ochrony środowiska i służą ich ograniczeniu.

2) rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w szczególności:

a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań – przedział czasowy Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Chełmża określono na lata 2016-2023. W Programie wskazano zaplanowane do realizacji w obszarze rewitalizacji działania inwestycyjne. Realizowane będą one w dwóch lokalizacjach. Pierwsza obejmuje miejskie placówki oświatowe zlokalizowane

przy ul. gen. J. Hallera i ks. P. Skargi wraz z najbliższym otoczeniem. W obszarze tym zaplanowano adaptacje pomieszczeń istniejącego budynku B Szkoły Podstawowej Nr 3 na Środowiskowe Centrum Aktywności, które stanowić będzie bazę lokalową dla realizacji projektów społecznych. Zaplanowano również dokonanie zmian funkcjonalno-przestrzennych w najbliższym otoczeniu miejskich placówek oświatowych zlokalizowanych przy ulicy gen. J. Hallera oraz ks. P. Skargi. Dzięki wymienionym powyżej działaniom, zrewitalizowany obszar stanie się lokalnym centrum aktywności, na którym będzie podejmowanych wiele inicjatyw służących przeciwdziałaniu problemom społecznym. Planowana jest także modernizacja odcinka ul. gen. J. Hallera w celu uspokojenia ruchu w tym obszarze i zwiększenia bezpieczeństwa jego uczestników, zwłaszcza najmłodszych pieszych. Szczegółowy opis zaplanowanych działań znajduje się w Rozdziale 6 niniejszego Programu. Ponadto w ramach działań rewitalizacyjnych zaplanowano adaptację zdegradowanej przestrzeni na cele rozwoju gospodarczego. Przestrzeń tę stanowi budynek po dawnym szpitalu, który obecnie jest opustoszały i niszczeje. Zlokalizowany na obszarze rewitalizacji inkubator przedsiębiorczości stanie się centrum aktywności mikro i małych przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstw społecznych zwłaszcza o profilu usługowym, oferujących szeroką gamę lokalnych usług. Dopełnieniem realizacji tego projektu będzie modernizacja odcinka ulicy Szewskiej na odcinku będącym drogą dojazdową do przedmiotowego inkubatora. Projekty ujęte w Tabeli 8 i 9 niniejszego Programu, ze względu na swój charakter i zakres, nie wpisują się w rodzaje przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz w rodzaje przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W związku z faktem iż w Programie przedstawiono ogólne założenia zaplanowanych projektów niemożliwe jest wskazanie dokładnych informacji na ich temat tj. technologii, rozwiązania konstrukcyjnego itp., które będą znane na etapie ooś. Niemożliwe jest więc wykonanie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko. Z tego względu niemożliwa jest również pełna kwantyfikacja oddziaływań. Należy jednak zauważyć, że realizacja zadań inwestycyjnych może powodować oddziaływanie na środowisko, w tym klimat akustyczny, jakość powietrza, wody oraz gleby o charakterze przejściowym (tj. chwilowym), odwracalnym i lokalnym, które będą występowały jedynie w czasie prowadzenia robót i ustąpią z chwilą ich zakończenia. Ponadto, większość działań

inwestycyjnych, wpisujących się w założenia Programu, na etapie eksploatacji będzie pozytywnie oddziaływać na jakość środowiska naturalnego;

- b) **prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych** – nie przewiduje się możliwości wystąpienia skumulowanego oddziaływania na środowisko w trakcie realizacji, jak i eksploatacji przedsięwzięć wpisujących się w założenia Programu, a także oddziaływań transgranicznych ze względu na znaczną odległość Gminy Miasta Chełmży od granic państwa;
- c) **prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska** – nie przewiduje się możliwości wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska. Działania zaplanowane do realizacji w ramach Programu i wpisujące się w nie przedsięwzięcia inwestycyjne będą charakteryzowały się przejściowym oddziaływaniem na najbliższe otoczenie występujące w okresie prowadzenia prac inwestycyjnych. Aby zapewnić jak najmniejszą ingerencję inwestycji w środowisko, w trakcie realizacji prac będą przestrzegane obowiązujące normy i przepisy w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz przepisy BHP, a także zapewniona zostanie ochrona dla osób oraz własności publicznej poprzez unikanie uciążliwości, skażenia środowiska i hałasu. Prowadzone działania nie będą miały negatywnego wpływu na obszary Natura 2000 oraz inne obszary o szczególnych walorach przyrodniczych.

3) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko:

- a) **obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystanie terenu** – Program jest dokumentem obejmującym swym zakresem przestrzennym część miasta Chełmży – obszar rewitalizacji, na terenie której występują obiekty o ważnym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego (tj. zabytki), placówki oświatowe, a także instytucje administracji publicznej. Jednakże, obowiązek uzgadniania wszelkich prac inwestycyjnych w ww. strefie ze służbami Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków eliminuje możliwość wystąpienia negatywnego wpływu podejmowanych działań na zachowanie dziedzictwa kulturowego. Przedsięwzięcia, które będą realizowane zostaną przeprowadzone w sposób wywierający minimalny wpływ na środowisko przyrodnicze;

b) **formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym** – na terenie Miasta Chełmża obszary chronione występują w bardzo ograniczonym zakresie. Do prawnych form ochrony przyrody, które znajdują się na obszarze miasta należy pomnik przyrody – dąb szypułkowy. Zlokalizowany jest on poza obszarem rewitalizacji, w którym prowadzone będą projekty inwestycyjne. Wymiary dębu to 382 cm w obwodzie, wysokość 23 m i wiek około 200 lat. Najbliżej położonymi w stosunku do miasta wielkopowierzchniowymi formami ochrony przyrody są: Obszar Chronionego Krajobrazu „Strefa Krawędziowa Doliny Toruńskiej” – odległość około 11 km. Zespół Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego – około 15 km. Na terenie miasta nie występują obszary Natura 2000. Najbliżej położony tego typu obszar to Dolina Dolnej Wisły – około 20 km oraz Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Dolina Drwęcy – około 10 km. Należy jednak podkreślić, że realizacja Programu nie wpłynie na zmianę i przekształcenie ww. obszarów. Działania zaplanowane w ramach Programu nie będą realizowane na obszarach podlegających ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym. Uciążliwości, które mogą wystąpić w trakcie prac inwestycyjnych w obszarze rewitalizacji będą miały ograniczony zasięg (najbliższe otoczenie inwestycji) i będą odwracalne.

Podsumowując, dla projektu *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023* odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, ponieważ:

- kierunki działań wyznaczone w Programie stanowią niewielkie modyfikacje założeń *Strategii Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 - Plan modernizacji 2020+* i dotyczą swym zakresem przestrzennym części miasta Chełmży – obszar rewitalizacji, a działania w niej ujęte nie spowodują znaczącego oddziaływania na środowisko,
- większość zadań przewidzianych w Programie skupiona jest w sferze społecznej i nie spowodują znaczącego oddziaływania na środowisko,
- kierunki działania zawarte w Programie ściśle korelują z założeniami zrównoważonego rozwoju w aspekcie ochrony środowiska oraz wypełniają zobowiązania w stosunku do regulacji prawnych Unii Europejskiej.

Spis ilustracji:

Rysunek 1 Położenie miasta w powiecie toruńskim	8
Rysunek 2 Podział miasta Chełmży na jednostki przestrzeni struktury miejskiej	15
Rysunek 3 Natężenie wskaźników negatywnie odbiegających od średniej miejskiej dla miasta Chełmży w podziale na jednostki przestrzeni struktury miejskiej	24
Rysunek 4 Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w mieście Chełmża	28
Rysunek 5 Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji oraz jego położenie na tle miasta i obszaru zdegradowanego	31
Rysunek 6 Koncepcja zmian przestrzennych w obszarze rewitalizacji	57
Rysunek 7 Ramowy harmonogram realizacji programu rewitalizacji	100
Rysunek 8 Logo rewitalizacji miasta Chełmża	101

Spis fotografii:

Zdjęcie 1 Ulica I. Paderewskiego	38
Zdjęcie 2 Ulica Szewska	39
Zdjęcie 3 Ulica ks. P. Skargi	40
Zdjęcie 4 Ulica gen. J. Hallera (po lewej stronie Szkoła Podstawowa Nr 2)	41
Zdjęcie 5 Boisko Gimnazjum Nr 1	44
Zdjęcie 6 Boisko Szkoły Podstawowej Nr 3	45

Spis tabel:

Tabela 1	Wskaźniki sytuacji społecznej w mieście Chełmża w latach 2006-2015.....	10
Tabela 2	Jednostki Przestrzeni Struktury Miejskiej w mieście Chełmża.....	16
Tabela 3	Wartości wskaźników zastosowanych do ujawnienia stanu kryzysowego na terenie Chełmży.....	19
Tabela 4	Średnie wyniki punktowe ze sprawdzianu szóstoklasistów w roku szkolnym 2012/2013 i 2013/2014 w mieście Chełmży oraz w województwie kujawsko-pomorskim.....	42
Tabela 5	Wynik procentowy egzaminu szóstoklasistów w roku szkolnym 2014/2015 w mieście Chełmży oraz w województwie kujawsko-pomorskim.....	42
Tabela 6	Wynik procentowy egzaminu szóstoklasistów w roku szkolnym 2014/2015 w mieście Chełmży oraz w województwie kujawsko-pomorskim.....	42
Tabela 7	Wskaźniki dla celów rewitalizacji.....	60
Tabela 8	Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	65
Tabela 9	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	78
Tabela 10	Wzajemne powiązania projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	80
Tabela 11	Główne działania partycypacyjne w ramach przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Chełmży.....	89
Tabela 12	Mechanizm włączenia interesariuszy rewitalizacji w proces wdrażania programu rewitalizacji.....	91
Tabela 13	Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	93
Tabela 14	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....	96
Tabela 15	Zakres zadań poszczególnych podmiotów/organów zaangażowanych we wdrażanie programu rewitalizacji.....	97

Spis wykresów:

<u>Wykres 1</u> <u>Ludność w wieku poprodukcyjnym w Chełmży w podziale na jpsm w 2015r [%].</u>	20
<u>Wykres 2</u> <u>Bezrobotni pozostający bez pracy ponad 24 miesiące w ogóle bezrobotnych w Chełmży w podziale na jpsm w 2015 r. [%].</u>	21
<u>Wykres 3</u> <u>Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w podziale na jednostki przestrzeni struktury miejskiej w 2015 r.</u>	22
<u>Wykres 4</u> <u>Zarejestrowane podmioty gosp. osób fiz. na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Chełmży w podziale na jpsm w 2015 r.</u>	23
<u>Wykres 5</u> <u>Struktura ludności obszaru rewitalizacji według klasyfikacji ekonomicznej w 2015 r.</u>	33

Spis załączników:

Załącznik 1 - Raport z działań partycypacyjnych zrealizowanych w procesie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmży na lata 2016-2023